

# CROWDFUNDING EN BTW

Over hoe ook de btw verandert in een wereld die niet stil staat.

Naam: Xandra-Elisa van Ettinger  
ANR: 859773  
Opleiding: Master Fiscaal Recht  
Accent: Indirecte Belastingen  
Universiteit: Tilburg University  
Datum verdediging: 24 februari 2016  
Examencommissie: prof. dr. G.J. van Norden  
O.J.L.E. Smeets LL.M.

***“In today already walks tomorrow.”***

Friedrich von Schiller

## Inhoudsopgave

<b>Inhoudsopgave</b> .....	1
<b>Lijst met gebruikte afkortingen</b> .....	4
<b>Hoofdstuk 1 - Inleiding</b> .....	5
<b>1.1 Aanleiding</b> .....	5
<b>1.2 Probleemstelling</b> .....	6
<b>1.3 Afbakening</b> .....	7
<b>1.4 Verantwoording van de opzet</b> .....	8
<b>Hoofdstuk 2 – Belasting over de toegevoegde waarde</b> .....	9
<b>2.1 Inleiding</b> .....	9
<b>2.2 Rechtskarakter</b> .....	9
<b>2.3 Belastingplichtige</b> .....	9
<b>2.3.1 Voorwaarden hoedanigheid van belastingplichtige</b> .....	9
<b>2.3.2 Begin en einde van de hoedanigheid van belastingplichtige</b> .....	14
<b>2.4 Belastbare feiten</b> .....	15
<b>2.4.1 Algemeen</b> .....	15
<b>2.4.2 Levering van goederen</b> .....	16
<b>2.4.3 Verrichten van diensten</b> .....	16
<b>2.4.4 Samenstel van prestaties</b> .....	17
<b>2.4.5 Intracommunautaire verwerving van goederen</b> .....	17
<b>2.4.6 Invoer van goederen</b> .....	18
<b>2.5 Plaats van de prestatie</b> .....	18
<b>2.5.1 Plaats van levering van goederen</b> .....	18
<b>2.5.2 Plaats van een dienst</b> .....	19
<b>2.5.3 Plaats van een intracommunautaire verwerving van goederen</b> .....	20
<b>2.5.4 Plaats van invoer van goederen</b> .....	20
<b>2.6 Maatstaf van heffing</b> .....	21
<b>2.6.1 De vergoeding</b> .....	21
<b>2.6.2 Andere valuta</b> .....	21
<b>2.6.3 De vergoeding in natura</b> .....	22
<b>2.7 Vrijstellingen</b> .....	23
<b>2.8 Verschuldigdheid</b> .....	24
<b>2.8.1 Bij wie?</b> .....	24
<b>2.8.2 Wanneer?</b> .....	24

2.9 Kleine ondernemersregeling .....	25
2.10 Tussenconclusie .....	25
<b>Hoofdstuk 3 - Crowdfunding .....</b>	<b>26</b>
3.1 Inleiding.....	26
3.2 Wat is crowdfunding? .....	26
3.2.1 Definitie.....	26
3.2.2 Wettelijk kader.....	27
3.3 Spelers op de crowdfundingmarkt.....	28
3.4 Voordelen van crowdfunding .....	29
3.4.1 Voordelen voor de geldverstrekker .....	29
3.4.2 Voordelen voor de projectinitiator .....	30
3.5 Nadelen van crowdfunding .....	31
3.6 Varianten van crowdfunding.....	32
3.6.1 Inleiding .....	32
3.6.2 Donatiecrowdfunding .....	33
3.6.3 Beloningcrowdfunding .....	33
3.6.4 Leningcrowdfunding.....	34
3.6.5 Aandelencrowdfunding .....	34
3.7 Tussenconclusie .....	34
<b>Hoofdstuk 4 - Crowdfunding en btw: positief recht.....</b>	<b>36</b>
4.1 Inleiding.....	36
4.2 Donatiecrowdfunding.....	36
4.2.1 Geldverstrekker.....	36
4.2.2 Projectinitiator.....	37
4.2.3 Crowdfundingplatform.....	38
4.3 Beloningcrowdfunding.....	39
4.3.1 Geldverstrekker.....	39
4.3.2 Projectinitiator.....	40
4.3.3 Crowdfundingplatform.....	45
4.4 Leningcrowdfunding .....	45
4.4.1 Geldverstrekker.....	45
4.4.2 Projectinitiator.....	48
4.4.3 Crowdfundingplatform.....	48
4.5 Aandelencrowdfunding .....	50
4.5.1 Geldverstrekker.....	50
4.5.2 Projectinitiator.....	51

4.5.3 Crowdfundingplatform.....	51
4.6 Overzicht knelpunten positief recht .....	52
4.7 Tussenconclusie .....	54
<b>Hoofdstuk 5 - Crowdfunding en btw: wenselijk recht .....</b>	<b>56</b>
5.1 Inleiding.....	56
5.2 Het rechtskarakter van de btw als toets voor het wenselijk recht .....	56
5.3 De toekomst van crowdfunding.....	60
5.4 Going forward .....	62
5.5 Tussenconclusie .....	63
<b>Hoofdstuk 6 - Conclusie en aanbevelingen.....</b>	<b>64</b>
6.1 Inleiding.....	64
6.2 Beantwoording van de deelvragen.....	64
6.2.1 Beantwoording van de deelvraag crowdfunding .....	64
6.2.2 Beantwoording van de deelvraag positief recht .....	65
6.2.3 Beantwoording van de deelvraag wenselijk recht .....	67
6.3 Beantwoording van de hoofdvraag .....	69
Literatuurlijst.....	72
Jurisprudentielijst.....	75

## Lijst met gebruikte afkortingen

AFM	Autoriteit Financiële Markten
A-G	Advocaat-generaal
art.	Artikel
B2B	Business-to-Business
B2C	Business-to-Consumer
BNB	Beslissingen in Belastingzaken
btw	Belasting over de toegevoegde waarde
Btw-richtlijn	Richtlijn 2006/112/EG van de Raad betreffende het gemeenschappelijke stelsel van belasting over de toegevoegde waarde ( <i>PbEU</i> 2006, L 347)
B.V.	Besloten Vennootschap
diss.	Dissertatie
ESMA	European Securities and Markets Authority
EU	Europese Unie
e.v.	En verder
FED	Fiscaal Weekblad FED
HR	Hoge Raad der Nederlanden
HvJ	Hof van Justitie van de Europese Unie
Jur.	Jurisprudentie van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen
Ltd.	<i>Limited company</i>
MKB	Midden- en kleinbedrijf
nr.	Nummer
p.	Pagina('s)
PbEU	Publicatieblad van de Europese Unie
r.o.	Rechtsoverweging
V-N	Vakstudie Nieuws
Wet OB	Wet op de omzetbelasting 1968, Wet van 28 juni 1968, <i>Stb.</i>

## Hoofdstuk 1 - Inleiding

### 1.1 Aanleiding

Waar in Nederland in 2010 nog € 0,5 miljoen werd opgehaald door middel van crowdfunding, waren in 2012 570 projecten goed voor het totaalbedrag van € 14 miljoen. Een jaar later werd dat totaalbedrag meer dan verdubbeld (€ 32 miljoen), en in 2014 zorgden 2.027 projecten voor wéér een verdubbeling naar € 63 miljoen. Dit bedrag is in 2015 wederom meer dan verdubbeld, want in Nederland zorgden meer dan 3.500 projecten en ondernemingen voor het totaalbedrag van € 128 miljoen.<sup>1</sup> Crowdfunding is hiermee volgens crowdfunding consultancybureau Douw&Koren de grootste vorm van alternatieve financiering geworden.<sup>2</sup>

In een paar jaar tijd zijn er door middel van crowdfunding al honderden projecten en startende bedrijven (met name in het midden- en kleinbedrijf) opgezet. De variëteit van projecten en bedrijven waarvoor crowdfunding een uitkomst biedt, is groot. Oorspronkelijk waren het vooral creatieve projecten die de financiering rond kregen door het publiek mee te laten betalen. Tegenwoordig vindt een verschuiving plaats van projectfinanciering naar het bij elkaar krijgen van voldoende werkkapitaal. Daarnaast neemt binnen crowdfunding de verstrekking van leningen aan consumenten toe.<sup>3</sup> Zoals de cijfers hierboven aantonen, doen startende bedrijven en (creatieve) ondernemers steeds vaker een beroep op het grote publiek om een bepaald doelbedrag bij elkaar te krijgen. De noodzaak hiervoor is onder andere gelegen in de terughoudendheid van banken bij het verstrekken van leningen aan kleine ondernemers. De ondernemer kan het tij proberen te keren door van crowdfunding gebruik te maken. Wanneer het een start-up gelukt is om een bepaald bedrag bij elkaar te krijgen door middel van crowdfunding, kan dat helpen de banken te overtuigen van de succeskans van het concept of bedrijf, waardoor de banken eerder bereid zijn een (aanvullende) lening te verstrekken. Door de globalisering en de grote toegankelijkheid van internet kan een wijd verspreide groep potentiële investeerders worden aangetrokken. Ook marketingtechnisch en promotioneel biedt crowdfunding een handvat: de binding met het wereldwijde publiek (ambassadeurs, fans, klanten, investeerders) kan door crowdfunding worden vergroot en versterkt.

---

<sup>1</sup> Douw&Koren Crowdfunding Consultancy, *Crowdfunding in Nederland*, rapporten 2012, 2013, 2014 en 2015.

<sup>2</sup> Douw&Koren Crowdfunding Consultancy, 2 juli 2015, *Crowdfunding grootste vorm van alternatieve financiering dankzij vele kleine bedragen*, Douw & Koren, <http://www.douwenkoren.nl/crowdfunding-grootste-vorm-van-alternatieve-financiering-dankzij-vele-kleine-bijdragen/>

<sup>3</sup> Douw&Koren Crowdfunding Consultancy, *Crowdfunding in Nederland*, rapport 2015.

De ontwikkeling van een nieuwe financieringsvorm brengt veranderingen in het geldverkeer teweeg. Indien na toetsing aan de huidige btw-wet- en regelgeving blijkt dat de btw-consequenties onduidelijk of ongewenst zijn, dient gekeken te worden naar mogelijke oplossingen, zoals het aanpassen of aanvullen van de wet- en regelgeving. Naar aanleiding van de btw-specifieke working paper van de Europese Commissie<sup>4</sup> en de steeds groter wordende aandacht voor crowdfunding-projecten wijd ik mijn masterscriptie aan btw en crowdfunding. Welke btw-gevolgen zijn aan crowdfunding verbonden? Welke btw-gevolgen zouden gelet op het rechtskarakter van de btw aan crowdfunding verbonden moeten zijn?

## **1.2 Probleemstelling**

Bij crowdfunding is sprake van een verschuiving van geld van de één naar de ander, waar in sommige gevallen een tegenprestatie tegenover staat. De aard van die tegenprestatie verschilt van geval tot geval, afhankelijk van het project en het bedrag dat wordt geïnvesteerd. Ik ga dieper in op de verschillende varianten van crowdfunding, en ook het grensoverschrijdende element van crowdfunding zal aan bod komen.

Btw-inhoudelijk spits ik mij toe op de subjectieve belastingplicht, de plaats van prestaties, de maatstaf van heffing en het van toepassing zijn van vrijstellingen omdat de mogelijkheid van knelpunten in het positief recht bij deze onderdelen van de btw-systematiek het grootst is, en onduidelijkheid tot problemen in de btw-compliance kan leiden. De toets die voor het wenselijk recht gehanteerd wordt is de mate van overeenstemming met het rechtskarakter van de btw: een indirecte algemene verbruiksbelasting.

De probleemstelling luidt:

**Wat zijn naar de huidige wet- en regelgeving de btw-consequenties van crowdfunding en zijn deze in overeenstemming met het rechtskarakter van de btw?**

Teneinde de probleemstelling te attaqueren, hanteer ik de volgende deelvragen:

- deelvraag crowdfunding: Wat is crowdfunding, wie zijn erbij betrokken en welke verschillende varianten zijn er?
- deelvraag positief recht: Wat zijn de huidige btw-consequenties van crowdfunding?

---

<sup>4</sup> European Commission, Value Added Tax Committee, Working Paper no. 836, 6 February 2015, VAT treatment of crowdfunding, taxud.c.1(2015)576037.

- deelvraag wenselijk recht: Zijn de btw-consequenties van crowdfunding in overeenstemming met het rechtskarakter van de btw?

### **1.3 Afbakening**

Vanwege de omvang van mogelijke crowdfundingproblematiek ben ik genoodzaakt mijn onderzoek te specificeren. In mijn onderzoek ga ik uit van crowdfunding situaties waar niet meer en niet minder dan drie spelers bij betrokken zijn: de geldverstrekker, de projectinitiator en het crowdfundingplatform dat de eerste twee spelers met elkaar verbindt.<sup>5</sup> De projectinitiator kan daarentegen ook zelfstandig - op een eigen website of offline - de betalingen van geldverstrekkers verwerken en beheren en actief op zoek naar geldverstrekkers. De situaties waarbij wél van bestaande platforms gebruik wordt gemaakt, zijn vanwege het grotere aantal betrokken partijen mijns inziens interessanter voor de btw.

Ondanks dat het niet vereist is dat het bij crowdfunding om het beschikbaar stellen van liquide middelen gaat<sup>6</sup>, ga ik hier in mijn onderzoek wel van uit. Het grote publiek om iets anders dan liquide middelen vragen, gebeurt ook.<sup>7</sup> Bij deze onderdelen van de moderne deeleconomie wordt wel gebruik gemaakt van *the crowd*, maar van financiële *funding* is geen sprake. Ik bespreek in mijn onderzoek daarom alleen de situaties waarbij geld wordt opgehaald.

Ook eventuele verschillen van de Nederlandse wet- en regelgeving ten opzichte van de Europese laat ik buiten beschouwing. De Nederlandse Wet op de omzetbelasting 1968 (hierna: Wet OB) is gebaseerd op de Europese Richtlijn betreffende belasting over de toegevoegde waarde<sup>8</sup> (hierna: Btw-richtlijn). De Btw-richtlijn is verbindend ten aanzien van het te bereiken resultaat<sup>9</sup>, waardoor de bepalingen in de Wet OB altijd naar de letter en naar de geest van de Btw-richtlijn en de daarop betrekking hebbende uitspraken van het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: HvJ) moeten worden uitgelegd.<sup>10</sup> Ook wanneer de wettekst niet, niet tijdig of niet juist geïmplementeerd is in nationale wetgeving, geniet de

---

<sup>5</sup> Zie voor een toelichting van de spelers op de crowdfundingmarkt paragraaf 3.3.

<sup>6</sup> J. Bult, *Crowdfunding: oude wijn in nieuwe zakken?*, VFP 2015/106, p. 2.

<sup>7</sup> Zie bijvoorbeeld de website [www.peerby.nl](http://www.peerby.nl) waarbij spullen van mensen uit de buurt geleend kunnen worden, [www.snappcar.nl](http://www.snappcar.nl) voor het tegen betaling lenen van een auto en [www.werkspot.nl](http://www.werkspot.nl) voor het vinden van een klusjesman.

<sup>8</sup> Richtlijn 2006/112/EG van de Raad van 28 november 2006 betreffende het gemeenschappelijke stelsel van belasting over de toegevoegde waarde, PbEU 2006, zoals laatstelijk gewijzigd op 12 februari 2008, PbEU 2008, L 44.

<sup>9</sup> Art. 288 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie.

<sup>10</sup> A. van Dongen, *De harmonisatie van de btw* (diss. Tilburg), Den Haag: Sdu 2007, p. 224.



richtlijn voorrang boven de wet.<sup>11</sup> Daarom gebruik ik in dit onderzoek de richtlijnbevestigingen als basis.

#### **1.4 Verantwoording van de opzet**

Mijn onderzoek is als volgt opgebouwd. Allereerst zet ik in hoofdstuk 2 de btw-systematiek van de voor dit onderzoek belangrijkste elementen uiteen. Vervolgens ga ik in hoofdstuk 3 nader in op crowdfunding, zodat duidelijk is wat in dit onderzoek onder (de verschillende varianten van) crowdfunding wordt verstaan. Daarna analyseer ik in hoofdstuk 4 de huidige btw-consequenties van crowdfunding. In Hoofdstuk 5 ga ik in op het wenselijk recht, waarbij ik de btw-consequenties van het positief recht toets aan het rechtskarakter van de btw. De knelpunten en mogelijke oplossingen worden ook in dit hoofdstuk besproken. Ten slotte sluit ik in hoofdstuk 6 af met de conclusie van mijn onderzoek.

---

<sup>11</sup> Particulieren kunnen zich onder bepaalde omstandigheden op richtlijnbevestigingen beroepen tegenover elk nationaal voorschrift dat niet met de richtlijn in overeenstemming is. Zie HvJ 19 januari 1982, nr. 8/81 (Ursula Becker), *Jur.* 1982, p. 00053, r.o. 23-25.

## **Hoofdstuk 2 – Belasting over de toegevoegde waarde**

### **2.1 Inleiding**

Om tot beantwoording van de probleemstelling, zal ik in dit hoofdstuk ingaan op die aspecten van de btw-systematiek die knelpunten kunnen opleveren. Allereerst ga ik in op het rechtskarakter van de btw, aangezien dat het toetsingskader vormt voor het wenselijk recht (hoofdstuk 5). Daarna beschrijf ik per element van het btw-systeem de relevante wetgeving en rechtspraak op dat gebied. Ik sluit dit hoofdstuk af met een tussenconclusie.

### **2.2 Rechtskarakter**

Het rechtskarakter van een belastingwet geeft aan wie (het subject van heffing) en wat (het object van heffing) volgens die wet belast moet worden.<sup>12</sup> De btw is een algemene indirecte verbruiksbelasting.<sup>13</sup> Het object van heffing komt terug in de invulling van de algemene verbruiksbelasting. De btw is namelijk allereerst een *verbruiksbelasting*, omdat de wet beoogt het consumptieve verbruik ('de consumptie') van goederen en diensten te belasten.<sup>14</sup> Hierbij wordt de besteding door de consument als uitgangspunt gehanteerd: "de belasting wordt verschuldigd zodra de verbruiker zijn besteding doet".<sup>15</sup> Daarnaast is de btw een *algemene* indirecte verbruiksbelasting, omdat in beginsel het totaal van de bestedingen van de consument in de heffing wordt betrokken. Het subject van heffing blijkt uit de indirecte wijze waarop de btw geheven wordt. De btw is namelijk ten slotte een *indirecte* verbruiksbelasting, omdat de heffing van btw plaatsvindt bij de belastingplichtige die de goederen of diensten verkoopt aan de consument en de verschuldigde btw aan deze consument doorberekent.<sup>16</sup> Het beoogde subject van heffing is uiteindelijk de consument.<sup>17</sup>

### **2.3 Belastingplichtige**

#### **2.3.1 Voorwaarden hoedanigheid van belastingplichtige**

##### **2.3.1.1 Drie voorwaarden**

De Btw-richtlijn beschouwt als belastingplichtige "een ieder die, op ongeacht welke plaats, zelfstandig een economische activiteit verricht, ongeacht het oogmerk of het resultaat van

---

<sup>12</sup> G.J. van Norden, *Het concern in de BTW*, Fiscale Monografieën 122, Deventer: Kluwer 2007, p. 25.

<sup>13</sup> Art. 2, lid 1 Btw-richtlijn: "Het gemeenschappelijk btw-stelsel berust op het beginsel dat op goederen en diensten een algemene verbruiksbelasting wordt geheven (...)".

<sup>14</sup> *Kamerstukken II 1967-1968*, 9324 9410, nr.6, Memorie van Antwoord, p. 6.

<sup>15</sup> L.F. Ploeger, *Het verbruik in de omzetbelasting*, WFR 1972/969. Zie voor het vervolg WFR 1972/989.

<sup>16</sup> M.E. van Hilten & H.W.M. van Kesteren, *Omzetbelasting*, Deventer: Kluwer 2014, p. 8-9.

<sup>17</sup> G.J. van Norden, *Het concern in de BTW*, Fiscale Monografieën 122, Deventer: Kluwer 2007, p. 28.

die activiteit".<sup>18</sup> In de navolgende paragrafen 2.3.1.2 tot en met 2.3.1.4 bespreek ik de kernelementen een ieder, zelfstandig en economische activiteit.

### **2.3.1.2 Een ieder**

Het eerste element van het begrip belastingplichtige is een ieder. Zowel natuurlijke personen en rechtspersonen als samenwerkingsverbanden die zich als zodanig aan derden presenteren, vallen onder deze beschrijving.<sup>19</sup> De juridische hoedanigheid van het belastingsubject doet er aldus niet toe voor de afbakening van de belastingplicht.<sup>20</sup> Door dit element ruim uit te leggen, is sprake van rechtspersoon- en rechtsvormneutraliteit.

### **2.3.1.3 Zelfstandig**

Het tweede element ziet op de zelfstandigheid van de belastingplichtige. In artikel 10 van de Btw-richtlijn verduidelijkt de eis van zelfstandigheid: wanneer sprake is van een juridische band (zoals een arbeidsovereenkomst tussen werkgever en werknemer) waaruit een verhouding van ondergeschiktheid ontstaat ten aanzien van de arbeids- en bezoldigingsvoorwaarden en de verantwoordelijkheid van de werkgever, is geen sprake van zelfstandigheid en aldus ook niet van de kwalificatie als belastingplichtige.<sup>21</sup> Werknemers in loondienst worden door het ontbreken van de vereiste zelfstandigheid niet in de heffing van btw betrokken. De activiteiten die een werknemer verricht, vinden immers op naam, voor rekening en in opdracht van de werkgever plaats. Ook de leverancier of dienstverrichter met maar één opdrachtgever voldoet niet aan de vereiste zelfstandigheid en is geen belastingplichtige voor de btw. Een directeur-groootaandeelhouder die in dienstbetrekking staat tot zijn B.V. (of een management-overeenkomst is aangegaan<sup>22</sup>) kwalificeert in beginsel evenmin als belastingplichtige, omdat hij zijn activiteiten uitvoert op naam, voor rekening en onder verantwoordelijkheid van de vennootschap waarin hij aandelen heeft, en zelf aldus geen bedrijfsrisico loopt.<sup>23</sup>

---

<sup>18</sup> Art. 9 lid 1 Btw-richtlijn.

<sup>19</sup> HR 5 januari 1983, nr. 20 808, *BNB* 1983/76.

<sup>20</sup> G.J. van Norden, *Het concern in de BTW*, Fiscale Monografieën 122, Deventer: Kluwer 2007, p. 89.

<sup>21</sup> Art. 10 Btw-richtlijn.

<sup>22</sup> Besluit van 21 december 2007, nr. CPP2007/3160M, Omzetbelasting, motorrijtuigenbelasting en belasting van personenauto's en motorrijwielen, *V-N* 2008/3.24, waarin de staatssecretaris aangeeft dat alle directeur-groootaandeelhouders niet aan de vereiste zelfstandigheidsvoorwaarde voldoen.

<sup>23</sup> HvJ 18 oktober 2007, nr. C-355/06 (Van der Steen), *BNB* 2008/52.

### **2.3.1.4 Economische activiteit**

#### **2.3.1.4.1 Drie voorwaarden**

Het derde en laatste element voor de afbakening van het begrip belastingplichtige is het verrichten van een economische activiteit. In de Btw-richtlijn staat dat “alle werkzaamheden van een fabrikant, handelaar of dienstverrichter, met inbegrip van de winning van delfstoffen, de landbouw en de uitoefening van vrije of daarmee gelijkgestelde beroepen”, als economische activiteit worden beschouwd.<sup>24</sup> Voor de kwalificatie als economische activiteit is het niet van belang op welke plaats de prestatie wordt verricht, en ook niet wat het oogmerk of het resultaat van de activiteit is.<sup>25</sup> Dit duidt erop dat het begrip economische activiteit een objectief karakter heeft, en daarnaast blijkt uit de definities van het begrip economische activiteit dat het begrip ruim dient te worden uitgelegd.<sup>26</sup>

De Btw-richtlijn noemt als voorbeeld van een economische activiteit “de exploitatie van een lichamelijke of onlichamelijke zaak om er duurzaam opbrengst uit te verkrijgen”.<sup>27</sup> In de navolgende paragrafen 2.3.1.4.2 tot en met 2.3.1.4.4 bespreek ik de kernelementen exploitatie van een lichamelijke of onlichamelijke zaak, duurzaamheid en opbrengst.

#### **2.3.1.4.2 Exploitatie van een lichamelijke of onlichamelijke zaak**

Het HvJ heeft in het arrest Van Tiem geoordeeld dat het begrip exploitatie van een goed ziet op alle handelingen, ongeacht hun rechtsvorm, die bedoeld zijn om uit het betrokken goed duurzaam opbrengst te verkrijgen.<sup>28</sup> In dit arrest oordeelde het HvJ dat “het verlenen van een recht van opstal op een onroerend goed door de eigenaar van dat goed aan een ander, waarbij deze ander voor een bepaald tijdvak tegen vergoeding een gebruiksrecht op het onroerend goed verkrijgt”, moet worden aangemerkt als de exploitatie van een lichamelijke zaak om er duurzaam opbrengst uit te verkrijgen.<sup>29</sup> Exploitatie vereist dat handelingen worden verricht waarmee opbrengst wordt nagestreefd. Zuiver vermogensbeheer, zoals het enkel houden van aandelen door het uitoefenen van het eigendomsrecht, is niet voldoende om te spreken van “enige vorm van handelingen waarmee opbrengst wordt nagestreefd.”<sup>30</sup>

---

<sup>24</sup> Art. 9, lid 1 Btw-richtlijn.

<sup>25</sup> Art. 9, lid 1 Btw-richtlijn: “Als belastingplichtige wordt beschouwd eenieder die, op ongeacht welke plaats, zelfstandig een economische activiteit verricht, ongeacht het oogmerk of het resultaat van die activiteit.”

<sup>26</sup> HvJ 26 maart 1987, nr. 235/85 (Commissie/Nederland), *FED* 1987/341, r.o. 8.

<sup>27</sup> Art. 9, lid 1 Btw-richtlijn.

<sup>28</sup> HvJ 4 december 1990, nr. C-186/89 (Van Tiem), *BNB* 1991/352, r.o.18.

<sup>29</sup> HvJ 4 december 1990, nr. C-186/89 (Van Tiem), *BNB* 1991/352.

<sup>30</sup> G.J. van Norden, *Het concern in de BTW*, Fiscale Monografieën 122, Deventer: Kluwer 2007, p. 103.

### 2.3.1.4.3 Duurzaamheid

Ook voor de invulling van het duurzaamheidsvereiste starten we bij het HvJ. In het arrest Renate Enkler overwoog het HvJ allereerst dat het begrip economische activiteit niet op slechts bij gelegenheid verrichte activiteiten ziet.<sup>31</sup> Het HvJ geeft aan dat bij de beoordeling van dit duurzaamheidsvereiste alle gegevens die een bepaald geval kenmerken, moeten worden meegenomen.<sup>32</sup> Hierbij kan een vergelijking met de markt waarin een met de te beoordelen overeenkomstige activiteit in de regel wordt verricht, een methode zijn om te bepalen of de activiteit erop gericht is om er duurzaam opbrengst uit te verkrijgen.<sup>33</sup>

Bij het afbakenen van de hoedanigheid van belastingplichtige dient dus ook gekeken te worden naar de regelmaat van de activiteiten die verricht worden. Het incidenteel verrichten van een prestatie is in beginsel niet voldoende voor de kwalificatie als economische activiteit.<sup>34</sup> Met het oog op het rechtskarakter van de btw als *algemene* indirecte verbruiksbelasting is een onderscheid tussen incidenteel en regelmatig verrichte activiteiten niet nodig, omdat ook incidenteel verrichte economische activiteiten tot besteding bij de consument leiden. Een zeker regelmatigheidsvereiste evenwel, vergemakkelijkt de heffing van btw en komt tegemoet aan de praktische uitvoerbaarheid van de btw.<sup>35</sup>

De Btw-richtlijn vereist overigens niet expliciet dat het verrichten van economische activiteiten op regelmatige basis plaatsvindt.<sup>36</sup> Wel kan een regelmatigheidsvereiste aan artikel 12 van de Btw-richtlijn worden ontleend, welk artikel de lidstaten de mogelijkheid biedt om een ieder die incidentele economische activiteiten verricht, als belastingplichtige aan btw-heffing te onderwerpen.<sup>37</sup> Ook niet-belastingplichtigen kunnen op deze manier als belastingplichtige worden aangemerkt.

Indien lidstaten gebruik hebben gemaakt van de zogenoemde kan-bepaling van artikel 12 van de Btw-richtlijn, dient de vraag te worden gesteld of de belastingplicht geldt ten aanzien

---

<sup>31</sup> HvJ 26 september 1996, nr. C-230/94 (Renate Enkler), *V-N* 1997/653, 22, r.o. 20.

<sup>32</sup> HvJ 26 september 1996, nr. C-230/94 (Renate Enkler), *V-N* 1997/653, 22, r.o. 24. Zie ook r.o. 29, waarin het HvJ als voorbeeld de werkelijke duur van de verhuur van de zaak, de omvang van het cliëntèle en het bedrag van de opbrengsten aandraagt.

<sup>33</sup> HvJ 26 september 1996, nr. C-230/94 (Renate Enkler), *V-N* 1997/653, 22, r.o. 28.

<sup>34</sup> De intracommunautaire levering van nieuwe vervoermiddelen door anderen dan belastingplichtigen dient overigens verplicht in de heffing te worden betrokken, zie hiervoor art. 9, lid 2 van de Btw-richtlijn en art. 7, lid 6 van de Wet OB.

<sup>35</sup> M.E. van Hilten & H.W.M. van Kesteren, *Omzetbelasting*, Deventer: Kluwer 2014, p. 82-83.

<sup>36</sup> G.J. van Norden, *Het concern in de BTW*, Fiscale Monografieën 122, Deventer: Kluwer 2007, p. 100.

<sup>37</sup> G.J. van Norden, *Het concern in de BTW*, Fiscale Monografieën 122, Deventer: Kluwer 2007, p. 100-101 en 117.

van alle economische activiteiten die worden verricht. Bij natuurlijke personen kan naast de ondernemings sfeer ook een privésfeer worden onderscheiden. Of de activiteiten die in de privésfeer worden verricht  ok als belastingplichtige worden verricht, moet worden beoordeeld aan de hand van de hiervoor genoemde elementen van artikel 9 van de Btw-richtlijn.<sup>38</sup>

Naast de situatie waarin een niet-belastingplichtige toch als belastingplichtige wordt aangemerkt, staat de situatie waarin de belastingplicht al bestaat op grond van andere economische activiteiten. In het laatste geval dient de vraag te worden gesteld of bijkomende incidentele activiteiten  ok als belastingplichtige worden verricht. Hierbij is het arrest Kostov van belang.<sup>39</sup> Als de verrichter van de prestatie al belastingplichtige is voor de btw op basis van zijn hoofdactiviteit, is hij ook belastingplichtige voor de btw voor de nevenactiviteiten die hij tegen vergoeding verricht,  ok indien deze nevenactiviteiten van incidentele aard zijn.<sup>40</sup> Het HvJ benadrukt dat de omstandigheid dat de nevenactiviteit bedrijfsvreemd was (“tot een ander werkterrein behoort”), aan deze conclusie niet in de weg staat.<sup>41</sup>

#### **2.3.1.4.4 Opbrengst**

Vereist is dat de prestaties tegen vergoeding, oftewel onder bezwarende titel, worden verricht. Het uitsluitend verrichten van prestaties om niet, kwalificeert dan ook niet als het verrichten van een economische activiteit en de verrichter wordt voor deze activiteiten niet als belastingplichtige aangemerkt.<sup>42</sup> Prestaties om niet zijn aldus in beginsel niet belastbaar voor de btw.

Het vereiste streven naar opbrengst staat overigens niet gelijk aan het behalen van winst. Uit het Tolsma-arrest van het HvJ blijkt dat de opbrengst niet alleen moet worden nagestreefd, maar ook moet worden bedongen.<sup>43</sup> Daarnaast kan uit het arrest Polysar worden afgeleid dat de financiële deelneming in andere ondernemingen als zodanig niet is aan te merken als een economische activiteit, omdat de opbrengst van de deelneming (het eventuele dividend) voortspuit uit de loutere eigendom.<sup>44</sup> De opbrengst kan niet worden

---

<sup>38</sup> M.E. van Hilten & H.W.M. van Kesteren, *Omzetbelasting*, Deventer: Kluwer 2014, p. 94.

<sup>39</sup> HvJ 13 juni 2013, nr. C-62/12 (Galin Kostov), *V-N* 32.23.

<sup>40</sup> HvJ 13 juni 2013, nr. C-62/12 (Galin Kostov), *V-N* 32.23, r.o. 30 en 31.

<sup>41</sup> HvJ 13 juni 2013, nr. C-62/12 (Galin Kostov), *V-N* 32.23, r.o. 28.

<sup>42</sup> HvJ 1 april 1982, nr. 89/91 (Hong Kong), *BNB* 1982/311.

<sup>43</sup> HvJ 3 maart 1994, nr. C-16/93 (Tolsma), *BNB* 1994/271.

<sup>44</sup> HvJ 20 juni 1991, nr. C-60/90 (Polysar Investments Netherlands B.V.), *V-N* 1991/2140, 35, r.o. 13.

gezien als de tegenprestatie voor een handeling of economische activiteit.<sup>45</sup> Vereist is dus ook een rechtstreeks verband tussen de behaalde opbrengst en de tegenprestatie.

Bovendien maakt het HvJ in het arrest *Słaby Kuć*<sup>46</sup> onderscheid tussen enerzijds het beheer van vermogensbestanddelen, waarbij geen sprake is van een economische activiteit, en anderzijds het meer bedrijfsmatig handelen, waarbij wel sprake is van de exploitatie van een lichamelijke of onlichamelijke zaak om er duurzaam opbrengst uit te verkrijgen. Het aantal en de omvang van de verrichte handelingen zijn volgens het HvJ “op zich niet van doorslaggevend belang”.<sup>47</sup> Wat van groter belang is, is of de handelingen die verricht worden eigen zijn aan het beheer van privévermogen. In die situaties is geen sprake van een economische activiteit. Het HvJ geeft aan dat het omslagpunt naar een economische activiteit, gevonden kan worden in de situatie waarin actief stappen worden ondernomen door middelen in te zetten die te vergelijken zijn met die welke reguliere marktdeelnemers<sup>48</sup> aanwenden.<sup>49</sup>

## **2.3.2 Begin en einde van de hoedanigheid van belastingplichtige**

### **2.3.2.1 Begin van de hoedanigheid van belastingplichtige**

Wanneer aan de hiervoor genoemde drie vereisten (een ieder, zelfstandig en economische activiteit) is voldaan, is sprake van de hoedanigheid van belastingplichtige. De vraag die opkomt is of ook voorbereidende handelingen al in de hoedanigheid van belastingplichtige verricht worden (en de belastingplichtige aldus het recht geven om de voorbelasting in aftrek te brengen).

Het HvJ heeft in lijn met de ruime werkingssfeer die aan het begrip economische activiteit moet worden toegekend, in het arrest *Rompelman*<sup>50</sup> bepaald dat ook het verrichten van voorbereidende werkzaamheden al tot de hoedanigheid van belastingplichtige kan leiden. De belastingplichtige moet op het moment van de aankoop van goederen of diensten dan niet alleen de intentie hebben om daar in de toekomst btw-belaste prestaties mee te verrichten, dit subjectieve oogmerk moet ook blijken uit objectieve gegevens. Een startende ondernemer kan dus belastingplichtig worden door zijn wilsverklaring te ondersteunen met

---

<sup>45</sup> HvJ 6 februari 1997, nr. C-80/95 (*Harnas & Helm*), *BNB* 1997/386, r.o. 18.

<sup>46</sup> HvJ 15 september 2011, nr. C-180/10 en nr. C-181/10 (*Słaby Kuć*), *V-N* 2011/50.19.

<sup>47</sup> HvJ 15 september 2011, nr. C-180/10 en nr. C-181/10 (*Słaby Kuć*), *V-N* 2011/50.19, r.o. 37.

<sup>48</sup> Het HvJ noemt een fabrikant, handelaar of diensverrichter in de zin van art. 9, lid 1, tweede alinea.

<sup>49</sup> HvJ 15 september 2011, nr. C-180/10 en nr. C-181/10 (*Słaby Kuć*), *V-N* 2011/50.19, r.o. 39.

<sup>50</sup> HvJ 14 februari 1985, nr. 268/83 (*Rompelman*), *BNB* 1985/315, r.o. 22 en 23.

objectieve gegevens.<sup>51</sup> Voorts blijkt uit het arrest INZO<sup>52</sup> dat een vennootschap niet met terugwerkende kracht de hoedanigheid van belastingplichtige kan worden ontnomen, indien op grond van een haalbaarheidsonderzoek besloten is dat niet tot de operationele fase wordt overgegaan.

### **2.3.2.2 Einde van de hoedanigheid van belastingplichtige**

De hoedanigheid van belastingplichtige eindigt met de laatste (liquidatie)handeling, dus duurt tot de vereffening is beëindigd.<sup>53</sup> Zo blijkt uit het arrest Fini H dat handelingen die tijdens de liquidatieperiode zijn verricht (dus na staking van de bedrijfsactiviteiten) en die toegerekend kunnen worden aan de eerdere economische activiteiten, het recht op aftrek niet in de weg staan.<sup>54</sup> In het vervolg van dit onderzoek wordt geen verdere aandacht besteed aan het einde van de hoedanigheid van belastingplichtige bij crowdfunding.

## **2.4 Belastbare feiten**

### **2.4.1 Algemeen**

Btw is verschuldigd over een viertal aan btw onderworpen handelingen. In volgorde van opname in de Btw-richtlijn zijn aan de btw onderworpen:

- de leveringen van goederen die binnen het grondgebied van een lidstaat door een als zodanig handelende belastingplichtige onder bezwarende titel worden verricht<sup>55</sup>;
- de intracommunautaire verwervingen van goederen die binnen het grondgebied van een lidstaat door een belastingplichtige (of onder voorwaarden door een niet-belastingplichtige rechtspersoon, of, indien het een nieuw vervoermiddel betreft, door een niet-belastingplichtige natuurlijk persoon) onder bezwarende titel worden verricht<sup>56</sup>;
- de diensten die binnen het grondgebied van een lidstaat door een als zodanig handelende belastingplichtige onder bezwarende titel worden verricht<sup>57</sup>, en
- de invoer van goederen.<sup>58</sup>

---

<sup>51</sup> A.H. Bomer, *De doorwerking van algemene rechtsbeginselen in de BTW* (diss. Maastricht), Deventer: Kluwer 2012, p. 219.

<sup>52</sup> HvJ 29 februari 1996, nr. C-110/94 (Intercommunale voor zeewaterontziltling INZO), *V-N* 1996/1396, 27, r.o. 17, 21 en 23.

<sup>53</sup> M.E. van Hilten & H.W.M. van Kesteren, *Omzetbelasting*, Deventer: Kluwer 2014, p. 100.

<sup>54</sup> HvJ 3 maart 2005, nr. C-32/03 (I/S Fini H), *V-N* 2005/15.8, r.o. 23 en 24.

<sup>55</sup> Art. 2, lid 1, sub a Btw-richtlijn.

<sup>56</sup> Art. 2, lid 1, sub b Btw-richtlijn.

<sup>57</sup> Art. 2, lid 1, sub c Btw-richtlijn.

<sup>58</sup> Art. 2, lid 1, sub d Btw-richtlijn.



Zoals in hoofdstuk 3 en hoofdstuk 4 zal blijken, kan bij crowdfunding de prestatie van de projectinitiator aan de geldverstrekker zowel het leveren van een goed als het verrichten van een dienst zijn, en bij grensoverschrijdende prestaties komen ook de intracommunautaire verwerving en de invoer van goederen aan bod. Ter afbakening van de verschillende soorten prestaties, geef ik in het navolgende per soort belastbare prestatie de belangrijkste elementen uit de wetgeving aan. Ook ga ik in op de mogelijkheid van samengestelde prestaties (paragraaf 2.4.4).

#### **2.4.2 Levering van goederen**

Als levering van goederen wordt in beginsel beschouwd de overdracht of overgang van de macht om als eigenaar over een lichamelijke zaak te beschikken.<sup>59</sup> Daarnaast staat in de Btw-richtlijn een aantal (optionele) gelijkstellingen met een levering van goederen onder bezwarende titel, zoals de levering van gas en elektriciteit.<sup>60</sup> Bij de overgang van een (zelfstandig gedeelte van een) algemeenheid van goederen kunnen lidstaten regelen dat juist geen levering van goederen heeft plaatsgevonden, waarbij de overnemer in de plaats treedt van de overdrager.<sup>61</sup>

#### **2.4.3 Verrichten van diensten**

Elke handeling die geen levering van goederen is, wordt als dienst beschouwd.<sup>62</sup> Als voorbeelden worden de overdracht van een onlichamelijke zaak, de verplichting om een daad na te laten of om een daad of een situatie te dulden genoemd.<sup>63</sup> Ook voor diensten is een aantal gelijkstellingen opgenomen in de Btw-richtlijn.<sup>64</sup> De eenvoudige definitie van diensten leidt tot een heel ruim begrip. Jurisprudentie van het HvJ heeft echter wel een zekere ondergrens bepaald.<sup>65</sup> Wanneer geen sprake is van verbruik, maar bijvoorbeeld ten behoeve van het algemeen belang een subsidie wordt verstrekt om bepaalde economische activiteiten te beëindigen, kan de activiteit niet als dienst voor de btw worden aangemerkt.<sup>66</sup>

---

<sup>59</sup> Art. 14, lid 1 Btw-richtlijn. In art. 3, lid 7 van de Wet OB wordt het begrip goederen gedefinieerd als alle voor menselijke beheersing vatbare stoffelijke objecten (...), maar dit is louter een formuleringsverschil. Zie hierover M.E. van Hilten & H.W.M. van Kesteren, *Omzetbelasting*, Deventer: Kluwer 2014, p. 124.

<sup>60</sup> Art. 15 e.v. Btw-richtlijn.

<sup>61</sup> Art. 19 Btw-richtlijn. De Nederlandse wetgever heeft van deze mogelijkheid gebruik gemaakt, zie art. 37d Wet OB.

<sup>62</sup> Art. 24 Btw-richtlijn.

<sup>63</sup> Art. 25 Btw-richtlijn.

<sup>64</sup> Art. 26 e.v. Btw-richtlijn.

<sup>65</sup> M.E. van Hilten & H.W.M. van Kesteren, *Omzetbelasting*, Deventer: Kluwer 2014, p. 145-146.

<sup>66</sup> HvJ 29 februari 1996, nr. C-215/94 (Jürgen Mohr), *BNB* 1997/32, r.o. 19 t/m 22.

#### **2.4.4 Samenstel van prestaties**

Het is ook mogelijk dat een belastingplichtige een combinatie van diensten of een combinatie van goederen en diensten aanbiedt, tegen één vergoeding. Om recht te doen aan het uitgangspunt dat een prestatie op zichzelf staat, dient een combinatie te worden toegerekend, in beginsel ofwel aan de levering van het goed ofwel aan het verrichten van de dienst. Indien dit toerekenen echter geen bevredigende uitkomst biedt, kan de prestatie worden gesplitst.

Hierbij is het arrest Card Protection Plan<sup>67</sup> leidend. Hierin stond de vraag centraal aan de hand van welke criteria moet worden bepaald of een prestatie die uit verschillende elementen bestaat, als één enkele dienst, of als twee of meer te onderscheiden diensten moet worden beschouwd.<sup>68</sup> Bij de beantwoording stelt het HvJ voorop dat hierbij rekening gehouden moet worden met alle omstandigheden waarin de betrokken prestatie plaatsvindt. Meer concreet, zegt het HvJ dat elke dienst normaal gesproken als onderscheiden en zelfstandig moet worden beschouwd. Wanneer economisch gezien echter één dienst wordt verricht, mag deze zelfstandigheidsgedachte opzij worden gezet, indien deze dienst anders kunstmatig uit elkaar dient te worden gehaald. Wat de kenmerkende elementen van de betrokken prestatie zijn om te bepalen of sprake is van één enkele dienst of van meerdere, van elkaar te onderscheiden hoofddiensten, dient vanuit het oogpunt van de modale consument beoordeeld te worden.<sup>69</sup>

Er is vervolgens volgens het HvJ met name sprake van één enkele dienst wanneer enerzijds een of meerdere elementen geacht moeten worden de hoofddienst te vormen, terwijl anderzijds een of meerdere elementen als bijkomende dienst(en) moeten worden beschouwd, die als zodanig het fiscale lot van de hoofddienst delen. Hierbij wordt een dienst als bijkomend bij een hoofddienst beschouwd, wanneer hij voor de afnemer geen doel op zich is, maar gezien wordt als een middel om de hoofddienst zo aantrekkelijk mogelijk te maken.<sup>70</sup>

#### **2.4.5 Intracommunautaire verwerving van goederen**

De intracommunautaire verwerving van goederen is het verkrijgen van de macht om als eigenaar te beschikken over een goed dat van de ene naar de andere lidstaat is verzonden

---

<sup>67</sup> HvJ 25 februari 1999, nr. C-349/96 (Card Protection Plan), *BNB* 1999/224.

<sup>68</sup> HvJ 25 februari 1999, nr. C-349/96 (Card Protection Plan), *BNB* 1999/224, eerste en tweede prejudiciële vraag.

<sup>69</sup> HvJ 25 februari 1999, nr. C-349/96 (Card Protection Plan), *BNB* 1999/224, r.o. 29.

<sup>70</sup> HvJ 25 februari 1999, nr. C-349/96 (Card Protection Plan), *BNB* 1999/224, r.o. 30.

of vervoerd.<sup>71</sup> Bij verzending of vervoer uit een derdelandsgebied of uit een derde land, geldt een fictiebepaling waarbij de goederen geacht worden te zijn verzonden of vervoerd vanuit de lidstaat van invoer.<sup>72</sup>

#### **2.4.6 Invoer van goederen**

Als laatste belastbare feit is invoer van goederen genoemd. Invoer is het uit een derde land binnenbrengen van een goed dat zich niet in het vrije verkeer bevindt in de EU, of het uit een derdelandsgebied dat deel uitmaakt van het douanegebied van de EU binnenbrengen van een goed dat zich wel in het vrije verkeer bevindt.<sup>73</sup>

Een verschil met de drie andere belastbare feiten, is dat bij de invoer van goederen geen voorwaarden worden gesteld aan de hoedanigheid van degene die de goederen binnenbrengt. Ook wanneer een particulier of niet-belastingplichtige goederen de Europese Unie binnenbrengt, geldt deze invoer als een belastbaar feit en is btw verschuldigd.

Bij invoer van goederen met een te verwaarlozen waarde geldt in Nederland een vrijstelling van btw. Een zending heeft een te verwaarlozen waarde indien de intrinsieke waarde niet meer bedraagt dan € 22.<sup>74</sup>

### **2.5 Plaats van de prestatie**

#### **2.5.1 Plaats van levering van goederen**

De plaats van levering van een goed dat niet wordt verzonden of vervoerd, is daar waar het goed zich op het tijdstip van de levering bevindt.<sup>75</sup> Indien het goed wel wordt verzonden of vervoerd, is de plaats van levering van het goed de plaats waar de verzending of het vervoer aanvangt ('de plaats waar het goed zich op het tijdstip van vertrek van de verzending of het vervoer naar de afnemer bevindt').<sup>76</sup> Bij intracommunautaire leveringen van goederen aan niet-belastingplichtigen (wat zowel natuurlijke personen als rechtspersonen kunnen zijn) geldt onder voorwaarden de zogenoemde afstandsverkopenregeling en is de plaats van de levering de plaats van aankomst van de verzending of het vervoer.<sup>77</sup> Deze uitzondering is

---

<sup>71</sup> Art. 20, eerste alinea Btw-richtlijn.

<sup>72</sup> Art. 20, tweede alinea Btw-richtlijn.

<sup>73</sup> Art. 30 Btw-richtlijn.

<sup>74</sup> Art. 23, lid 2 Verordening (EG) nr. 1186/2009 van de Raad van 16 november 2009 betreffende de instelling van een communautaire regeling inzake douanevrijstellingen en art. 7:27, lid 3 Algemene douaneregeling

<sup>75</sup> Art. 31 Btw-richtlijn.

<sup>76</sup> Art. 32 Btw-richtlijn.

<sup>77</sup> Art. 33 en art. 34 Btw-richtlijn.

echter niet van toepassing op onder andere de leveringen van gebruikte goederen en de levering van kunstvoorwerpen.<sup>78</sup> Bij leveringen van goederen die geïnstalleerd of gemonteerd worden, geldt als plaats van levering de plaats waar de installatie of de montage geschiedt.<sup>79</sup>

## **2.5.2 Plaats van een dienst**

### **2.5.2.1 Hoofregel**

De hoofregel bij het bepalen van de plaats van dienst is afhankelijk van de hoedanigheid van de afnemer. Indien de afnemer een belastingplichtige is, is sprake van een Business-to-Business (hierna: B2B) dienst en is de plaats van dienst de plaats waar de afnemer de zetel van zijn bedrijfsuitoefening<sup>80</sup> heeft gevestigd.<sup>81</sup> Indien de afnemer van de dienst een consument is, is sprake van een Business-to-Consumer (hierna: B2C) dienst en is de plaats van dienst de plaats waar de dienstverrichter de zetel van zijn bedrijfsuitoefening<sup>82</sup> heeft gevestigd.<sup>83</sup>

### **2.5.2.2 Uitzonderingen**

In de Btw-richtlijn zijn in artikel 46 tot en met 59 bis verschillende uitzonderingen opgenomen op de hoofdregels voor B2B- en B2C-diensten. In dit onderzoek is van belang dat wanneer een tussenpersoon een bemiddelingsdienst verricht voor een niet-belastingplichtige, de plaats van dienst de plaats is waar de onderliggende handeling wordt verricht.<sup>84</sup> Dit is niet zozeer de fysieke plaats, maar de btw-technische plaats van de onderliggende handeling. De andere uitzondering die bij crowdfunding speelt ziet op de prestaties die het online crowdfundingplatform verricht. De plaats van langs elektronische weg verrichte diensten die voor een niet-belastingplichtige worden verricht, is daar waar deze niet-belastingplichtige is gevestigd, of zijn woonplaats of gebruikelijke verblijfplaats heeft.<sup>85</sup>

---

<sup>78</sup> Art. 35 Btw-richtlijn.

<sup>79</sup> Art 36 Btw-richtlijn.

<sup>80</sup> Of de plaats van de vaste inrichting, of de woonplaats of gebruikelijke verblijfplaats van de afnemer, zie art. 44 Btw-richtlijn.

<sup>81</sup> Art. 44 Btw-richtlijn.

<sup>82</sup> Of de plaats van de vaste inrichting, of de woonplaats of gebruikelijke verblijfplaats van de dienstverrichter, zie art. 45 Btw-richtlijn.

<sup>83</sup> Art. 45 Btw-richtlijn.

<sup>84</sup> Art. 46 Btw-richtlijn.

<sup>85</sup> Art. 58 Btw-richtlijn.

### **2.5.3 Plaats van een intracommunautaire verwerving van goederen**

De plaats van een intracommunautaire verwerving van goederen is de plaats waar de goederen zich bevinden op het tijdstip van aankomst van de verzending of van het vervoer naar de afnemer; de plaats van bestemming.<sup>86</sup>

Bij intracommunautaire leveringen van goederen aan belastingplichtigen ('B2B') wordt geheven in de lidstaat van bestemming van de goederen<sup>87</sup> (land van bestemming), en bij intracommunautaire leveringen van goederen aan consumenten ('B2C') wordt geheven in het land waar de verzending of het vervoer aanvangt (land van vertrek).<sup>88</sup> Voor afstandsverkoop geldt een bijzondere regeling. Niet het land van vertrek, maar de lidstaat waar de afnemer (de particulier of de niet-belastingplichtige rechtspersoon) gevestigd is, mag heffen indien aan de voorwaarden van artikel 33 en 34 van de Btw-richtlijn wordt voldaan.<sup>89</sup> Een van de voorwaarden is dat het totaal aan omzet van de leverancier het drempelbedrag van € 100.000 (of € 35.000)<sup>90</sup> in een andere lidstaat overschrijdt. Wordt het drempelbedrag overschreden, dan wordt de levering geacht in de lidstaat van aankomst van de goederen te liggen.<sup>91</sup> Het is aan de afstandsverkoper om de geldende drempelbedragen voor de verschillende lidstaten in de gaten te houden. Nederland hanteert een drempelbedrag van € 100.000.<sup>92</sup> De bijzondere regeling kan óók van toepassing zijn voor de afstandsverkoper die onder het drempelbedrag blijft, indien deze hiervoor opteert. Deze keuze geldt voor twee kalenderjaren.<sup>93</sup> Intracommunautaire verwervingen van nieuwe vervoermiddelen hebben een afwijkende regel, die erop neer komt dat het land van bestemming mag heffen bij de intracommunautaire verwerving van een nieuw vervoermiddel<sup>94</sup> door een particulier of door een niet-belastingplichtige rechtspersoon.<sup>95</sup>

### **2.5.4 Plaats van invoer van goederen**

De invoer van goederen vindt plaats in de lidstaat waar de goederen de EU binnenkomen.<sup>96</sup>

---

<sup>86</sup> Art.40 Btw-richtlijn.

<sup>87</sup> Dit wordt bereikt door toepassing van het nultarief in het land van vertrek en een afzonderlijk belastbaar feit (de intracommunautaire verwerving) in het land van bestemming.

<sup>88</sup> M.E. van Hilten & H.W.M. van Kesteren, *Omzetbelasting*, Deventer: Kluwer 2014, p. 429-430.

<sup>89</sup> Art. 33 Btw-richtlijn.

<sup>90</sup> Of de tegenwaarde van deze bedragen in de nationale munteenheid, zie art. 34, lid 1, sub c en lart.id 2 van de Btw-richtlijn.

<sup>91</sup> M.E. van Hilten & H.W.M. van Kesteren, *Omzetbelasting*, Deventer: Kluwer 2014, p. 448.

<sup>92</sup> Art. 5a, lid 4 Wet OB.

<sup>93</sup> Art. 34, lid 4, laatste zin Btw-richtlijn.

<sup>94</sup> Zie art. 2, lid 2 Btw-richtlijn voor de definitie van een nieuw vervoermiddel.

<sup>95</sup> M.E. van Hilten & H.W.M. van Kesteren, *Omzetbelasting*, Deventer: Kluwer 2014, p. 453.

<sup>96</sup> Art. 60 Btw-richtlijn.

## **2.6 Maatstaf van heffing**

### **2.6.1 De vergoeding**

De btw wordt berekend over alles wat de leverancier of dienstverrichter voor zijn prestaties als tegenprestatie verkrijgt of moet verkrijgen.<sup>97</sup> Het HvJ verwoordt dit als al hetgeen als tegenwaarde voor een prestatie wordt ontvangen, waarbij de tegenwaarde moet kunnen worden uitgedrukt in geld.<sup>98</sup> Bepaalde bijkomende kosten dienen wel in de maatstaf te worden betrokken, en sommige prijsverminderingen blijven buiten de maatstaf van heffing.<sup>99</sup> De btw zelf behoort niet tot de maatstaf, om cumulatie van btw te voorkomen.<sup>100</sup> Het HvJ heeft verschillende arresten gewezen over de maatstaf van heffing. In het arrest *Naturally Yours* heeft het HvJ bepaald dat de waarde van een organisatiedienst behoort tot de maatstaf van heffing van een zogenoemd lokartikel.<sup>101</sup>

Een belangrijk vereiste bij de vergoeding als maatstaf van heffing is dat de vergoeding (die de bezwarende titel van de prestatie vormt) bedongen moet zijn. Een dienst wordt volgens het HvJ in het arrest *Tolsma* enkel onder bezwarende titel verricht, wanneer tussen de dienstverrichter en de afnemer een rechtsbetrekking bestaat waarbij over en weer prestaties worden uitgewisseld en de door de dienstverrichter ontvangen vergoeding de werkelijke tegenwaarde vormt voor de aan de afnemer verleende dienst.<sup>102</sup> De hoogte van de vergoeding dient bepaald of bepaalbaar te zijn, en dat was in het besproken arrest niet het geval. Een verschil tussen genoemd arrest van de orgeldraaier *Tolsma* en crowdfunding, is dat de orgeldraaier zijn dienstverlening niet afhankelijk stelt van de te ontvangen tegenprestatie. De orgeldraaier verricht zijn dienst ongeacht of en hoeveel mensen bereid zijn te betalen, maar bij crowdfunding wacht de initiator van het product of bedrijf met het verrichten van de prestatie totdat een bepaald bedrag is opgehaald, dus totdat blijkt dat mensen bereid zijn te betalen. De projectinitiator stelt het verrichten van zijn prestatie juist wel afhankelijk van het ontvangen van de tegenprestatie.

### **2.6.2 Andere valuta**

Wanneer de vergoeding in een andere munteenheid dan de euro is uitgedrukt (en dat is bij crowdfunding vaak het geval vanwege het internationale aspect van deze

---

<sup>97</sup> Art. 73 Btw-richtlijn. De Wet OB spreekt in art. 8 kortweg over de vergoeding.

<sup>98</sup> HvJ 5 februari 1981, nr. 154/80 (*Coöperatieve Aardappelenbewaarplaats GA*), *BNB* 1981/232, r.o. 12 en 13.

<sup>99</sup> Zie hiervoor art. 78 en 79 Btw-richtlijn.

<sup>100</sup> Art. 78 sub a Btw-richtlijn.

<sup>101</sup> HvJ 23 november 1988, nr. 230/87 (*Naturally Yours Cosmetics Limited*), *Jur.* p. 6365, r.o. 14 en 17.

<sup>102</sup> HvJ 3 maart 1994, nr. C-16/93 (*Tolsma*), *BNB* 1994/271, r.o. 14.

financieringsvorm), wordt de wisselkoers vastgesteld overeenkomstig de laatst genoteerde verkoopkoers op het tijdstip waarop de belasting verschuldigd wordt (zie voor het tijdstip van verschuldigdheid paragraaf 2.8.2).<sup>103</sup>

### **2.6.3 De vergoeding in natura**

Naast een vergoeding in geld kan de tegenprestatie ook bestaan in het leveren van goederen of het verrichten van diensten: de vergoeding in natura. In het arrest Goldsmiths<sup>104</sup> wordt de tegenprestatie in natura gelijkgesteld aan de tegenprestatie in geld, wanneer de tegenprestatie in geld kan worden uitgedrukt. Beide tegenprestaties zijn volgens het HvJ vanuit economisch en commercieel gezichtspunt identiek, dus volgt behandeling op soortgelijke wijze.<sup>105</sup>

De tegenprestatie die door de afnemer wordt geleverd, kan afwijken van de prijs die de verrichter van de prestatie heeft gevraagd. Zolang er een vergoeding bestaat voor de prestatie die wordt afgenomen, is in beginsel sprake van een economische activiteit. Indien een vergoeding echter slechts symbolisch is, is geen sprake van het verrichten van een economische activiteit en blijft de prestatie buiten het bereik van de btw.<sup>106</sup> Advocaat-generaal Ettema heeft in een recente conclusie<sup>107</sup> aangetoond dat het HvJ (en in Nederland ook de Hoge Raad) niet snel tot het oordeel komen dat een vergoeding symbolisch is. Hierover schrijft zij: “De terughoudendheid van het HvJ kan mijns inziens enerzijds worden verklaard door de omstandigheid dat het de taak van de nationale rechter is te beoordelen of sprake is van vrijgevigheid, maar valt anderzijds, en mijns inziens vooral, toe te schrijven aan het subjectieve vergoedingenbegrip in de btw.”<sup>108</sup>

Dit subjectieve vergoedingenbegrip komt onder andere in het arrest Empire Stores aan bod: het HvJ spreekt over de subjectieve waarde, aangezien de maatstaf van heffing de daadwerkelijk ontvangen tegenprestatie is.<sup>109</sup> Daarnaast kunnen lidstaten op grond van de Btw-richtlijn ook een volgens objectieve maatstaven geschatte waarde hanteren: de normale waarde.<sup>110</sup> Deze kan-bepaling (die Nederland merkwaardig genoeg nog altijd niet heeft overgenomen) staat in de Btw-richtlijn om belastingfraude en belastingontwijking in verband

---

<sup>103</sup> Art. 92 Btw-richtlijn en art. 8, lid 6 Wet OB.

<sup>104</sup> HvJ 3 juli 1997, nr. C-330/95 (Goldsmiths (Jewellers) Ltd.), V-N 1997/2988.

<sup>105</sup> HvJ 3 juli 1997, nr. C-330/95 (Goldsmiths (Jewellers) Ltd.), V-N 1997/2988, r.o. 22 en 23.

<sup>106</sup> HvJ 21 september 1988, nr. 50/87 (Commissie tegen Frankrijk), BNB 1994/306.

<sup>107</sup> Conclusie A-G Ettema inzake HR 29 december 2015, nr. 15/00664.

<sup>108</sup> Conclusie A-G Ettema inzake HR 29 december 2015, nr. 15/00664, overweging 9.31 en 9.32.

<sup>109</sup> HvJ 2 juni 1994, nr. C-33/93 (Empire Stores Ltd.), FED 1995/502, r.o. 18 en 19.

<sup>110</sup> Art. 80 Btw-richtlijn.

met gelieerde verhoudingen tussen de verrichter van de prestatie en de afnemer te voorkomen. Bij het hanteren van de normale waarde, is de maatstaf van heffing de waarde van soortgelijke prestaties in het maatschappelijke verkeer.<sup>111</sup> Het bestaan van gelieerde verhoudingen of een onderlinge band is een vereiste voor het kunnen toepassen van de normale waarde.<sup>112</sup> De normale waarde als maatstaf van heffing kan alleen in uitzonderingssituaties worden toegepast.<sup>113</sup> In beginsel dient namelijk de vergoeding in natura volgens de subjectieve maatstaf te worden bepaald. De maatstaf hierbij is vaak gelijk aan de inkoopkosten van de belastingplichtige.<sup>114</sup>

De tegenprestatie kan ook méér bedragen dan de economische waarde. Dit is het geval bij fooien: er is sprake van vrijgevigheid van de afnemer van de prestatie (in tegenstelling tot vrijgevigheid van de verrichter van de prestatie bij symbolische vergoedingen). Fooien (bedragen die afnemers vrijwillig boven de in rekening gebrachte prijs betalen) worden niet tot de belastbare vergoeding gerekend.<sup>115</sup>

## **2.7 Vrijstellingen**

De hoofdregel dat prestaties die door belastingplichtigen worden verricht in de btw-heffing moeten worden betrokken kent uitzonderingen, namelijk de vrijstellingen van artikel 131 tot en met 137 van de Btw-richtlijn. De in deze artikelen genoemde prestaties worden niet aan de heffing van btw onderworpen. Deze vrijstellingen gaan voornamelijk over diensten in het algemeen belang of over financiële prestaties. Zo zijn onder andere de verlening van kredieten en de bemiddeling inzake kredieten<sup>116</sup>, handelingen, bemiddeling daaronder begrepen, betreffende betalingen en overmakingen<sup>117</sup> en handelingen, bemiddeling daaronder begrepen inzake aandelen en deelnemingen in vennootschappen of verenigingen<sup>118</sup> vrijgesteld van btw. In hoofdstuk 4 wordt waar van belang dieper ingegaan op deze vrijstellingen.

Het HvJ benadrukt bij jurisprudentie over de vrijstellingen telkens dat het uitgangspunt is dat vrijstellingen strikt moeten worden uitgelegd, omdat zij afwijken van het algemene beginsel

---

<sup>111</sup> HR 11 februari 2005, nr. 38 022, *BNB* 2005/223.

<sup>112</sup> HvJ 19 december 2012, nr. C-549/11 (Orfey), *V-N* 2013/16.11, r.o. 48.

<sup>113</sup> Conclusie A-G Ettema inzake HR 29 december 2015, nr. 15/00664, overweging 10.5.

<sup>114</sup> Zie voor Nederlandse rechtspraak onder andere HR 5 september 1990, nr. 26 615, *BNB* 1990/304 en HR 18 december 1991, nr. 27 127, *BNB* 1992/182.

<sup>115</sup> Beleidsregel 29 december 1994, BWBR0007188, VB94/4707, in navolging van HR 23 november 1994, nr. 29 186, *BNB* 1995/215.

<sup>116</sup> Art. 135, lid 1, sub b Btw-richtlijn.

<sup>117</sup> Art. 135, lid 1, sub d Btw-richtlijn.

<sup>118</sup> Art. 135, lid 1, sub f Btw-richtlijn.



dat btw wordt geheven over elke dienst die door een belastingplichtige onder bezwarende titel wordt verricht.<sup>119</sup> Daaruit volgt dat uitzonderingen op vrijstellingsbepalingen juist ruim moeten worden uitgelegd.

## **2.8 Verschuldigdheid**

### **2.8.1 Bij wie?**

De hoofdregel van verschuldigdheid is dat de belastingplichtige die de belastbare prestatie verricht degene is die de verschuldigde belasting voldoet.<sup>120</sup> De belastingplichtige voldoet de verschuldigde btw op aangifte.<sup>121</sup> Een uitzondering op de hoofdregel dat de belastingplichtige degene is die de btw voldoet is de verleggingsregeling. Daarbij wordt de verschuldigdheid verlegd van de verrichter van de prestatie naar de afnemer van de prestatie.<sup>122</sup>

### **2.8.2 Wanneer?**

Bij het tijdstip van verschuldigdheid wordt aangesloten bij het moment waarop het belastbaar feit plaatsvindt.<sup>123</sup> In de Wet OB staat met meer woorden dat de belasting in beginsel wordt verschuldigd op het tijdstip van uitreiking van de factuur, of indien de uitreiking niet tijdig plaatsvindt, op het tijdstip waarop de factuur uiterlijk uitgereikt had moeten worden.<sup>124</sup> Ook wanneer de factuur die uitgereikt wordt niet aan de factuurvereisten<sup>125</sup> voldoet, kan door het uitreiken wel btw verschuldigd worden. Zo moet het bedrag aan btw duidelijk en overzichtelijk worden vermeld. Wanneer de btw niet apart wordt vermeld, kan deze niet als voorbelasting in aftrek worden gebracht. Indien de afnemer betaalt voordat het goed geleverd of de dienst verricht is, is sprake van een vooruitbetaling en ontstaat de verschuldigdheid op het tijdstip van ontvangst van de vooruitbetaling.<sup>126</sup>

---

<sup>119</sup> M.E. van Hilten & H.W.M. van Kesteren, *Omzetbelasting*, Deventer: Kluwer 2014, p. 253.

<sup>120</sup> Art. 193 Btw-richtlijn.

<sup>121</sup> Art. 206 Btw-richtlijn.

<sup>122</sup> Art. 194 Btw-richtlijn.

<sup>123</sup> Art. 62 Btw-richtlijn.

<sup>124</sup> Art. 13 lid 1 Wet OB.

<sup>125</sup> Art. 226 Btw-richtlijn.

<sup>126</sup> Art. 65 Btw-richtlijn.

## **2.9 Kleine ondernemersregeling**

De kleine ondernemersregeling is een van de bijzondere regelingen van de Btw-richtlijn, ter vereenvoudiging van de belastingheffing en belastinginning.<sup>127</sup> De belastingplichtige die voor deze regeling in aanmerking komt, kan ervoor kiezen van deze regeling gebruik maken.<sup>128</sup>

Nederland heeft deze bepaling geïmplementeerd in artikel 25 van de Wet OB. Indien een ondernemer een natuurlijk persoon<sup>129</sup> is en in Nederland woont of is gevestigd of een vaste inrichting heeft in Nederland, en in een kalenderjaar niet meer dan € 1.883 btw verschuldigd is (na aftrek van de voorbelasting, zie paragraaf 2.6), wordt de btw verminderd met 2,5 maal het verschil tussen € 1.883 en het bedrag van de verschuldigde belasting. Indien de verschuldigde btw na aftrek van voorbelasting minder dan € 1.345 bedraagt, is de belastingvermindering gelijk aan het bedrag aan verschuldigde btw en hoeft de ondernemer helemaal geen btw te voldoen.

## **2.10 Tussenconclusie**

In dit hoofdstuk is het kader van de btw geschetst. Voor de heffing van btw is vereist dat belastbare prestaties door belastingplichtigen verricht worden. Wordt niet voldaan aan de voorwaarden zoals deze in dit hoofdstuk per onderdeel zijn weergegeven, bijvoorbeeld doordat de tegenprestatie niet wordt bedongen of slechts bestaat uit een symbolische vergoeding, dan vallen die betreffende prestaties niet binnen het bereik van de btw. Enige heffing van btw kan dan niet rechtsgeldig plaatsvinden.

Nu het kader van de btw helder is, zet ik in het volgende hoofdstuk uiteen wat onder crowdfunding verstaan moet worden en welke varianten van crowdfunding er zijn.

---

<sup>127</sup> Art. 281 (t/m 294) Btw-richtlijn.

<sup>128</sup> Art. 290 Btw-richtlijn.

<sup>129</sup> Een maatschap, vennootschap onder firma, commanditaire vennootschap (mits niet op aandelen) en andere samenwerkingsverbanden tussen natuurlijk personen worden ook als natuurlijk persoon aangemerkt, zie Besluit Minister van Financiën 25 januari 2007, nr. CPP2006/2469M, *Staatscourant* 2007, 25, V-N 2007/11.18, paragraaf 2.

## Hoofdstuk 3 - Crowdfunding

### 3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk ga ik in op het concept crowdfunding. Allereerst beschrijf ik in paragraaf 3.2 wat crowdfunding is en wat het wettelijk kader is. In paragraaf 3.3 geef ik aan welke spelers op de crowdfundingmarkt actief zijn. Vervolgens ga ik in op de voor- en nadelen van het concept (paragraaf 3.4 respectievelijk 3.5). Er zijn vier verschillende varianten van crowdfunding te onderscheiden: donatiecrowdfunding, beloningcrowdfunding, leningcrowdfunding en aandelencrowdfunding. In paragraaf 3.6 omschrijf ik deze varianten. Ik sluit dit hoofdstuk af met een tussenconclusie (paragraaf 3.7).

### 3.2 Wat is crowdfunding?

#### 3.2.1 Definitie

Een Nederlandse vertaling van crowdfunding zou ‘publieksfinanciering’ kunnen zijn. Een allesomvattende definitie van crowdfunding is overigens moeilijk te formuleren, aangezien er ruimte moet blijven voor de continue ontwikkeling van het concept. In ‘A Framework for European Crowdfunding’ wordt crowdfunding als volgt gedefiniëerd:

*“a collective effort of many individuals who network and pool their resources - usually via the Internet - to support efforts initiated by other people or organizations”.*<sup>130</sup>

*“Crowdfunding combines the emotional engagement and dedication of entrepreneurship with the social and financial returns of investment, ultimately aligning the funder and investee in the early stages of business growth”.*<sup>131</sup>

Bij crowdfunding doet een projectinitiator, dat kan zijn een individu, een groep mensen of een al dan niet startende organisatie, een beroep op het grote publiek (*crowd-*) om op die manier de financiering (*-funding*) voor een project, product of (door)start rond te krijgen. De projectinitiator en de potentiële geldverstrekkers worden bij elkaar gebracht door een crowdfundingplatform.

---

<sup>130</sup> K. de Buysere, O. Gajda, R. Kleverlaan en D. Marom, *A framework for European crowdfunding*, 2012, p. 5.

<sup>131</sup> K. de Buysere, O. Gajda, R. Kleverlaan en D. Marom, *A framework for European crowdfunding*, 2012, p. 19.

Of de projectinitiator het opgehaalde geldbedrag óók ontvangt ingeval het doelbedrag niet behaald wordt, hangt af van het crowdfundingplatform dat gebruikt wordt. Sommige crowdfundingplatforms keren het opgehaalde geld uit ongeacht het behalen van het doelbedrag (dit wordt met *keep it all* aangeduid<sup>132</sup>), andere crowdfundingplatforms hanteren een bepaald minimumpercentage van het doelbedrag als ingangsvoorwaarde voor uitkering (op de website staat dan vermeld bij welk percentage het zogenoemde *tipping point* is<sup>133</sup>), en daarnaast zijn er crowdfundingplatforms die alleen tot uitkering overgaan bij het behalen van het volledige doelbedrag (de *all or nothing* crowdfundingplatforms<sup>134</sup>). In die laatste gevallen krijgen de geldverstrekkers de door hen gestorte bedragen terug.

Wat de gevolgen zijn bij overschrijding van het doelbedrag is ook afhankelijk van het crowdfundingplatform en de variant crowdfunding. Bij maatschappelijke en creatieve projecten wordt ook het 'overschot' vaak uitgekeerd aan de projectinitiator<sup>135</sup>, terwijl het bij leningen aan consumenten of (startende) bedrijven logischerwijs niet mogelijk is om geld in te leggen wanneer het doelbedrag behaald is.<sup>136</sup>

### **3.2.2 Wettelijk kader**

Het wettelijk kader van crowdfunding hangt af van:

- de manier waarop het geld aan de projectinitiator ter beschikking wordt gesteld;
- de hoedanigheid van de geldverstrekker;
- de hoedanigheid van de projectinitiator;
- of gebruik wordt gemaakt van een crowdfundingplatform of niet (directe funding), en
- de aard van de funding.<sup>137</sup>

Het wettelijk kader van crowdfunding wordt gegeven door de Wet op het financieel toezicht, waarin regels zijn opgesteld ten aanzien van het aanbieden en bemiddelen in krediet. Zo is het in beginsel verboden om van het publiek opvorderbare gelden aan te trekken, ter beschikking te verkrijgen of ter beschikking te hebben.<sup>138</sup> Ook is het in beginsel verboden om zonder vergunning van de Autoriteit Financiële Markten (hierna: AFM) beleggingsdiensten te

---

<sup>132</sup> Zie onder andere [www.rockethub.com](http://www.rockethub.com) en [www.worldofcrowdfunding.com](http://www.worldofcrowdfunding.com).

<sup>133</sup> Zie onder andere [www.voordekunst.nl](http://www.voordekunst.nl) en [www.tilburgvoorcultuur.nl](http://www.tilburgvoorcultuur.nl) met bij allebei een tipping point van 80%.

<sup>134</sup> Zie onder andere [www.unglue.it](http://www.unglue.it) en [www.kickstarter.com](http://www.kickstarter.com).

<sup>135</sup> Zie bijvoorbeeld [www.oneplanetcrowd.com](http://www.oneplanetcrowd.com), waarbij wordt aangegeven dat het platform donaties zal blijven aanvaarden, ook nadat het doelbedrag is behaald. Projectinitiators kunnen wel een maximum te realiseren oplage aangeven.

<sup>136</sup> Zo zal iemand die crowdfunding inzet om een lening voor een bedrag van € 50.000 af te sluiten, niet ineens met het dubbele geconfronteerd (willen) worden.

<sup>137</sup> J. Bult, *Crowdfunding: oude wijn in nieuwe zakken?*, VFP 2015/106, p. 2.

<sup>138</sup> Art. 3:5 Wet op het financieel toezicht.

verlenen of beleggingsactiviteiten te verrichten.<sup>139</sup> De AFM heeft daarnaast een uitgebreid vergunningenstelsel en houdt toezicht op naleving van wet- en regelgeving. Ook het aanbieden van geld via een platform valt onder dit wettelijk kader. Bovendien zal indien de gelden die ter beschikking worden gesteld ten goede komen aan een particulier, wet- en regelgeving ten aanzien van het verstrekken van consumptief krediet van toepassing zijn.<sup>140</sup>

Op de financiële vormen van crowdfunding, te weten leningcrowdfunding en aandelencrowdfunding, zijn vier toezichtregimes van de AFM van toepassing.<sup>141</sup> Ten eerste de 'onthefing bemiddeling in opvorderbare gelden' voor financiering van het MKB in Nederland doordat consumenten hun geld uitlenen. Ten tweede de 'vergunning bemiddeling in krediet' met betrekking tot de bemiddelende rol die crowdfundingplatforms hebben door het bij elkaar brengen van de geldverstrekker en de projectinitiator (hier: de particulier die een geldbedrag leent van het grote publiek). Het derde toezichtregime is de 'vergunning aanbieden krediet' met betrekking tot de aanbiedende rol die crowdfundingplatforms hebben door het aanbieden van het bij elkaar gebrachte geldbedrag aan die projectinitiator (ook hier: de particulier die een geldbedrag leent van het grote publiek). Ten vierde is de 'vergunning beleggingsonderneming' van toepassing wanneer startende bedrijven de financiering rond krijgen door aandelen of obligaties uit te geven aan de geldverstrekkers.

### **3.3 Spelers op de crowdfundingmarkt**

Op de crowdfundingmarkt is een drietal spelers te onderscheiden: de projectinitiator, de geldverstrekker en het crowdfundingplatform.

Ten eerste is er de projectinitiator die financiering zoekt voor zijn project of (startend) bedrijf. De projectinitiator kan zowel een natuurlijk persoon als een rechtspersoon zijn. Indien het eigen netwerk onvoldoende blijkt om de financiering rond te krijgen, of indien meer aandacht en draagvlak voor een maatschappelijk project gewenst is, kan het voor de projectinitiator nuttig zijn om van crowdfunding gebruik te maken.

De tweede speler is de geldverstrekker, die onderdeel uitmaakt van het grote publiek waarop een beroep wordt gedaan. De geldverstrekker stelt zijn financiële middelen ter beschikking van het product of bedrijf van zijn keuze. Afhankelijk van de tegenprestatie doet de geldverstrekker dit als donateur (geen tegenprestatie), als afnemer (tegenprestatie in

---

<sup>139</sup> Art. 2:96 e.v. Wet op het financieel toezicht.

<sup>140</sup> J. Bult, *Crowdfunding: oude wijn in nieuwe zakken?*, VFP 2015/106, p. 1.

<sup>141</sup> De Autoriteit Financiële Markten (AFM), *Crowdfunding – Naar een duurzame sector – Onderzoek naar (toezicht op) de crowdfundingsector*, december 2014, p. 8.

natura) of als investeerder (tegenprestatie in de vorm van rente of in de vorm van aandelen).<sup>142</sup> Rente vormt een stabielere beloning dan dividend (de beloning bij aandelen), omdat de uitkering en de hoogte van het dividend onzeker is.

De derde speler op de crowdfundingmarkt is het crowdfundingplatform<sup>143</sup>, dat de projectinitiator en de geldverstrekker bij elkaar brengt. Het crowdfundingplatform biedt de projectinitiator de mogelijkheid zijn project of product te presenteren. Het crowdfundingplatform heeft ook een screenende functie doordat het eisen stelt aan de projectinitiator: pas als de projectinitiator duidelijk kan maken wat zijn kwaliteiten zijn, biedt het crowdfundingplatform hem de mogelijkheid om het grote publiek te bereiken.<sup>144</sup> Het crowdfundingplatform houdt een deel van het bij elkaar gebrachte bedrag in als provisie (het verschilt per platform of de provisie een vaststaand bedrag is, of een percentage van het totaal opgehaalde bedrag).

### **3.4 Voordelen van crowdfunding**

#### **3.4.1 Voordelen voor de geldverstrekker**

Allereerst kan als voordeel van crowdfunding gedacht worden aan de beloning die de geldverstrekker ontvangt. Er zijn voor geldverstrekkers grofweg drie soorten beloningen te onderscheiden die de geldverstrekker stimuleren te investeren in een crowdfundingproject.<sup>145</sup> Op de eerste plaats de intrinsieke motivatie voor het doneren van geld zonder dat daar een tegenprestatie tegenover staat (altruïsme). Ten tweede de tegenprestatie in natura die de geldverstrekker ontvangt als beloning voor het verstrekken van het geld. Ten derde kan de financiële beloning (in de vorm van rente of uiteindelijk dividend) worden onderscheiden.

Daarnaast geldt voor geldverstrekkers dat het debiteurenrisico door een groot aantal investeerders wordt gedeeld.<sup>146</sup> Dat komt de laagdrempeligheid van deze financieringsvorm ten goede.

---

<sup>142</sup> K. de Buysere, O. Gajda, R. Kleverlaan en D. Marom, *A framework for European crowdfunding*, 2012, p. 12-13.

<sup>143</sup> Zoals in hoofdstuk 1 al aangestipt, analyseer ik in mijn onderzoek alleen de crowdfunding situaties waarbij gebruikt wordt gemaakt van crowdfundingplatforms. De situaties waarbij de geldverstrekker en de projectinitiator elkaar vinden zonder gebruik te maken van een platform, laat ik buiten beschouwing.

<sup>144</sup> De Autoriteit Financiële Markten (AFM), *Crowdfunding – Naar een duurzame sector – Onderzoek naar (toezicht op) de crowdfundingsector*, december 2014, p. 8.

<sup>145</sup> K. de Buysere, O. Gajda, R. Kleverlaan en D. Marom, *A framework for European crowdfunding*, 2012, p. 11-12.

<sup>146</sup> J. Bult, *Crowdfunding: oude wijn in nieuwe zakken?*, VFP 2015/106, p. 1.

Bovendien is bij crowdfunding duidelijk waar het geïnvesteerde geld aan besteed wordt. Vooral bij de financiering van maatschappelijke en sociale projecten is crowdfunding voor geldverstrekkers een manier om hun sympathie voor het project te tonen.

### **3.4.2 Voordelen voor de projectinitiator**

Voor projectinitiators kan door de inzet van crowdfunding relatief snel, goedkoop en eenvoudig de gedeeltelijke of gehele financiering van de actie, het product of het bedrijf worden verkregen.<sup>147</sup> Ook kan de projectinitiator van een startende onderneming crowdfunding gebruiken als onderdeel van marktonderzoek, door te kijken of er in de potentiële doelgroep voldoende draagvlak bestaat. Op veel crowdfundingplatforms wordt vooraf een bepaalde periode vastgesteld (dit kan een maand, maar ook meer dan twee jaar zijn) waarbinnen het doelbedrag opgehaald dient te worden. Voor projectinitiators duurt het dus relatief kort om te beoordelen of de financiering wel of niet slaagt.

Daarnaast is voor de projectinitiator de marketing die door crowdfunding in gang gezet wordt een groot voordeel. De kracht van crowdfunding zit immers niet alleen in de laagdrempelige manier van financiering, maar ook in het voordeel dat een geldverstrekker in zijn of haar eigen netwerk voor marketing zorgt en anderen kan enthousiasmeren om het betreffende product of bedrijf ook te steunen. Ook projectinitiators die financiering voor 'een goed doel' voor ogen hebben, kunnen vanwege de snelheid en het grote bereik veel mensen enthousiasmeren. De geldverstrekkers worden door middel van crowdfunding als het ware ambassadeurs van het project of het bedrijf dat zij steunen.<sup>148</sup> Het bereik van de actie kan mede door de inzet van social media worden vergroot. Het sneeuwbaaleffect dat zo door onder andere (online) mond-tot-mondreclame kan ontstaan, is een groot voordeel van crowdfunding ten opzichte van lenen bij een bank.

Een ander voordeel van crowdfunding ten opzichte van lenen bij een bank komt vooral bij startende bedrijven naar voren. Voor start-ups kan crowdfunding een goede manier zijn om de zogenoemde *Valley of Death* te overleven. Juist in de opstartfase van een bedrijf is er grote behoefte aan financiële middelen, maar het is voor investeerders een groot risico om in die periode hun geld te investeren, omdat nog niet zeker is of het bedrijf succesvol zal

---

<sup>147</sup> De Autoriteit Financiële Markten (AFM), *Crowdfunding – Naar een duurzame sector – Onderzoek naar (toezicht op) de crowdfundingsector*, december 2014, p. 9.

<sup>148</sup> E. Mollick, *The dynamics of crowdfunding: An exploratory study*, *Journal of Business Venturing* 29, 2014, p. 2.

zijn.<sup>149</sup> Een kanttekening die hierbij kan worden gemaakt, is dat bedrijven met een goed business plan eerder zullen slagen voldoende investeerders aan te trekken en de ‘Valley of Death’ dus gemakkelijker zullen overleven. In een wereld die zo snel verandert als de huidige, is een grote behoefte aan nieuwe bedrijven, zowel voor de technologische ontwikkelingen als voor de banen die op die manier gecreëerd worden. Crowdfunding kan start-ups helpen voldoende financiering aan te trekken om die ontwikkeling van technologie en werkgelegenheid te realiseren.

### **3.5 Nadelen van crowdfunding**

Er zijn echter ook nadelen aan crowdfunding verbonden. Het risico dat projectinitiators misbruik maken van het crowdfundingmechanisme en het aan hen toevertrouwde geld verduisteren, wordt door sommige crowdfundingplatforms voorkomen door het geld pas te verstrekken wanneer het doelbedrag behaald is. Tot die tijd staat het geld vaak op een aparte bankrekening van een Stichting Derdengelden.<sup>150</sup>

Ook bestaat het risico dat de projectinitiator (ondanks de screening van het crowdfundingplatform) het opgehaalde geld anders besteedt dan van tevoren aangegeven. Dit risico speelt bij iedere variant van crowdfunding en wordt onder andere beïnvloed door de geografische afstand en de persoonlijke afstand tussen de geldverstrekker en de projectinitiator en door de mogelijkheid van enige vorm van invloed of stemrecht.

Bij aandelen crowdfunding is dit risico het grootst. De geldverstrekker krijgt bij deze variant van crowdfunding als financiële tegenprestatie aandelen in het bedrijf van zijn keuze. De afstand tussen de geldverstrekker en de ondernemer of ontwikkelaar is in vergelijking met de andere varianten groter, zowel geografisch als persoonlijk. Daarnaast bemoeilijkt de geografische afstand de communicatie nadat de investering is gedaan, aangezien er een groot aantal investeerders is.

Ondernemingsrechtelijke nadelen (of knelpunten, zoals de minister van Financiën het in een recente Kamerbrief noemt<sup>151</sup>) van crowdfunding zijn gelegen in het provisieverbod voor beleggingsondernemingen, het ontheffingsregime voor het bemiddelen in opvorderbare gelden, het verbod op het aantrekken van opvorderbare gelden, de vergunningplicht bij het

---

<sup>149</sup> Vergelijk de starter op de arbeidsmarkt van wie overal 2-4 jaar werkervaring wordt vereist en om die reden geen werk vindt en dus geen werkervaring op kan doen.

<sup>150</sup> De Autoriteit Financiële Markten (AFM), *Crowdfunding – Naar een duurzame sector – Onderzoek naar (toezicht op) de crowdfundingsector*, december 2014, p. 8-9.

<sup>151</sup> Kamerbrief minister van Financiën, 31 maart 2015, FM/2015/371 M, p. 1-2. Zie ook: J. Bult, *Crowdfunding: oude wijn in nieuwe zakken?*, VFP 2015/106, p. 1.

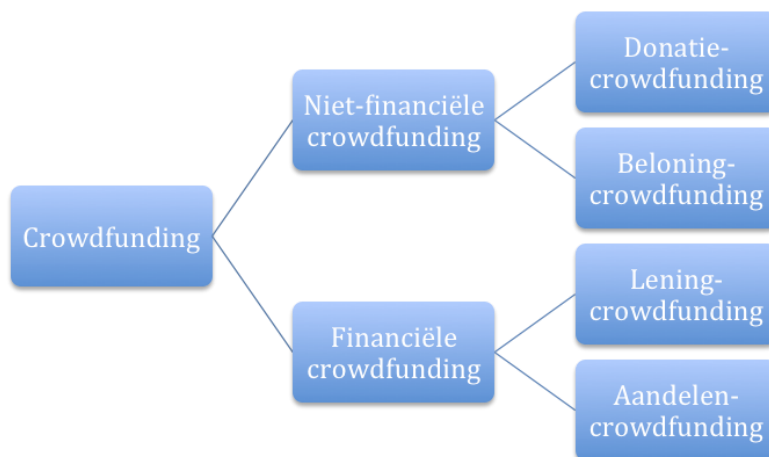


aanbieden van betaaldienstverlening en de drempels als gevolg van de investeringsgrenzen.<sup>152</sup> De Kamerbrief geeft een reactie op de genoemde knelpunten en geeft waar nodig een aanzet voor verandering van wet- en regelgeving, opdat crowdfunding op een verantwoorde manier kan door blijven groeien. Zo acht de minister een uitzondering op het provisiebod onder een zestal voorwaarden gerechtvaardigd, dient het huidige ontheffingsregime versterkt te worden, wordt gekeken naar een vrijstelling van het verbod op het aantrekken van opvorderbare gelden, zal gedurende de implementatieperiode van de Payment Service Directive II een nadere analyse worden verricht en werkt de AFM aan een verruiming van de maxima die per investeerder per platform gelden (€ 40.000 bij leningcrowdfunding en € 20.000 bij aandelencrowdfunding), onder voorbehoud van een passendheidstoets om te bepalen of de investeerder voldoende vermogen heeft om de drempels te overschrijden. De aanpassingen uit de Kamerbrief worden doorgevoerd door wijziging van het Besluit Gedragstoezicht financiële ondernemingen.<sup>153</sup>

### **3.6 Varianten van crowdfunding**

#### **3.6.1 Inleiding**

Crowdfunding is in grote lijnen in vier varianten te onderscheiden. De niet-financiële varianten zijn donatiecrowdfunding en beloningcrowdfunding en de financiële varianten zijn leningcrowdfunding en aandelencrowdfunding.<sup>154</sup> Schematisch weergegeven ziet dit er zo uit:



<sup>152</sup> Kamerbrief minister van Financiën, 31 maart 2015, FM/2015/371 M, p. 1-2.

<sup>153</sup> Kamerbrief minister van Financiën, 31 maart 2015, FM/2015/371 M, p. 2-5. Zie bijvoorbeeld art. 168a Besluit Gedragstoezicht financiële ondernemingen waarbij het tweede lid wordt uitgebreid in verband met het verruimen van de uitzonderingen op het provisieverbod.

<sup>154</sup> Of in het Engels: donation based crowdfunding, reward based crowdfunding, debt crowdfunding en equity crowdfunding,

In deze paragraaf geef ik per variant de kenmerkende elementen weer. Ik hanteer hierbij de geldverstrekker als uitgangspunt. De huidige btw-gevolgen bespreek ik in hoofdstuk 4.

### **3.6.2 Donatiecrowdfunding**

Bij deze niet-financiële variant van crowdfunding is het motief voor de geldverstrekker puur vrijgevigheid: de geldverstrekker ontvangt geen enkele tegenprestatie. Naast de pure vorm van donatiecrowdfunding (zonder enige tegenprestatie) kan het ook voorkomen dat de tegenprestatie bestaat uit een zogenoemde symbolische vergoeding, zoals een handgeschreven kaartje of een sleutelhanger.

### **3.6.3 Beloningcrowdfunding**

De andere niet-financiële variant van crowdfunding is beloningcrowdfunding. Bij deze variant ontvangt de geldverstrekker wél een tegenprestatie. De tegenprestatie kan zowel een goed als een dienst zijn.<sup>155</sup> Vaak bestaat de tegenprestatie bij beloningcrowdfunding uit een aan het uiteindelijk te realiseren product of bedrijf gerelateerde prestatie. Een muzikant die door middel van crowdfunding voldoende geld bij elkaar probeert te halen om een album op te nemen of te touren, kan als tegenprestatie bijvoorbeeld een poster, cd, meet & greet of concertkaartjes verstrekken (dit wordt ook wel *fan-funding* genoemd<sup>156</sup>). Ook kan de projectinitiator reclame maken voor (het bedrijf van) de geldverstrekker.<sup>157</sup> De tegenprestatie van deze zogenoemde sponsoring kan bijvoorbeeld bestaan uit het vermelden van de bedrijfsnaam op de website of op merchandise-artikelen van de projectinitiator.

Het is ook mogelijk dat een geldverstrekker een deel van het bedrag betaalt in verband met de beloning/tegenprestatie die ertegenover staat, en het resterende bedrag als een donatie doet. Stel: in het hierboven genoemde voorbeeld levert de geldverstrekker een financiële bijdrage van € 100 aan de muzikant. De muzikant (projectinitiator) geeft de geldverstrekker als tegenprestatie een van zijn cd's, met een waarde van € 20. Dat gedeelte van het geldbedrag valt dan onder beloningcrowdfunding, en de resterende € 80 wordt gezien als donatiecrowdfunding.<sup>158</sup>

---

<sup>155</sup> Zie bijvoorbeeld het Amerikaanse platform [www.kickstarter.com](http://www.kickstarter.com), een beloningcrowdfunding platform voor voornamelijk creatieve producten of projecten, waar per project een beloning gekozen kan worden, met bijpassend bedrag. De link tussen de donatie en de beloning is bij dit platform erg duidelijk.

<sup>156</sup> J. Cape en H. Dayananda, *United Kingdom: Tax and Crowdfunding: Is the United Kingdom getting lost in the crowd?*, 10 januari 2014, *IBFD DFI* 2014/01/05

<sup>157</sup> J. Bult, *Crowdfunding: oude wijn in nieuwe zakken?*, *VFP* 2015/106, p. 6.

<sup>158</sup> In hoofdstuk 4 wordt hier verder op ingegaan, zie paragraaf 4.3.1.

### **3.6.4 Leningcrowdfunding**

Leningcrowdfunding is een van de twee financiële varianten van crowdfunding. De geldverstrekker leent het geldbedrag uit aan de projectinitiator, tegen een vooraf vaststaand rentepercentage. Deze variant van crowdfunding lijkt het meest op de klassieke financieringsmethode van het afsluiten van een lening bij een bank of andere kredietinstelling. Waar het in de beginfase van crowdfunding bij leningcrowdfunding nog vooral om leningen aan ondernemingen in het MKB ging, is in 2015 leningcrowdfunding ook gebruikt voor leningen aan consumenten, bijvoorbeeld voor de verbouwing van een huis, het aanschaffen van zonnepanelen, maar ook kleinere projecten zoals het aanschaffen van een nieuwe wielrenfiets.<sup>159</sup> Afhankelijk van het project en de daarbij gemaakte afspraken zal rente worden betaald over het geleende bedrag. Deze rente is de tegenprestatie: het is een financiële beloning aan de geldverstrekker. Het staat bij deze variant van crowdfunding vast dat de projectinitiator op een later moment het geleende bedrag terugbetaalt aan de geldverstrekker.

### **3.6.5 Aandelencrowdfunding**

De andere financiële variant van crowdfunding is aandelencrowdfunding. Deze variant wordt vooral door startende bedrijven gebruikt om (particuliere) investeerders aan te trekken. De projectinitiator zet zijn project op een crowdfundingplatform, waarbij de geldverstrekker als financiële beloning aandelen ontvangt. De beloning kan ook bestaan in de vorm van toekomstige royalties.<sup>160</sup> De geldverstrekker wordt aandeelhouder (en daardoor mede-eigenaar) in het startende bedrijf. De vruchten van het aandeelhouderschap bestaan uit de waarde-aangroei van de aandelen en de eventuele dividenduitkeringen. Bij deze variant zijn de risico's voor de geldverstrekker groter dan bij de andere varianten, maar daar staat tegenover dat de potentiële beloning ook het grootst is wanneer het product of project waarin geïnvesteerd wordt een succes blijkt.<sup>161</sup>

## **3.7 Tussenconclusie**

Bij crowdfunding doet een individu, een groep mensen of een al dan niet startende organisatie een beroep op het grote publiek (*crowd-*) om op die manier de financiering (*-funding*) voor een project, product of (door)start rond te krijgen. Het is een alternatieve

---

<sup>159</sup> Douw&Koren Crowdfunding Consultancy, *Crowdfunding in Nederland*, rapport 2015, paragraaf 2. Zie ook [www.geldvoorelkaar.nl](http://www.geldvoorelkaar.nl), [www.lendico.nl](http://www.lendico.nl) en [www.lendex.nl](http://www.lendex.nl).

<sup>160</sup> European Commission, Value Added Tax Committee, Working Paper no. 836, 6 February 2015, VAT treatment of crowdfunding, taxud.c.1(2015)576037, p. 4.

<sup>161</sup> J. Cape en H. Dayananda, *United Kingdom: Tax and Crowdfunding: Is the United Kingdom getting lost in the crowd?*, 10 januari 2014, *IBFD DFI* 2014/01/05.

financieringsvorm die steeds populairder wordt. De spelers op de crowdfundingmarkt zijn de geldverstrekker enerzijds, de projectinitiator anderzijds en het crowdfundingplatform dat deze twee partijen bij elkaar brengt. Er zijn in beginsel vier varianten van crowdfunding te onderscheiden: donatiecrowdfunding, beloningcrowdfunding, leningcrowdfunding en aandelencrowdfunding.

Nu duidelijk is wat onder crowdfunding verstaan moet worden en welke verschijningsvormen er zijn, kan worden onderzocht wat de huidige btw-consequenties van crowdfunding zijn.

## Hoofdstuk 4 - Crowdfunding en btw: positief recht

### 4.1 Inleiding

In de vorige hoofdstukken zijn de belangrijkste elementen van de btw uitgelicht (hoofdstuk 2) en is het concept crowdfunding aan bod gekomen (hoofdstuk 3). In dit hoofdstuk wordt de btw-systematiek toegepast op crowdfunding. Dat doe ik door een antwoord te geven op de vraag wat naar de huidige wet- en regelgeving de btw-consequenties van crowdfunding zijn. Om tot dit antwoord te komen zal ik in paragraaf 4.2 tot en met paragraaf 4.5 voor elk van de vier varianten van crowdfunding (donatiecrowdfunding, beloningcrowdfunding, leningcrowdfunding en aandelen crowdfunding) per speler op de crowdfundingmarkt ingaan op de btw-consequenties. Vervolgens geef ik in paragraaf 4.6 een overzicht van de (mogelijke) knelpunten. Ik sluit dit hoofdstuk af met een tussenconclusie (paragraaf 4.7).

### 4.2 Donatiecrowdfunding

#### 4.2.1 Geldverstrekker

De geldverstrekker ontvangt bij donatiecrowdfunding geen enkele tegenprestatie. Hij stelt zijn geld ter beschikking van de projectinitiator, zonder hier een tegenprestatie voor te bedingen.<sup>162</sup> De geldverstrekker doet dit uitsluitend 'om niet', en naar analogie van het al eerder aangehaalde arrest Hong Kong kwalificeert de geldverstrekker daarom niet als belastingplichtige voor de btw. De activiteiten van de geldverstrekker bestaan uitsluitend in het verschaffen van prestaties zonder directe tegenprestatie. Het HvJ oordeelde dat in dat geval de belastinggrondslag ontbreekt, en de activiteiten niet aan btw zijn onderworpen.<sup>163</sup> De geldverstrekker kwalificeert bij donatiecrowdfunding dus niet als belastingplichtige, omdat het verstrekken van het geldbedrag buiten het bereik van de btw valt.<sup>164</sup>

Deze btw-gevolgen bij het ontbreken van een tegenprestatie vinden ook toepassing wanneer de geldverstrekker een symbolische vergoeding<sup>165</sup> ontvangt als tegenprestatie voor het ter beschikking stellen van zijn geld.<sup>166</sup> Gedacht kan worden aan een handgeschreven kaartje, een pen of een sleutelhanger.

---

<sup>162</sup> M. Merx, *The VAT Consequences of Crowdfunding*, International VAT Monitor, 2016 (Volume 27), No. 1 (online verschenen op 2 februari 2016), paragraaf 2.3.

<sup>163</sup> HvJ 1 april 1982, nr. 89/91 (Hong Kong), *BNB* 1982/311, r.o. 10.

<sup>164</sup> European Commission, Value Added Tax Committee, Working Paper no. 836, 6 February 2015, VAT treatment of crowdfunding, taxud.c.1(2015)576037, p. 4.

<sup>165</sup> Zie ook paragraaf 2.6.3.

<sup>166</sup> HvJ 21 september 1988, nr. 50/87 (Commissie tegen Frankrijk), *BNB* 1994/306.

### 4.2.2 Projectinitiator

De projectinitiator probeert door middel van donatiecrowdfunding zoveel mogelijk geld op te halen voor zijn product of project (bij donatiecrowdfunding is het veelal een maatschappelijk of creatief project) en verricht geen (of slechts een symbolische) tegenprestatie aan de geldverstrekker. Doordat de projectinitiator zijn project enthousiast *pitch*t op het crowdfundingplatform, worden geldverstrekkers ertoe bewogen hun geld aan dat project te doneren. Het pitchen van het project op het crowdfundingplatform gaat vaak gepaard met het verstrekken van een gedegen plan van aanpak voor wanneer het doelbedrag behaald is. Indien de projectinitiator als belastingplichtige kwalificeert voor de btw en indien de prestaties van de projectinitiator uiteindelijk tegen vergoeding plaatsvinden en met btw belast zullen zijn, kan de projectinitiator ook al voor deze voorbereidende handelingen als belastingplichtige voor de btw worden aangemerkt.<sup>167</sup> Hierbij gaat het om de objectieve kenbaarheid van de intentie van de projectinitiator. Het wel of niet behalen van het doelbedrag (en bij sommige crowdfundingplatforms dus het wel of niet ontvangen van de gedoneerde geldbedragen<sup>168</sup>) is niet van invloed op de eventuele kwalificatie als economische activiteit.<sup>169</sup>

Voor de hoedanigheid van belastingplichtige is vereist dat de projectinitiator zelfstandig economische activiteiten verricht. De projectinitiator kwalificeert echter niet als belastingplichtige voor de btw ter zake van het ontvangen van de gedoneerde bedragen.<sup>170</sup> Ongeacht of hij het opgehaalde geld gebruikt voor prestaties tegen vergoeding of voor prestaties om niet, treedt de projectinitiator niet op als belastingplichtige tegenover de geldverstrekker, aangezien hij geen vergoeding ontvangt.<sup>171</sup> Door het ontbreken van de tegenprestatie is geen sprake van een rechtstreeks verband tussen de uiteindelijke prestatie van de projectinitiator en de gelddonatie.<sup>172</sup> Het ontbreken van de tegenprestatie heeft tot gevolg dat het geldbedrag dat gedoneerd wordt, geen weerspiegeling is van de dienst die de projectinitiator verricht.<sup>173</sup> De projectinitiator verricht daarom geen belastbare prestatie ter

---

<sup>167</sup> HvJ 14 februari 1985, nr. 268/83 (Rompelman), *BNB* 1985/315, r.o. 22: “de tot die werkzaamheden behorende voorbereidende handelingen (...) moeten reeds tot de economische activiteiten worden gerekend.”

<sup>168</sup> Zie paragraaf 3.2.1 over de drie verschillende modellen: *keep it all, tipping point of all or nothing*.

<sup>169</sup> HvJ 29 februari 1996, nr. C-110/94 (Intercommunale voor zeewaterontzilting INZO), *V-N* 1996/1396, 27.

<sup>170</sup> M. Merx, *The VAT Consequences of Crowdfunding*, International VAT Monitor, 2016 (Volume 27), No. 1 (online verschenen op 2 februari 2016), paragraaf 2.4.

<sup>171</sup> HvJ 1 april 1982, nr. 89/91 (Hong Kong), *BNB* 1982/311.

<sup>172</sup> HvJ 8 maart 1988, nr. 102/86 (Apple & Pear Development Council), *Jur.* 1988 p. 1433, ro. 12.

<sup>173</sup> HvJ 3 maart 1994, nr. C-16/93 (Tolsma), *BNB* 1994/271, ro. 14.

zake van het ontvangen van de donatie: er is geen sprake van een economische activiteit en zijn prestaties vallen buiten het bereik van de btw.<sup>174</sup>

#### **4.2.3 Crowdfundingplatform**

Het crowdfundingplatform verricht zelfstandig economische activiteiten, en doet dit tegen vergoeding, aangezien het crowdfundingplatform een provisie vraagt aan de projectinitiator als tegenprestatie voor het beschikbaar stellen van het platform en het verrichten van de administratieve en promotionele diensten. Het crowdfundingplatform kwalificeert aldus als belastingplichtige voor de btw.

Het crowdfundingplatform verricht verschillende diensten. In de fase die aan de eigenlijke crowdfunding vooraf gaat, voert het crowdfundingplatform een screening uit om het project of product, de slagingskans ervan en de betrouwbaarheid van de projectinitiator te beoordelen. Daarna verricht het crowdfundingplatform bemiddelingsdiensten door het met elkaar in contact brengen van de geldverstrekker en de projectinitiator. Wanneer de crowdfunding in volle gang is, houdt het platform zich bezig met het beheren van de gedoneerde bedragen en het verrichten van administratieve en promotionele activiteiten.<sup>175</sup> Wanneer de van tevoren bepaalde periode afloopt, maakt het crowdfundingplatform de opgehaalde bedragen over aan de projectinitiator. Mocht het project geen doorgang kunnen vinden, bijvoorbeeld doordat het doelbedrag niet is behaald, dan zorgt het crowdfundingplatform ervoor dat de geldverstrekkers hun geld weer terug krijgen.<sup>176</sup>

Handelingen, bemiddeling daaronder begrepen, betreffende onder andere betalingen en overmakingen, zijn vrijgesteld van btw.<sup>177</sup> Naar mijn mening gaan deze handelingen echter op in de andere diensten van het crowdfundingplatform. Het overmaken zelf is mijns inziens een bijkomende dienst, zijnde een dienst die voor de afnemer geen doel op zich is, maar een dienst om de hoofddienst van de dienstverrichter zo aantrekkelijk mogelijk te maken.<sup>178</sup> Het doel is dat geldverstrekkers bereikt worden en geld ter beschikking stellen aan de projectinitiator. Het crowdfundingplatform onderzoekt de betrouwbaarheid van de projectinitiator en neemt een deel van de marketing voor haar rekening. Ook houdt het

---

<sup>174</sup> L. van Beurden en B.T.J.G. van Osch, *Crowdfunding en btw: een goed idee?*, BtwBrief 2015/61, p. 2.

<sup>175</sup> L. van Beurden en B.T.J.G. van Osch, *Crowdfunding en btw: een goed idee?*, BtwBrief 2015/61, p. 2-3.

<sup>176</sup> Zonder tussenkomst van een crowdfundingplatform is het zeer de vraag of de projectinitiator de opgehaalde bedragen teruggeeft aan de geldverstrekkers indien het doelbedrag niet behaald is en het project geen doorgang kan vinden.

<sup>177</sup> Art. 135, lid 1, sub d Btw-richtlijn.

<sup>178</sup> HvJ 25 februari 1999, nr. C-349/96 (Card Protection Plan), *BNB* 1999/224, r.o. 30.

crowdfundingplatform het geld in beheer totdat de van tevoren bepaalde periode is verlopen. Deze diensten zie ik als de hoofddienst van het crowdfundingplatform. De overmaking van het geldbedrag is het resultaat van de daaraan voorafgaande dienstverrichting van het crowdfundingplatform en kwalificeer ik als bijkomende dienst. Bijkomende diensten delen het fiscale lot van de hoofddienst.<sup>179</sup> De diensten die het crowdfundingplatform verricht, zie ik daarom als één eigensoortige dienst, die niet onder een van de vrijstellingen te plaatsen is, en dus belast is met btw.<sup>180</sup>

De projectinitiator neemt het geheel aan diensten af van het crowdfundingplatform. Het crowdfundingplatform ontvangt voor het verrichten van haar dienst een vergoeding van de projectinitiator. Gesteld zou kunnen worden dat het crowdfundingplatform ook diensten verricht aan de geldverstrekker. Het crowdfundingplatform brengt aan de geldverstrekker echter geen geldbedrag in rekening.<sup>181</sup> Van een belastbare prestatie van het crowdfundingplatform aan de geldverstrekker is vervolgens geen sprake.

De plaats van de dienst van het crowdfundingplatform hangt af van de hoedanigheid van de projectinitiator als afnemer van de dienst. Is de projectinitiator een niet-belastingplichtige, dan is de plaats van dienst (in afwijking van de B2C-hoofregel<sup>182</sup>) de plaats waar deze niet-belastingplichtige afnemer is gevestigd of zijn woonplaats of gebruikelijke verblijfplaats heeft, omdat de diensten langs elektronische weg verricht worden.<sup>183</sup> Indien de projectinitiator wel een belastingplichtige is, dan geldt de B2B-hoofregel, en is de plaats van dienst de plaats waar de belastingplichtige afnemer de zetel van zijn bedrijfsuitoefening heeft gevestigd, zie paragraaf 2.5.2.<sup>184</sup> Het crowdfundingplatform dient vervolgens een factuur uit te reiken.

## **4.3 Beloningcrowdfunding**

### **4.3.1 Geldverstrekker**

Bij beloningcrowdfunding stelt de geldverstrekker een geldbedrag ter beschikking aan de projectinitiator, en ontvangt hij als tegenprestatie hiervoor een beloning in natura.<sup>185</sup> De btw-

---

<sup>179</sup> HvJ 25 februari 1999, nr. C-349/96 (Card Protection Plan), *BNB* 1999/224, r.o. 30.

<sup>180</sup> M. Merx, *The VAT Consequences of Crowdfunding*, *International VAT Monitor*, 2016 (Volume 27), No. 1 (online verschenen op 2 februari 2016), paragraaf 2.5.

<sup>181</sup> De provisie die het crowdfundingplatform vraagt, wordt aan de projectinitiator en niet aan de geldverstrekker in rekening gebracht.

<sup>182</sup> Art. 45 Btw-richtlijn.

<sup>183</sup> De crowdfundingplatforms verrichten hun activiteiten immers online. Art. 58, sub c Btw-richtlijn.

<sup>184</sup> Art. 44 Btw-richtlijn.

<sup>185</sup> Het ontvangen van de tegenprestatie zal voor de geldverstrekker niet altijd het hoofddoel van zijn geldverstrekking zijn. Met name bij maatschappelijke crowdfundingprojecten is de motivatie om een geldbedrag te verstrekken meer gericht op de ander dan op de te ontvangen beloning.



behandeling van de geldverstrekker bij beloningcrowdfunding is niet anders dan die van een reguliere afnemer van een product of een dienst. De geldverstrekker kwalificeert dan ook niet als belastingplichtige voor de btw, omdat hij geen economische activiteit verricht.

De geldverstrekker kan ook meer betalen dan nodig is voor het verkrijgen van de beloning (zie voor een voorbeeld hiervan paragraaf 3.6.3). Ook in die gevallen, kwalificeert de geldverstrekker niet als belastingplichtige voor de btw: hij blijft voor de btw een reguliere afnemer van een goed of een dienst.<sup>186</sup>

#### **4.3.2 Projectinitiator**

Indien de projectinitiator de intentie heeft om uiteindelijk tegen vergoeding btw-belaste prestaties te verrichten, kwalificeert hij als belastingplichtige voor de btw. Voorwaarde hiervoor is dat aan de vereiste duurzaamheid wordt voldaan.<sup>187</sup> De soort prestatie (de levering van goederen of het verrichten van diensten, nationaal of internationaal) en de plaats van de prestatie, zijn afhankelijk van het project of product van de projectinitiator. De levering van de goederen of het verrichten van de diensten is bij beloningcrowdfunding een belastbare prestatie voor de btw.<sup>188</sup> Immers, tussen de geldverstrekker en de projectinitiator bestaat een rechtsverhouding, waarbij over en weer prestaties worden uitgewisseld (de geldbetaling enerzijds en de beloning anderzijds), en de door de projectinitiator ontvangen vergoeding vormt de werkelijke tegenwaarde voor de aan de geldverstrekker verrichte dienst, of, analoog hieraan, het aan de geldverstrekker geleverde goed.<sup>189</sup>

Een moeilijkheid bij de btw-behandeling van de projectinitiator bij beloningcrowdfunding zit in de kwalificatie van de betaling. Wanneer het project geen doorgang kan vinden of de projectinitiator om andere redenen de tegenprestatie niet verricht, hangt het af van de kwalificatie van het door de geldverstrekker verstrekte bedrag, of hierover btw verschuldigd is én of deze btw terug te vorderen is. Het bedrag kan op basis van de in de alinea's hieronder weergegeven rechtspraak ofwel als btw-belaste vooruitbetaling, ofwel als onbelaste schadeloosstelling worden aangemerkt.<sup>190</sup>

---

<sup>186</sup> M. Merx, *The VAT Consequences of Crowdfunding*, International VAT Monitor, 2016 (Volume 27), No. 1 (online verschenen op 2 februari 2016), paragraaf 3.3.

<sup>187</sup> M. Merx, *The VAT Consequences of Crowdfunding*, International VAT Monitor, 2016 (Volume 27), No. 1 (online verschenen op 2 februari 2016), paragraaf 3.4.

<sup>188</sup> Guidelines resulting from the 102nd meeting of the Value Added Tax Committee of 30 March 2015, document H-taxud.c.1(2015)5528628, onderdeel 4.3.1.

<sup>189</sup> HvJ 3 maart 1994, nr. C-16/93 (Tolsma), *BNB* 1994/271.

<sup>190</sup> Overigens merk ik op dat de aanwezigheid van het crowdfundingplatform als tussenpersoon ervoor zorgt dat deze arresten (waarbij slechts twee partijen zijn betrokken) niet zonder meer toe te passen zijn op crowdfunding situaties. Het bedrag dat de geldverstrekker inlegt, wordt door het crowdfundingplatform beheerd en wordt pas uitgekeerd indien daar een aanleiding voor is (het einde

Bij de eerste benadering, als btw-belaste vooruitbetaling, wordt het bedrag dat de geldverstrekker betaalt, gezien als betaling voor het recht om een tegenprestatie te ontvangen. Dit blijkt uit het recente arrest Air France-KLM.<sup>191</sup> De consument die een vliegticket boekt, maar niet komt opdagen (*no show*), koopt volgens het HvJ het recht om gebruik te maken van de prestaties van de luchtvaartmaatschappij, ongeacht of hij ook daadwerkelijk van dit recht gebruik maakt.<sup>192</sup> De btw-consequentie hiervan is dat de prestatie verricht is, en er dus btw verschuldigd is over verkochte, maar niet-gebruikte vliegtickets. De betaalde bedragen vormen de daadwerkelijke tegenprestatie voor een individualiseerbare dienst.<sup>193</sup> Het voorschot dat de vliegtuigmaatschappij van de consument ontvangen heeft, is belast met btw. De btw wordt verschuldigd op het moment dat de luchtvaartmaatschappij of een derde die voor haar rekening optreedt, het bedrag ontvangt.<sup>194</sup> Indien de geldverstrekker bij beloningcrowdfunding, analoog aan HvJ Air France-KLM, het recht koopt om (mogelijk) een goed of een dienst te ontvangen, kan bij het niet ontvangen van het goed of de dienst niets worden teruggevorderd. De prestatie is immers verricht. Een belangrijk verschil met het voorschot dat betaald wordt door de consument die een vliegticket boekt, en het bedrag dat de geldverstrekker aan de projectinitiator betaalt, is overigens dat de consument in de eerste situatie geen terugbetaling kan verkrijgen.<sup>195</sup> Bij beloningcrowdfunding krijgt de geldverstrekker wél zijn geld terug indien het project geen doorgang vindt.<sup>196</sup>

Bij de tweede benadering wordt het door de geldverstrekker betaalde bedrag als onbelaste schadeloosstelling aangemerkt. In het arrest Société Thermale d'Eugénie-les-Bains<sup>197</sup> oordeelde het HvJ dat de aanbetaling bij hotelreserveringen, indien de consument gebruik maakt van zijn recht van annulering en de hotelexploitant de aanbetaling behoudt, wordt

---

van de periode en/of het behalen van het doelbedrag). Indien het project geen doorgang kan vinden, kan het crowdfundingplatform ervoor zorgen dat het geld weer terug kan naar de geldverstrekker.

<sup>191</sup> HvJ 23 december 2015, nr. C-250/14 (Air France-KLM) en nr. C-289/14 (Hop!-Brit Air SAS), V-N 2016/2.12.

<sup>192</sup> HvJ 23 december 2015, nr. C-250/14 (Air France-KLM) en nr. C-289/14 (Hop!-Brit Air SAS), V-N 2016/2.12, r.o. 28.

<sup>193</sup> HvJ 23 december 2015, nr. C-250/14 (Air France-KLM) en nr. C-289/14 (Hop!-Brit Air SAS), V-N 2016/2.12, r.o. 23.

<sup>194</sup> HvJ 23 december 2015, nr. C-250/14 (Air France-KLM) en nr. C-289/14 (Hop!-Brit Air SAS), V-N 2016/2.12, r.o. 43.

<sup>195</sup> Zie HvJ 23 december 2015, nr. C-250/14 (Air France-KLM) en nr. C-289/14 (Hop!-Brit Air SAS), V-N 2016/2.12, r.o. 20.

<sup>196</sup> Met uitzondering van de *keep it all*-crowdfundingmodellen.

<sup>197</sup> HvJ 18 juli 2007, nr. C-277/05 (Société Thermale d'Eugénie-les-Bains), V-N 2007/34.25.

aangemerkt als schadevergoeding.<sup>198</sup> Deze aanbetaling heeft volgens het HvJ geen rechtstreeks verband met enige dienst die onder bezwarende titel is verricht, waardoor de aanbetaling niet aan btw is onderworpen.<sup>199</sup> Anders dan bij deze zaak, is bij crowdfunding het sluiten van de overeenkomst en bijgevolg het bestaan van een rechtsverhouding, wél afhankelijk van de betaling van het zogenoemde voorschot.<sup>200</sup> Bij beloningcrowdfunding is juist het voorschot de gehele betaling van de geldverstrekker aan de projectinitiator. Bovendien is in deze zaak de consument degene die annuleert, en bij het geen doorgang vinden van een crowdfundingproject is het de projectinitiator die de tegenprestatie niet verricht.

Dit overwegende kwalificeer ik het bedrag dat de geldverstrekker aan de projectinitiator betaalt, als vooruitbetaling. Blijkens de working paper van de Europese Commissie wordt deze opvatting door de meeste lidstaten gedeeld.<sup>201</sup> Ook in de *guidelines* van het btw-comité staat opgenomen dat de vergoeding een vooruitbetaling is, mits de goederen of diensten duidelijk bepaald zijn op het moment dat de (vooruit)betaling plaatsvindt.<sup>202</sup> Er is namelijk alleen btw verschuldigd over een vooruitbetaling indien de tegenprestatie van de projectinitiator duidelijk is bepaald.<sup>203</sup> Bij beloningcrowdfunding is het voor de projectinitiator van groot belang om de tegenprestatie duidelijk te omschrijven, aangezien de beloning de geldverstrekker ertoe moet bewegen om een bepaald bedrag over te maken. Een onduidelijk omschreven beloning zal in de beloningcrowdfundingpraktijk weinig geldverstrekkers hiertoe bewegen en dus weinig voorkomen. De projectinitiator is over de leveringen en diensten die hij als tegenprestatie verricht, vervolgens btw verschuldigd.

Bij het bepalen van de plaats van de prestatie gelden de regels zoals deze in paragraaf 2.5 zijn weergegeven. Als voorbeeld van de bepaling van de plaats van levering van een goed beschrijf ik een muzikant (de projectinitiator) die een cd (de beloning in natura) aan een Nederlandse geldverstrekker levert. Indien de cd vanuit Nederland wordt verzonden, gelden voor de plaats van levering de reguliere regels. Dat betekent dat de plaats van levering Nederland is, ongeacht of de cd in verband met de levering door de leverancier wordt

---

<sup>198</sup> M. Ligtenberg, 25 januari 2016, *No show*, Fiscaal up to date, <http://www.futd.nl/column/9405/no-show/>.

<sup>199</sup> HvJ 18 juli 2007, nr. C-277/05 (*Société Thermale d'Eugénie-les-Bains*), *V-N* 2007/34.25, r.o. 36.

<sup>200</sup> Zie HvJ 18 juli 2007, nr. C-277/05 (*Société Thermale d'Eugénie-les-Bains*), *V-N* 2007/34.25, r.o. 21.

<sup>201</sup> European Commission, Value Added Tax Committee, Working Paper no. 836, 6 February 2015, VAT treatment of crowdfunding, taxud.c.1(2015)576037, p. 7.

<sup>202</sup> Guidelines resulting from the 102nd meeting of the Value Added Tax Committee of 30 March 2015, document H-taxud.c.1(2015)5528628, onderdeel 4.3.1.

<sup>203</sup> HvJ 21 februari 2006, nr. C-419/02 (*BUPA Hospitals Ltd.*), *BNB* 2006/172, r.o. 48 en 50.

verzonden of vervoerd, dan wel door de afnemer wordt opgehaald. Van toepassing zijn twee verschillende regels, die hier tot dezelfde uitkomst leiden. Indien de muzikant de cd verstuurt vanuit een andere lidstaat dan Nederland, geldt het afstandsverkopenregime, en is de plaats van de levering afhankelijk van de totale omzet van de muzikant in Nederland. Indien de muzikant de cd van buiten de Europese Unie naar Nederland verstuurt, heft de douane bij invoer van de cd.<sup>204</sup>

De maatstaf van heffing is op basis van de Btw-richtlijn de vergoeding, en dit is bij beloningcrowdfunding het ingelegde geldbedrag. De fee die het crowdfundingplatform inhoudt op het opgehaalde bedrag komt hierop niet in mindering.<sup>205</sup> Het afnemen van de diensten van het crowdfundingplatform is immers een separate btw-stroom en verlaagt niet de maatstaf van heffing. Btw wordt dus berekend over de volledige vergoeding. Dit geldt ook wanneer de waarde van de beloning afwijkt van de vergoeding die de geldverstrekker betaalt.<sup>206</sup> Vaak is de waarde van de beloning lager dan de vergoeding die de geldverstrekker betaalt, waardoor gesteld kan worden dat een deel van de vergoeding als donatie(crowdfunding) moet worden aangemerkt.<sup>207</sup> In paragraaf 4.6 wordt hier dieper op ingegaan. Daarnaast is bij het vaststellen van de maatstaf van heffing van belang dat bij veel beloningcrowdfundingplatforms bij het bepalen van de beloning bepaalde *ranges* gehanteerd worden voor de corresponderende bedragen. De beloning voor een investering van € 250 kan dan gelijk zijn aan die voor een investering van € 500. Bij dezelfde beloning kan de maatstaf van heffing verschillen. Ten slotte geldt voor de projectinitiator dat hij, indien de geldverstrekker ook een belastingplichtige is voor de btw, een factuur moet verstrekken, met daarop vermeld de btw<sup>208</sup> over het ingelegde bedrag. De projectinitiator dient dus te bepalen in welke hoedanigheid de geldverstrekkers hun financiële steentje bijdragen.<sup>209</sup>

De prestaties van de projectinitiator kunnen bij beloningcrowdfunding zijn vrijgesteld van btw. Dit hangt af van de soort activiteiten die worden verricht. Zo zijn er onder andere vrijstellingen voor diensten verricht door instellingen van sociale aard ten behoeve van

---

<sup>204</sup> De cd zal wellicht onder de drempel voor kleine zendingen blijven (deze bedraagt namelijk € 22, zie paragraaf 2.4.6).

<sup>205</sup> European Commission, Value Added Tax Committee, Working Paper no. 836, 6 February 2015, VAT treatment of crowdfunding, taxud.c.1(2015)576037, p. 8.

<sup>206</sup> M. Merx, *The VAT Consequences of Crowdfunding*, International VAT Monitor, 2016 (Volume 27), No. 1 (online verschenen op 2 februari 2016), paragraaf 3.4.

<sup>207</sup> Zie voor een voorbeeld paragraaf 3.6.3.

<sup>208</sup> Dan wel, afhankelijk van de vestigingslidstaten van de dienstverlener en de afnemer, de aanduiding dat de heffing van btw verlegd is. Zie art. 194 en art. 226, lid 1, sub 11 bis Btw-richtlijn.

<sup>209</sup> L. van Beurden en B.T.J.G. van Osch, *Crowdfunding en btw: een goed idee?*, BtwBrief 2015/61, p. 3.

maatschappelijk werk en de sociale zekerheid<sup>210</sup> en ten behoeve van de bescherming van kinderen en jongeren<sup>211</sup>, en voor culturele instellingen.<sup>212</sup> Ook de diensten en goederenleveringen door projectinitiators die met hun activiteiten onder deze vrijstellingen vallen, en die samenhangen met activiteiten die zijn bestemd ter verkrijging van financiële steun, zijn vrijgesteld van btw.<sup>213</sup> Voorwaarde hiervoor is dat toepassing van deze laatste vrijstelling niet tot verstoring van de mededinging kan leiden.<sup>214</sup> Of de prestaties van de projectinitiator daadwerkelijk zijn vrijgesteld van btw, hangt dus af van de omstandigheden van het geval.<sup>215</sup>

Ter illustratie merk ik op dat de beloning voor de geldverstrekker ook een cadeaubon kan zijn, vaak in de vorm van een waardebon die vrijelijk in de (internet)winkel van het (op te starten) bedrijf besteed kan worden.<sup>216</sup> Handelingen inzake waardepapieren zoals cadeaubonnen zijn in beginsel vrijgesteld van de heffing van btw.<sup>217</sup> Het tijdstip van verschuldigdheid nu, hangt af van de aard van de cadeaubon. Bij een zogenoemde *single purpose voucher* is duidelijk voor welke goederen of diensten de cadeaubon wordt ingewisseld en is de identiteit bepaald van de belastingplichtige bij wie de cadeaubon wordt besteed. De btw wordt verschuldigd op het moment van uitgifte, omdat sprake is van een vooruitbetaling voor het te verkrijgen goed of voor de te verkrijgen dienst.<sup>218</sup> Bij *multi purpose vouchers* is nog niet duidelijk wat de aard van de aan te kopen prestatie is en/of wat de identiteit is van de belastingplichtige bij wie de cadeaubon wordt besteed. Daarom kan bij *multi purpose vouchers* niet van een vooruitbetaling worden gesproken, en kan het verschuldigde btw-bedrag pas op het moment van inwisseling worden bepaald, omdat dan pas voldoende duidelijk is waarvoor de cadeaubon zal worden ingewisseld. Heffing van btw vindt dan plaats op het moment van de inwisseling.<sup>219</sup> Het is ook mogelijk dat de beloning bestaat uit kortingsvouchers, zie het arrest Granton Advertising.<sup>220</sup> De waardebon heeft dan

---

<sup>210</sup> Art. 132, lid 1, sub g Btw-richtlijn.

<sup>211</sup> Art. 132, lid 1, sub h Btw-richtlijn.

<sup>212</sup> Art. 132, lid 1, sub n Btw-richtlijn.

<sup>213</sup> Art. 132, lid 1, sub o Btw-richtlijn.

<sup>214</sup> Het gaat hierbij om potentiële verstoring van de mededinging.

<sup>215</sup> Gedacht kan worden aan de culturele instelling die door middel van crowdfunding geld voor onderhoud van het cultuurhuis wil ophalen. Als beloning ontvangen de geldverstrekkers bijvoorbeeld toegangskarten tot de culturele optredens gedurende een (gedeelte van het) seizoen.

<sup>216</sup> Bij zuivere beloning crowdfunding komt de waarde van de cadeaubon overeen met het ingelegde bedrag. Indien de waarde van de cadeaubon lager is dan het bedrag dat de geldverstrekker inlegt, kan het verschil als donatie crowdfunding worden aangemerkt.

<sup>217</sup> Artikel 135, lid 1, onderdeel f Btw-richtlijn.

<sup>218</sup> O.L. Mobach, *Cursus Belastingrecht (Omzetbelasting), Europese behandeling van vouchers*, paragraaf OB.2.2.1.A.d4.II.

<sup>219</sup> O.L. Mobach, *Cursus Belastingrecht (Omzetbelasting), Europese behandeling van vouchers*, paragraaf OB.2.2.1.A.d4.II.

<sup>220</sup> HvJ 12 juni 2014, nr. C-461/12 (Granton Advertising), V-N 2014/34,21, r.o. 39.

meer het karakter van een kortingsbon, en besteding leidt dan niet tot geldoverdracht, maar slechts tot gereduceerde prijzen. De verkoop van een kortingsbon is belast met btw, omdat een kortingsbon niet kwalificeert als cadeaubon of waardepapier.<sup>221</sup> De btw wordt verschuldigd wanneer de kortingsbon wordt verstrekt.

### **4.3.3 Crowdfundingplatform**

De btw-behandeling van het crowdfundingplatform wijkt bij beloningcrowdfunding niet af van die bij donatiecrowdfunding (paragraaf 4.2.3). Het crowdfundingplatform kwalificeert dus als belastingplichtige voor de btw en verricht verschillende diensten aan de projectinitiator, die voor de btw als één dienst worden aangemerkt. De plaats van dienst hangt net als bij donatiecrowdfunding af van de hoedanigheid van de afnemer (de projectinitiator), zie paragraaf 2.5.2.

## **4.4 Leningcrowdfunding**

### **4.4.1 Geldverstrekker**

Bij leningcrowdfunding, een van de twee financiële varianten van crowdfunding, stelt de geldverstrekker zijn geld ter beschikking aan de projectinitiator. Als financiële beloning hiervoor ontvangt de geldverstrekker rente. Het rentepercentage is vaak een van tevoren vaststaand percentage van het ingelegde bedrag.

De geldverstrekker verstrekt bij deze variant via het crowdfundingplatform een lening aan de projectinitiator. Beoordeeld moet worden of de geldverstrekker hierdoor als belastingplichtige kwalificeert. Aan de eerste twee voorwaarden voor deze kwalificatie (een ieder en zelfstandigheid) wordt voldaan. De derde voorwaarde is het verrichten van economische activiteiten. In de Btw-richtlijn staat expliciet vermeld dat de exploitatie van een lichamelijke of onlichamelijke zaak om er duurzaam opbrengst uit te verkrijgen, als economische activiteit wordt beschouwd.<sup>222</sup> Beoordeeld moet dus worden of de geldverstrekker bij leningcrowdfunding een economische activiteit verricht.

In Nederland heeft de Hoge Raad in 1992 geoordeeld dat ook het éénmalig verstrekken van een rentedragende lening leidde tot btw-ondernemerschap in de zin van de Wet OB (de Nederlandse equivalent van het begrip belastingplichtige uit de Btw-richtlijn),

---

<sup>221</sup> O.L. Mobach, *Cursus Belastingrecht (Omzetbelasting), Cadeaubonnen, kortingskaarten en telefoonkaarten*, paragraaf OB.2.2.1.A.e4.

<sup>222</sup> Art. 9, lid 1, derde volzin Btw-richtlijn.

omdat hierdoor een onlichamelijke zaak werd verkregen die geëxploiteerd was om er duurzaam opbrengst uit te verkrijgen.<sup>223</sup>

In 1996 deed het HvJ een uitspraak over het verstrekken van financieringen in het licht van het beleggen van gelden, het Régie Dauphinoise-arrest.<sup>224</sup> De renteopbrengsten vormen hier - anders dan de ontvangst van dividend door een houdstermaatschappij - wél de vergoeding voor een economische activiteit. De betaling van rente is niet het gevolg van de enkele eigendom van de zaak, maar vormt de vergoeding voor het ter beschikking stellen van kapitaal aan een derde.<sup>225</sup> Vervolgens is het van belang om de hoedanigheid van de dienstverrichter te bepalen. Indien de dienst niet door een als zodanig handelende belastingplichtige wordt verricht, blijven de diensten buiten het bereik van de btw. Het HvJ oordeelde echter dat de rente-ontvangst door de beheerder van het onroerend goed, het rechtstreekse, duurzame en noodzakelijke verlengstuk van de belastbare activiteit vormt, zodat de beheerder handelt als belastingplichtige voor het verrichten van een dergelijke belegging.<sup>226</sup>

In het arrest Floridienne & BergInvest uit het jaar 2000 oordeelde het HvJ dat het verstrekken van rentedragende leningen niet altijd een economische activiteit vormt. Het HvJ oordeelde dat de ontvangen dividenden alleen dan als tegenprestatie voor een economische activiteit aangemerkt worden, ingeval de activiteit bedrijfsmatig of met een commercieel oogmerk wordt uitgeoefend, dat zich kenmerkt door het streven naar een maximaal rendement. Wanneer de activiteit slechts incidenteel wordt uitgeoefend, en bovendien beperkt is tot het beheer van investeringen op dezelfde wijze als een particuliere investeerder, is geen sprake van een economische activiteit.<sup>227</sup>

Ten slotte bespreek ik in ditzelfde kader het arrest EDM.<sup>228</sup> Het HvJ oordeelt, met verwijzing naar en gedeeltelijke herhaling van de rechtsregels van de twee hiervoor besproken arresten Régie Dauphinoise en Floridienne & BergInvest, dat sprake is van een economische activiteit bij de verstrekking van leningen tegen vergoeding door een holding aan vennootschappen waarin zij deelnemingen bezit. Het is hierbij niet van belang of deze leningen worden verstrekt als economische steun, als beleggingen van kasoverschotten of

---

<sup>223</sup> HR 5 februari 1992, nr. 27 413, *BNB* 1992/123.

<sup>224</sup> HvJ 11 juli 1996, nr. C-306/94 (Régie Dauphinoise), *BNB* 1997/38.

<sup>225</sup> HvJ 11 juli 1996, nr. C-306/94 (Régie Dauphinoise), *BNB* 1997/38, r.o. 17.

<sup>226</sup> HvJ 11 juli 1996, nr. C-306/94 (Régie Dauphinoise), *BNB* 1997/38, r.o. 18.

<sup>227</sup> HvJ 14 november 2000, nr. C-142/99 (Floridienne & BergInvest), *V-N* 2000/53.17, r.o. 28.

<sup>228</sup> HvJ 29 april 2004, nr. C-77/01 (EDM), *BNB* 2004/285.

om andere redenen.<sup>229</sup> De rente die als vergoeding voor bankdeposito's of beleggingen in waardepapier wordt betaald, wordt evenmin van de werkingssfeer van de btw uitgesloten. De betaling van deze rente is de vergoeding voor het ter beschikking stellen van kapitaal aan een derde.<sup>230</sup>

Deze zaken in ogenschouw nemend, kan ik concluderen dat de geldverstrekker door het ter beschikking stellen van zijn kapitaal aan een derde, met zijn activiteiten binnen het bereik van de btw kan vallen. Getoetst moet worden of het geld wordt geëxploiteerd om er duurzaam opbrengst uit te verkrijgen. Voorwaarden hiervoor zijn dat de opbrengst niet slechts incidenteel plaatsvindt, dat het beheer anders dan een particuliere investeerder geschiedt en meer bedrijfsmatig of met een commercieel oogmerk wordt uitgevoerd.<sup>231</sup> Dit kan ertoe leiden dat geldverstrekkers voor het via crowdfunding verstrekken van geldleningen kwalificeren als belastingplichtige voor de btw.<sup>232</sup> Daar staat tegenover dat de activiteiten bij particuliere geldverstrekkers in de regel niet onder het begrip economische activiteit vallen, omdat de activiteiten eigen zijn aan het beheer van privévermogen. Het is overigens ook niet wenselijk om particuliere geldverstrekkers wel belastingplichtige voor de btw te laten zijn, enkel doordat zij een economische activiteit zouden verrichten door hun spaargeld op een bankrekening te zetten.<sup>233</sup>

De prestatie bestaat uit het verrichten van een dienst, de kredietverschaffing. Het rechtstreekse verband tussen de geldverstrekking en de rentevergoeding staat bij leningcrowdfunding buiten kijf. De plaats van de dienst hangt af van de hoedanigheid van de projectinitiator. Is de projectinitiator een belastingplichtige, dan geldt volgens de B2B-hoofregel als plaats van dienst de plaats waar de projectinitiator de zetel van zijn bedrijfsuitoefening heeft gevestigd.<sup>234</sup> Indien de projectinitiator een niet-belastingplichtige is, zoals bij de groeiende groep particuliere projectinitiatoren die van leningcrowdfunding gebruik maken, dan geldt als plaats van dienst de plaats waar de geldverstrekker (als dienstverrichter) de zetel van zijn bedrijfsuitoefening heeft gevestigd.<sup>235</sup>

---

<sup>229</sup> HvJ 29 april 2004, nr. C-77/01 (EDM), *BNB* 2004/285, r.o. 68.

<sup>230</sup> HvJ 29 april 2004, nr. C-77/01 (EDM), *BNB* 2004/285, r.o. 69.

<sup>231</sup> M. Merx, *The VAT Consequences of Crowdfunding*, International VAT Monitor, 2016 (Volume 27), No. 1 (online verschenen op 2 februari 2016), paragraaf 4.3.

<sup>232</sup> Vaak zal toepassing van de in hoofdstuk 2 beschreven kleine ondernemersregeling ertoe leiden dat uiteindelijk geen (administratieve) verplichtingen rusten op de particuliere geldverstrekker.

<sup>233</sup> G.J. van Norden, *Het concern in de BTW*, Fiscale Monografieën 122, Deventer: Kluwer 2007, p. 174.

<sup>234</sup> Art. 44 Btw-richtlijn.

<sup>235</sup> Art. 45 Btw-richtlijn.



De kredietverschaffing door de geldverstrekker zal worden vrijgesteld van btw<sup>236</sup> op basis van artikel 135, lid 1, sub b van de Btw-richtlijn: “de verlening van kredieten (...), alsmede het beheer van kredieten door degene die deze heeft verleend”. In de working paper van de Europese Commissie wordt onder verwijzing naar het arrest Muys & De Winter<sup>237</sup> benadrukt dat deze vrijstelling voldoende ruim is en niet is voorbehouden aan banken en andere financiële instellingen.<sup>238</sup>

#### **4.4.2 Projectinitiator**

Het ontvangen van een geldlening valt niet binnen het bereik van de btw.<sup>239</sup> De projectinitiator die gebruik maakt van leningcrowdfunding, doet dit vaak om op korte termijn een bepaald doelbedrag te behalen, in de wetenschap of met de verwachting dit op een later moment met rente terug te kunnen betalen aan de geldverstrekkers. Vanwege de terugbetalingsverplichting wordt deze variant voornamelijk door (startende) bedrijven gebruikt, om op korte termijn startkapitaal te krijgen. Maatschappelijke projecten kunnen beter uit de voeten met de hiervoor besproken niet-financiële varianten van crowdfunding. De terugbetalingsverplichting brengt voor de projectinitiator mee dat het geleende bedrag, inclusief een (vast) rentepercentage na het verstrijken van een bepaalde periode aan de geldverstrekker wordt terugbetaald.

De projectinitiator kan zowel een belastingplichtige als een niet-belastingplichtige zijn. Dit hangt af van de prestaties die hij verricht. Zoals we in paragraaf 1.1 zagen, is sinds 2015 het aantal particulieren dat door middel van leningcrowdfunding een lening voor bijvoorbeeld een nieuwe auto wil financieren, groeiende.

#### **4.4.3 Crowdfundingplatform**

Ook bij leningcrowdfunding verricht het crowdfundingplatform verschillende soorten diensten aan de projectinitiator. Net als bij donatiecrowdfunding en beloningcrowdfunding, kwalificeert het crowdfundingplatform bij leningcrowdfunding als belastingplichtige voor de btw. Maar anders dan bij de niet-financiële varianten van crowdfunding, moet mijns inziens bij de

---

<sup>236</sup> Zie ook de *guidelines* waarin wordt aangegeven dat voor zover de geldverstrekker belastingplichtige is, het verlenen van krediet aan de projectinitiator onder de vrijstelling van art. 135, lid 1, sub b Btw-richtlijn valt: Guidelines resulting from the 102nd meeting of the Value Added Tax Committee of 30 March 2015, document H-taxud.c.1(2015)5528628, onderdeel 4.3.3.

<sup>237</sup> HvJ 27 oktober 1993, nr. C-281/91 (Muys' & De Winter's Bouw- en Aannemingsbedrijf), V-N 1993/4006, 27, r.o. 13.

<sup>238</sup> European Commission, Value Added Tax Committee, Working Paper no. 836, 6 February 2015, VAT treatment of crowdfunding, taxud.c.1(2015)576037, p. 17.

<sup>239</sup> M. Merx, *The VAT Consequences of Crowdfunding*, International VAT Monitor, 2016 (Volume 27), No. 1 (online verschenen op 2 februari 2016), paragraaf 4.4.

financiële varianten van crowdfunding onderscheid gemaakt worden tussen enerzijds de bemiddelingsdiensten en anderzijds de overige diensten van het crowdfundingplatform.

Het onderscheid tussen de bemiddelingsdiensten ten behoeve van de projectinitiator enerzijds, en de administratieve en promotionele diensten anderzijds, is bij leningcrowdfunding van groot belang. Bemiddelingsdiensten inzake kredieten vallen immers onder de vrijstellingsbepaling van art. 135, lid 1, sub b van de Btw-richtlijn.<sup>240</sup> Bemiddeling inzake kredieten wordt expliciet genoemd als vrijgestelde activiteit. De vrijstelling van kredietverlening beoogt te voorkomen dat heffing van btw een kostprijsverhogend effect heeft op de kostprijs van consumentenkrediet.<sup>241</sup> De bemiddelingsdienst kan bestaan uit het bieden van de mogelijkheid om met elkaar in contact te komen en dient onafhankelijk beoordeeld te worden van de overige diensten van het platform, zoals de financiering op zichzelf.<sup>242</sup> Zoals gezegd, brengt het crowdfundingplatform de geldverstrekker en de projectinitiator samen en ontvangt het hiervoor een vergoeding (meestal van de projectinitiator). De overige diensten die het leningcrowdfundingplatform verricht, vallen bij zelfstandige beoordeling niet onder een vrijstelling en zijn dus belast met btw. Het hangt af van het crowdfundingplatform wat de verhouding is tussen de bemiddelingsdiensten en de overige diensten die worden verricht. Ook hier is, zoals besproken in paragraaf 4.2.3, het Card Protection Plan-arrest leidend. In dit geval is geen sprake van een of meer elementen die de hoofddienst vormen en andere elementen die moeten worden beschouwd als een bijkomende dienst. Hier kunnen twee zelfstandige diensten worden onderkend, waarop de regels van plaatsbepaling en vrijstelling moeten worden toegepast die voor die twee verschillende diensten gelden. De omstandigheid dat eventueel één bedrag in rekening wordt gebracht doet daar niet aan af.<sup>243</sup>

De bepaling van de plaats van dienst van bemiddelingsdiensten aan niet-belastingplichtigen wijkt af van de hoofdregel, zie paragraaf 2.5.2. De plaats van deze diensten is de plaats waar de handeling waarvoor bemiddeld wordt, verricht wordt.<sup>244</sup> Bij leningcrowdfunding is de handeling waarvoor bemiddeld wordt de kredietverschaffing van de geldverstrekker aan de projectinitiator. De plaats van deze dienst, wordt bepaald aan de hand van de B2B- en B2C-

---

<sup>240</sup> De working paper verwijst naar sub d, maar de corresponderende tekst komt uit sub b.

<sup>241</sup> M.E. van Hilten & H.W.M. van Kesteren, *Omzetbelasting*, Deventer: Kluwer 2014, p. 287. Zie ook HvJ 19 april 2007, nr. C-455/05 (Velvet & Steel), *V-N* 2007/21.18, en HvJ 22 oktober 2009, nr. C-242/08 (Swiss Re), *V-N* 2009/53.21.

<sup>242</sup> European Commission, Value Added Tax Committee, Working Paper no. 836, 6 February 2015, VAT treatment of crowdfunding, taxud.c.1(2015)576037, p. 18.

<sup>243</sup> HvJ 25 februari 1999, nr. C-349/96 (Card Protection Plan), *BNB* 1999/224, r.o. 31.

<sup>244</sup> Art. 46 Btw-richtlijn.

hoofddregels en van toepassing zijnde uitzonderingen (en is dus afhankelijk van de hoedanigheid van de afnemer), en is tevens de plaats van de bemiddelingsdienst. Op het bepalen van de plaats van dienst van de overige diensten van het crowdfundingplatform, zijn eveneens de B2B- en B2C-hoofddregels van toepassing.

## **4.5 Aandelencrowdfunding**

### **4.5.1 Geldverstrekker**

De geldverstrekker ontvangt bij aandelencrowdfunding, de tweede financiële variant van crowdfunding, als beloning aandelen of obligaties in het bedrijf dat hij steunt. Ook toekomstig dividend of toekomstige royalty-inkomsten behoren tot de beloning.

De geldverstrekker kwalificeert in beginsel niet als belastingplichtige voor de btw. Het enkele verwerven en het enkele houden van aandelen kwalificeert evenals de verkoop van aandelen niet als het exploiteren van een zaak om er duurzaam opbrengst uit te verkrijgen, en vormt dus geen economische activiteit.<sup>245</sup> Zie ook het arrest Harnas & Helm, waarin het HvJ oordeelt dat het enkel in eigendom verwerven en houden van obligaties die niet dienstbaar zijn aan enige ondernemingsactiviteit, en het genieten van inkomsten daaruit, niet zijn aan te merken als economische activiteiten en dus niet leiden tot de kwalificatie als belastingplichtige.<sup>246</sup> Het eventuele dividend wordt beschouwd als de vruchten van het eigendom van de aandelen<sup>247</sup>, en niet als de vergoeding.

De geldverstrekker kán echter wel als belastingplichtige kwalificeren. Dit is het geval wanneer de geldverstrekker zich direct of indirect inmengt in het bestuur van de deelneming (het bedrijf van de projectinitiator) en daarnaast aan btw onderworpen handelingen verricht ten behoeve van die deelneming, zoals het verrichten van administratieve, financiële, commerciële en technische diensten.<sup>248</sup> Het is echter zeer onwaarschijnlijk dat een geldverstrekker die van aandelencrowdfunding gebruik maakt, zich gaat moeien in het beheer van de vennootschap waarin hij aandelen verkrijgt. Een andere mogelijkheid voor de kwalificatie als belastingplichtige speelt wanneer het houden van de aandelen voor de geldverstrekker het rechtstreekse, duurzame en noodzakelijke verlengstuk vormt van de economische activiteiten op basis waarvan de geldverstrekker al belastingplichtige voor de

---

<sup>245</sup> HvJ 20 juni 1991, nr. C-60/90 (Polysar Investments Netherlands B.V.), V-N 1991/2140, 35, r.o. 13.

<sup>246</sup> HvJ 6 februari 1997, nr. C-80/95 (Harnas & Helm), BNB 1997/386, r.o. 18 en 19.

<sup>247</sup> HvJ 27 september 2001, nr. C-16/00 (Cibo Participations SA), V-N 2001/55.7, ro. 19.

<sup>248</sup> HvJ 27 september 2001, nr. C-16/00 (Cibo Participations SA), V-N 2001/55.7, ro. 21.

btw is.<sup>249</sup> Ook is het mogelijk dat handelingen inzake onder andere aandelen en obligaties worden verricht in het kader van een handelsactiviteit van een effectenmakerlaar. Deze situatie wordt in het arrest Wellcome Trust Ltd. specifiek genoemd als situatie die binnen het toepassingsbereik van de btw kan vallen, doordat dan wel sprake is van het verrichten van een economische activiteit.<sup>250</sup>

#### **4.5.2 Projectinitiator**

De projectinitiator beoogt met de uitgifte van aandelen kapitaal aan te trekken, en niet het verrichten van diensten. De uitgifte van aandelen door de projectinitiator is geen economische activiteit en valt niet binnen de werkingssfeer van de btw.<sup>251</sup>

#### **4.5.3 Crowdfundingplatform**

Het aandelencrowdfundingplatform kwalificeert als belastingplichtige voor de btw. De economische activiteiten van het platform bestaan uit tegen vergoeding het met elkaar in contact brengen van de geldverstrekker en de projectinitiator, en het verrichten van administratieve en promotionele diensten. Ook kan het platform onderhandelen over de verkoop. Uit Nederlandse jurisprudentie blijkt voorts dat de bemiddelingsdiensten ook adviesgerelateerde elementen mogen bevatten.<sup>252</sup>

De diensten die de crowdfundingplatforms verrichten aan projectinitiators zijn economische activiteiten die binnen het bereik van de btw vallen en aldus btw-belast zijn, tenzij een financiële vrijstelling van toepassing is.<sup>253</sup> Net als bij het leningcrowdfundingplatform, wordt bij aandelencrowdfunding onderscheid gemaakt tussen enerzijds de bemiddelingsdiensten en anderzijds de overige diensten. Voor de bemiddeling bij aandelentransacties geldt de vrijstelling van artikel 135, lid 1, sub f van de Btw-richtlijn. De bemiddelingsdienst kan bestaan uit het bieden van de mogelijkheid om met elkaar in contact te komen en dient onafhankelijk beoordeeld te worden van de overige diensten van het platform, zoals de financiering.<sup>254</sup>

---

<sup>249</sup> HvJ 11 juli 1996, nr. C-306/94 (Régie Dauphinoise), *BNB* 1997/38, r.o. 18.

<sup>250</sup> HvJ 20 juni 1996, nr. C-155/94 (Wellcome Trust Ltd.), *V-N* 1997/1034, 17, r.o. 35.

<sup>251</sup> HvJ 26 mei 2005, nr. C-465/03 (Kretztechnik AG), *V-N* 2005/29.18, r.o. 26 en 27.

<sup>252</sup> Rechtbank Haarlem 16 mei 2011, nr. AWB 10/711 en Gerechtshof Arnhem, 11 april 2012, nr. 11/00467 en nr. 11/00468, *V-N* 2012/50.18.

<sup>253</sup> European Commission, Value Added Tax Committee, Working Paper no. 836, 6 February 2015, VAT treatment of crowdfunding, taxud.c.1(2015)576037, p. 19.

<sup>254</sup> European Commission, Value Added Tax Committee, Working Paper no. 836, 6 February 2015, VAT treatment of crowdfunding, taxud.c.1(2015)576037, p. 18.

Of sprake is van vrijgestelde bemiddeling kan worden beoordeeld aan de hand van het CSC-arrest van het HvJ. De Btw-richtlijn stelt handelingen, bemiddeling daaronder begrepen, inzake aandelen, deelnemingen in vennootschappen of verenigingen, obligaties en andere waardepapieren vrij.<sup>255</sup> Volgens het HvJ houdt de handel in waardepapieren in, dat sprake is van verrichtingen die de rechtstbetrekking en de financiële relaties tussen partijen wijzigen, en die vergelijkbaar zijn met de verrichtingen bij een overmaking of betaling.<sup>256</sup> De bemiddeling door een tussenpersoon (het crowdfundingplatform) wordt aangemerkt als een dienstverrichting ten behoeve van een contractpartij (de projectinitiator) die er onder meer in kan bestaan dat de contractpartij wordt gewezen op gelegenheden om het contract met de geldverstrekker te sluiten, dat voor hem contact wordt gelegd met de wederpartij (de geldverstrekker) en dat in naam en voor rekening van de projectinitiator wordt onderhandeld over de details van de wederzijdse prestaties, waarbij benadrukt wordt dat de tussenpersoon geen eigen belang heeft inzake de inhoud van het contract.<sup>257</sup> De diensten van het crowdfundingplatform zijn aan te merken als bemiddelingsdiensten voor zover het platform niet de plaats van een contractpartij inneemt.<sup>258</sup> Crowdfundingplatforms nemen niet de plaats van een van de contractpartijen in, maar fungeren echt als tussenpersoon, waardoor ik de diensten van het crowdfundingplatform die zien op het bij elkaar brengen van de geldverstrekker en de projectinitiator kwalificeer als bemiddelingsdiensten, die vrijgesteld van btw worden verricht.

De bepaling van de plaats van dienst van bemiddelingsdiensten aan niet-belastingplichtigen wijkt af van de hoofdregel, zie paragraaf 2.5.2. De plaats van deze diensten is de plaats waar de handeling waarvoor bemiddeld wordt, verricht wordt.<sup>259</sup> Bij aandelencrowdfunding is de handeling waarvoor bemiddeld wordt de aan- en verkoop van aandelen door de geldverstrekker en de projectinitiator. De plaats van deze dienst, wordt bepaald aan de hand van de B2B- en B2C-hoofdregels en van toepassing zijnde uitzonderingen (en is dus afhankelijk van de hoedanigheid van de afnemer), en is tevens de plaats van de bemiddelingsdienst. De B2B- en B2C-hoofdregels gelden ook voor de plaatsbepaling van de overige diensten van het crowdfundingplatform.

#### **4.6 Overzicht knelpunten positief recht**

---

<sup>255</sup> Art. 135, lid 1, sub f Btw-richtlijn.

<sup>256</sup> HvJ 13 december 2001, nr. C-235/00 (CSC Financial Services Ltd.), *V-N* 2002/5.26, r.o. 28.

<sup>257</sup> HvJ 13 december 2001, nr. C-235/00 (CSC Financial Services Ltd.), *V-N* 2002/5.26, r.o. 39. Zie ook HvJ 21 juni 2007, nr. C-453/05 (Volker Ludwig), *V-N* 2007/31.23, r.o. 28.

<sup>258</sup> HvJ 13 december 2001, nr. C-235/00 (CSC Financial Services Ltd.), *V-N* 2002/5.26, r.o. 40.

<sup>259</sup> Art. 46 Btw-richtlijn.

Bij beloningcrowdfunding kan de vergoeding afwijken van de waarde van de beloning die met het geldbedrag correspondeert. Het btw-comité van de Europese Commissie stelt in de *guidelines* voorop, dat óók als de vergoeding afwijkt van de normale waarde van een goed of een dienst, in beginsel tóch de gehele vergoeding als maatstaf van heffing geldt (en niet de normale waarde).<sup>260</sup>

Indien de vergoeding lager is dan de normale waarde van de beloning (de geldverstrekker betaalt 'te weinig'), vindt er nog steeds een belastbare prestatie plaats voor de btw: de projectinitiator levert een goed of een dienst onder bezwarende titel. Wanneer de vergoeding verwaarloosbaar is, worden de prestaties van de projectinitiator aan de geldverstrekker als prestaties om niet aangemerkt, die op hun beurt onder voorwaarden als fictieve prestaties onder bezwarende titel worden aangemerkt.<sup>261</sup>

Indien de vergoeding hoger is dan de normale waarde van de beloning (de geldverstrekker betaalt 'te veel'), kan sprake zijn van een donatie van de geldverstrekker aan de projectinitiator. Dit zal vooral zo zijn wanneer de beloning die de geldverstrekker ontvangt, verwaarloosbaar is of in het geheel niet gerelateerd is aan het bedrag van de vergoeding.<sup>262</sup> Hierbij kan de vraag worden gesteld of sprake is van beloningcrowdfunding, donatiecrowdfunding of wellicht een te splitsen tussenvariant van crowdfunding.<sup>263</sup> Indien het hoofddoel van de geldverstrekker, het verkrijgen van de beloning is, blijft de geldverstrekker vergelijkbaar met een reguliere afnemer van een product.<sup>264</sup> Hij accepteert dat hij meer betaalt dan 'nodig', wellicht omdat hij een van de eersten wil zijn die het nog te realiseren product in bezit zal hebben of omdat hij het project (of de projectinitiator) een warm hart toe draagt. Is het hoofddoel van de geldverstrekker echter alleen gelegen in het financieel ondersteunen van een project of product, dan wordt de vergoeding als een donatie aangemerkt en valt deze buiten het bereik van de btw. Naast deze twee uitersten, is het ook mogelijk dat het doel van de geldverstrekker erin is gelegen om zowel de beloning te ontvangen, als de projectinitiator financieel te ondersteunen. In dat geval kan de prestatie worden gesplitst.<sup>265</sup> Dit kan problemen opleveren met het oog op de praktische

---

<sup>260</sup> Guidelines resulting from the 102nd meeting of the Value Added Tax Committee of 30 March 2015, document H-taxud.c.1(2015)5528628, onderdeel 4.3.1.

<sup>261</sup> Art. 16 en 26 Btw-richtlijn.

<sup>262</sup> Guidelines resulting from the 102nd meeting of the Value Added Tax Committee of 30 March 2015, document H-taxud.c.1(2015)5528628, onderdeel 4.3.1.

<sup>263</sup> M. Merkx, *The VAT Consequences of Crowdfunding*, International VAT Monitor, 2016 (Volume 27), No. 1 (online verschenen op 2 februari 2016), paragraaf 3.4.

<sup>264</sup> M. Merkx, *The VAT Consequences of Crowdfunding*, International VAT Monitor, 2016 (Volume 27), No. 1 (online verschenen op 2 februari 2016), paragraaf 3.4.

<sup>265</sup> HvJ 25 februari 1999, nr. C-349/96 (Card Protection Plan), *BNB* 1999/224.

uitvoerbaarheid van de heffing van btw, aangezien de projectinitiator van elke geldverstrekker met dit dubbele oogmerk de verhouding tussen deze twee redenen moet weten, om de juiste btw-wet- en -regelgeving toe te kunnen passen.

Een ander knelpunt uit zich eveneens bij beloningcrowdfunding wanneer het project geen doorgang kan vinden, omdat het doelbedrag niet wordt behaald. De vragen hierbij zijn i) of btw verschuldigd is, ii) wanneer de verschuldigdheid ontstaat, en iii) of de verschuldigd geworden btw terug te vorderen is. In paragraaf 5.2 wordt met verwijzing naar artikel 90 van de Btw-richtlijn bij dit knelpunt stilgestaan.

#### **4.7 Tussenconclusie**

In dit hoofdstuk zijn de belangrijkste elementen van de btw-systematiek gecombineerd met de belangrijkste aspecten van de verschillende varianten van crowdfunding. Ik geef hieronder kort de voornaamste conclusies weer.

Bij donatiecrowdfunding wordt er geen tegenprestatie verricht: de geldverstrekker ontvangt geen (of slechts een symbolische) beloning. De geldverstrekker en de projectinitiator kwalificeren niet als belastingplichtige voor de btw, omdat geen sprake is van het verrichten van een economische activiteit. De handelingen die worden verricht vallen niet onder het bereik van de btw. Het crowdfundingplatform kwalificeert wel als belastingplichtige voor de btw. De diensten die het donatiecrowdfundingplatform verricht, zie ik als één eigensoortige dienst, die belast is met btw. De plaats van dienst hangt af van de hoedanigheid van de projectinitiator als afnemer van de dienst.

Bij beloningcrowdfunding ontvangt de geldverstrekker een beloning in natura van de projectinitiator. De geldverstrekker kwalificeert bij deze crowdfundingvariant niet als belastingplichtige voor de btw, omdat hij niet verschilt van een reguliere afnemer van een product of een dienst. De geldbetaling van de geldverstrekker is een vooruitbetaling voor een nog te ontvangen goed of dienst van de projectinitiator. De verschuldigdheid ontstaat wanneer de vooruitbetaling wordt verricht. Dit kan anders zijn indien de beloning een cadeaubon is (een *single purpose voucher*, *multi purpose voucher* of een kortingsbon). De projectinitiator kan als belastingplichtige kwalificeren indien hij uiteindelijk btw-belaste prestaties verricht. De plaats van die prestaties hangt af van de aard van de prestaties en de hoedanigheid van de afnemer. De prestaties van de projectinitiator kunnen zijn vrijgesteld van btw; dit moet beoordeeld worden aan de hand van de omstandigheden van het geval. Het crowdfundingplatform kwalificeert ook bij beloningcrowdfunding als belastingplichtige

voor de btw. De diensten die het beloningcrowdfundingplatform verricht, zie ik als één eigensoortige dienst, die belast is met btw. De plaats van dienst hangt af van de hoedanigheid van de projectinitiator als afnemer van de dienst.

Bij leningcrowdfunding verstrekt de geldverstrekker via het crowdfundingplatform een lening aan de projectinitiator. Deze kredietverstrekking valt onder het begrip economische activiteit indien het gaat om de exploitatie van een lichamelijke of onlichamelijke zaak om er duurzaam opbrengst uit te verkrijgen. Het HvJ heeft in een aantal arresten meer duidelijkheid gegeven over de invulling van deze begrippen. Het hangt echter af van de specifieke omstandigheden van de geldverstrekking of de geldverstrekker voor de kredietverschaffing als belastingplichtige voor de btw kwalificeert. Een particuliere geldverstrekker die door middel van leningcrowdfunding een geldlening verstrekt aan een derde, zal in beginsel niet als belastingplichtige voor de btw worden aangemerkt. Dit is anders indien de kredietverschaffing een meer bedrijfsmatig karakter krijgt. Indien de kredietverschaffing binnen het bereik van de btw valt, is de kredietverschaffing vrijgesteld van btw. Het door de projectinitiator ontvangen van een geldlening valt niet binnen het bereik van de btw. Het crowdfundingplatform verricht bij leningcrowdfunding enerzijds vrijgestelde bemiddelingsdiensten inzake krediet, en anderzijds belaste overige diensten met betrekking tot administratie, promotie en marketing. De plaats van de bemiddelingsdienst is de plaats van dienst van de onderliggende dienst, en is dus afhankelijk van de hoedanigheid van de afnemer.

Bij aandelencrowdfunding kwalificeert de geldverstrekker in beginsel niet als belastingplichtige voor de btw. Dit geldt ook voor de projectinitiator. Het enkele verwerven en houden van aandelen vormt net als de uitgifte en verkoop van aandelen geen economische activiteit en valt buiten de werkingssfeer van de btw. Het aandelencrowdfundingplatform kwalificeert wel als belastingplichtige voor de btw. Ook hier moet een onderscheid worden gemaakt tussen bemiddelingsdiensten bij aandelentransacties enerzijds, en de overige dienstverlening anderzijds. De plaats van de bemiddelingsdienst is de plaats van dienst van de onderliggende dienst, en is dus afhankelijk van de hoedanigheid van de afnemer.

Mogelijke knelpunten zijn gelegen in het bepalen van de maatstaf van heffing wanneer de vergoeding afwijkt van de normale waarde van de corresponderende beloning, en in de problematiek rondom teruggaaf van verschuldigd geworden btw wanneer de projectinitiator de tegenprestatie niet verricht. Beide knelpunten spelen bij beloningcrowdfunding.



## Hoofdstuk 5 - Crowdfunding en btw: wenselijk recht

### 5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de positiefrechtelijke btw-consequenties uit hoofdstuk 4 getoetst aan het rechtskarakter van de btw (paragraaf 5.2). Het rechtskarakter van de btw geeft aan wat het subject en het object van heffing moet zijn. Bij de btw komt dit tot uitdrukking doordat de btw een algemene indirecte verbruiksbelasting is (zie paragraaf 2.2). Daarnaast besteed ik in dit hoofdstuk in paragraaf 5.3 aandacht aan de toekomst van crowdfunding en geef ik in paragraaf 5.4 mogelijke oplossingen en oplossingsrichtingen voor de huidige en eventueel toekomstige problemen. Ik sluit dit hoofdstuk af met een tussenconclusie (paragraaf 5.5).

### 5.2 Het rechtskarakter van de btw als toets voor het wenselijk recht

De btw is een algemene indirecte verbruiksbelasting en beoogt de consumptie te belasten. Bij toetsing van de btw-consequenties van crowdfunding aan consumptie als object van heffing, dient gekeken te worden of de consumptie die plaatsvindt, wordt onderworpen aan de heffing van btw. Het niet in de heffing betrekken van consumptie, is niet in overeenstemming met het rechtskarakter van de btw. Daarnaast moet ook voorkomen worden dat wel btw wordt geheven, zonder de aanwezigheid van corresponderende consumptie.

Bij donatiecrowdfunding is voor de btw geen sprake van consumptie. Dat de prestaties die binnen deze variant plaatsvinden, niet binnen het bereik van de btw vallen, en dus niet aan heffing van btw onderworpen zijn, is in overeenstemming met het rechtskarakter van de btw.

Bij beloningcrowdfunding is sprake van consumptie doordat de geldverstrekker de beloning in natura ontvangt van de projectinitiator. Deze consumptie wordt in de heffing betrokken, waardoor overeenstemming met het rechtskarakter van de btw wordt bereikt.

Bij beloningcrowdfunding is op een ander onderdeel wel sprake van strijd met het rechtskarakter van de btw. Bij *all or nothing*-modellen en bij de *tipping point*-modellen zorgt het crowdfundingplatform ervoor dat het geld weer aan de geldverstrekker wordt terugbetaald, indien het doelbedrag (of het *tipping point*) niet behaald wordt. Bij *keep it all*-modellen ontvangt de projectinitiator wél het geld indien het doelbedrag niet wordt behaald. In alle drie de situaties kan worden aangenomen dat de voorgenomen tegenprestatie (het verstrekken van de beloning) niet kan worden verricht. De projectinitiator ontvangt immers

niet het nodige bedrag. Omdat de geldbetaling een vooruitbetaling is, is btw verschuldigd geworden op het moment dat de geldverstrekker deze vooruitbetaling heeft gedaan.<sup>266</sup>

Indien de projectinitiator deze verschuldigde btw al heeft voldaan, zou hij deze btw bij het niet (kunnen) verrichten van de tegenprestatie, terug moeten kunnen krijgen van de Belastingdienst.<sup>267</sup> Zo wordt voorkomen dat de projectinitiator in een verliessituatie terecht komt doordat hij aan de geldverstrekker het bedrag inclusief btw moet terugbetalen, terwijl hij zelf die btw niet terug kan vorderen. Artikel 90, lid 1 van de Btw-richtlijn bepaalt dat de maatstaf van heffing verlaagd wordt ingeval van annulering, verbreking, ontbinding, gehele of gedeeltelijke niet-betaling of bij een prijsvermindering nadat de handeling is verricht. Het bepalen van de voorwaarden hiervoor is aan de lidstaten overgelaten. Indien de projectinitiator hierdoor de ter zake van de vooruitbetaling verschuldigd geworden en voldane btw terugkrijgt, is geen sprake van strijd met het rechtskarakter van de btw, aangezien het uiteindelijk niet plaatsvinden van consumptie, niet leidt tot heffing van btw.

Het Nederlandse equivalent van artikel 90, lid 1 van de Btw-richtlijn, is artikel 29, lid 1 van de Wet OB. Nederland heeft de bewoording annulering uit de Btw-richtlijn echter niet letterlijk geïmplementeerd.<sup>268</sup> Het is de vraag of de situatie waarin de projectinitiator de tegenprestatie niet verricht, maar hij wél al de verschuldigd geworden btw heeft voldaan, onder de werking van het Nederlandse wetsartikel valt. In artikel 29, lid 1, aanhef en sub a van de Wet OB is teruggaaf geregeld voor zover de vergoeding niet is ontvangen en niet zal worden ontvangen. Dit geldt volgens de Hoge Raad ook wanneer de vergoeding pas wordt betaald nadat de tegenprestatie is verricht.<sup>269</sup> Het probleem zit echter niet in het niet ontvangen van de vergoeding. Het probleem zit in de tegenprestatie: die wordt niet verricht en zal niet worden verricht. Artikel 29, lid 1, aanhef en sub b van de Wet OB ziet vervolgens op teruggaaf voor zover de vergoeding wordt terugbetaald aan de geldverstrekker, omdat i) een vermindering van de vergoeding is verleend, of omdat ii) de goederen in ongebruikte staat zijn teruggenomen. Dit vindt volgens de Hoge Raad geen toepassing wanneer de

---

<sup>266</sup> Zie paragraaf 4.3.2 en HvJ 23 december 2015, nr. C-250/14 (Air France-KLM) en nr. C-289/14 (Hop!-Brit Air SAS), V-N 2016/2.12 en HvJ 18 juli 2007, nr. C-277/05 (Société Thermale d'Eugénies-Bains), V-N 2007/34.25.

<sup>267</sup> L. van Beurden en B.T.J.G. van Osch, *Crowdfunding en btw: een goed idee?*, BtwBrief 2015/61, p. 4.

<sup>268</sup> In paragraaf 1.3 heb ik met het oog op de afbakening van dit onderzoek aangegeven verschillen tussen de Nederlandse wet- en regelgeving ten opzichte van de Europese wet- en regelgeving buiten beschouwing te laten. Op dit punt wijk ik hiervan af, nu ik een voor mijn onderzoek mogelijk belangrijk implementatieverschil onderken. Feit blijft dat de wettelijke bepaling richtlijnconform moet worden uitgelegd, dus van een echte afwijking van de in de inleiding aangegeven ingeslagen weg is mijns inziens geen sprake.

<sup>269</sup> HR 29 mei 2015, nr. 13/03683, V-N 2015/27.19, r.o. 2.4.1.

vergoeding (nog) niet is betaald.<sup>270</sup> A-G Van Hilten stelt in haar conclusie bij dit arrest echter dat de teruggaaf ook plaats dient te vinden wanneer de vergoeding niet leidt tot terugbetaling.<sup>271</sup> Dit in verband met de richtlijnconforme uitlegging van nationale bepalingen.

Bij invoering van artikel 29, lid 1 van de Wet OB is in de Memorie van Toelichting gesteld dat “de reden waarom het in rekening gebrachte bedrag niet of niet geheel wordt ontvangen dan wel geheel of gedeeltelijk wordt terugbetaald, kan zowel zijn gelegen in het feit dat de ondernemer op de vergoeding alsnog een vermindering verleent, als in de omstandigheid dat het bedrag in verband met de financiële toestand van de afnemer niet of niet geheel kan worden geïnd.”<sup>272</sup> Hieruit maak ik op dat het wetsartikel ziet op de situatie waarin de afnemer degene is die roet in het eten gooit. Ongeacht of de vergoeding aan de geldverstrekker wordt terugbetaald (dus ongeacht welk crowdfundingmodel gehanteerd wordt door het crowdfundingplatform), geldt dat de projectinitiator btw heeft voldaan die ten tijde van de vooruitbetaling verschuldigd is geworden, maar dat hier geen tegenprestatie tegenover staat. Van het verminderen van de vergoeding of het terugnemen van de goederen in ongebruikte staat, is geen sprake. Artikel 29, lid 1, aanhef en sub b biedt net als sub a geen soelaas. Dit leidt ertoe dat de projectinitiator in de heffing van btw wordt betrokken, zonder dat sprake is van corresponderende consumptie. Dit is dan in strijd met het rechtskarakter van de btw.

Bij beloningcrowdfunding kan ten slotte het hanteren van de subjectieve maatstaf van heffing aan het rechtskarakter van de btw worden getoetst. Bij beloningcrowdfunding worden bij sommige crowdfundingprojecten bepaalde *ranges* van bedragen gekoppeld aan de beloning. De maatstaf van heffing wordt berekend over de vergoeding: het ingelegde bedrag. De consumptie, met als maatstaf besteding<sup>273</sup>, wordt bij beloningcrowdfunding gevormd door de beloning. Door het hanteren van de subjectieve maatstaf, wordt niet meer en niet minder dan de consumptie in de heffing betrokken. Dit is dus in overeenstemming met het rechtskarakter van de btw als algemene indirecte verbruiksbelasting.

De tussenvariant van donatiecrowdfunding en beloningcrowdfunding kan strijd met het rechtskarakter van de btw opleveren, indien het volledige bedrag dat de geldverstrekker betaalt, in de heffing van btw wordt betrokken, terwijl een gedeelte hiervan ziet op

---

<sup>270</sup> HR 29 mei 2015, nr. 13/03683, *V-N* 2015/27.19, r.o. 2.4.3.

<sup>271</sup> Conclusie A-G Van Hilten, 10 juli 2014, inzake HR 29 mei 2015, nr. 13/03683, *V-N* 2015/27.19, overweging 6.10.

<sup>272</sup> *Kamerstukken II*, 1967-1968, 9324, nr. 3, Memorie van Toelichting, p. 37 en 38.

<sup>273</sup> L.F. Ploeger, *Het verbruik in de omzetbelasting*, *WFR* 1972/969. Zie voor het vervolg *WFR* 1972/989.

donatiecrowdfunding. Ter illustratie hanteer ik hetzelfde voorbeeld als in paragraaf 3.6.3, waarin de geldverstrekker € 100 aan de muzikant (de projectinitiator) verstrekt. De muzikant (projectinitiator) geeft de geldverstrekker als tegenprestatie een van zijn cd's, met een waarde van € 20. Dat gedeelte van het geldbedrag valt dan onder beloningcrowdfunding, en de resterende € 80 zou gezien moeten worden als donatiecrowdfunding. Het is echter zeer de vraag of beloningcrowdfundingplatforms per geldverstrekker onderzoeken welk gedeelte van het geldbedrag als donatie geldt. Hierdoor kan het volledige bedrag in de heffing worden betrokken (in het voorbeeld € 100), terwijl de consumptie minder groot is (in het voorbeeld € 20). Het rechtskarakter van de btw brengt met zich, dat beoogd wordt die consumptie van € 20 te belasten. Afwijking hiervan levert strijd op met het rechtskarakter.

Bij leningcrowdfunding kan de geldverstrekker als belastingplichtige voor de btw worden aangemerkt. Hierdoor kunnen geldverstrekkers voor het via crowdfunding verstrekken van geldleningen kwalificeren als belastingplichtige voor de btw. Vergelijk in dezen ook het arrest Thomas Fuchs van het HvJ, waarin het door gebruik te maken van zonnepanelen terugleveren van elektriciteit aan het net, als economische activiteit werd aangemerkt.<sup>274</sup> Deze uitspraak had een hoop administratieve drukte tot gevolg: de 'particulieren' die deze economische activiteit verrichten moeten zich als belastingplichtige voor de btw registreren en als zodanig in beginsel btw op aangifte voldoen (of verzoeken om toepassing van de kleine ondernemersregeling, zie paragraaf 2.9). De btw op kosten die gemaakt zijn voor het aanschaffen en plaatsen van de zonnepanelen kan vervolgens in aftrek worden gebracht. Deze voornamelijk administratieve gevolgen spelen ook wanneer de geldverstrekker bij leningcrowdfunding als belastingplichtige aangemerkt wordt. De btw kenmerkt zich op basis van het rechtskarakter (met betrekking tot het subject van heffing) door weinig belastingplichtigen, maar veel betalers en een grote opbrengst. Het is niet in lijn met de geest van de btw om te zorgen voor een groot aantal belastingplichtigen. Wanneer geldverstrekkers bij leningcrowdfunding als belastingplichtige kwalificeren, kan dit tegen deze geest van de btw in gaan. Dit is mijns inziens ongewenst, mede vanuit het oogpunt van eenvoud van heffing. Aangezien de door deze geldverstrekkers verschuldigde btw vaak onder de grens van de kleine ondernemersregeling valt, geeft het een hoop administratieve drukte zonder resultaat voor de schatkist van de lidstaten.

Daarnaast kan bij leningcrowdfunding met betrekking tot het object van heffing de vraag worden gesteld waaruit de consumptie bestaat die in de heffing wordt betrokken (of van de heffing wordt vrijgesteld). Het verstrekken van de geldlening is in de basis een dienst,

---

<sup>274</sup> HvJ 20 juni 2013, nr. C-219/12 (Thomas Fuchs), *BNB* 2013/245, r.o. 37.

waarvoor de rente die ontvangen wordt de tegenprestatie is. Kredietverlening is vrijgesteld van btw-heffing, om te voorkomen dat btw de kostprijs van consumentenkredieten verhoogt.<sup>275</sup>

Bij aandelencrowdfunding ten slotte is geen sprake van consumptie. De prestaties van de geldverstrekker en de projectinitiator vallen bij aandelencrowdfunding buiten het bereik van de btw. Hierdoor is mijns inziens geen sprake van strijd met het rechtskarakter van de btw.

### **5.3 De toekomst van crowdfunding**

De minister van Financiën heeft in juni 2015 bij de beantwoording van Kamervragen aangegeven dat crowdfunding niet per definitie vrijgesteld is van btw, maar dat gekeken moet worden welke varianten van crowdfunding btw-belast en welke btw-vrijgesteld zijn. Van (rechts)onzekerheid of onduidelijkheid lijkt volgens de minister geen sprake te zijn, aangezien elke belanghebbende zich tot de bevoegde belastinginspecteur kan wenden.<sup>276</sup>

De voorgaande hoofdstukken in ogenschouw nemend, kom ik niet tot eenzelfde conclusie als de minister van Financiën (destijds). Als het al niet de btw-behandeling per crowdfundingvariant is, die tot moeilijkheden voor de btw-behandeling leidt, dan is het wel de combinatie van de verschillende varianten. Bovendien is de doorsnee geldverstrekker niet altijd op de hoogte van zijn fiscale (rechten en) verplichtingen, ondanks dat hij dat wel zou moeten zijn.<sup>277</sup> Er is (pas) sprake van compliance wanneer burgers en bedrijven bereid zijn om te voldoen aan hun fiscale verplichtingen en deze bereidheid gevolg krijgt in gedrag.<sup>278</sup> Naleving van fiscale regelgeving vereist allereerst kenbaarheid ervan<sup>279</sup>, maar ik vraag mij af wat de mate van kenbaarheid van de btw-wet- en -regelgeving bij crowdfundingssituaties is. De website van de belastingdienst biedt nul resultaten op de zoekterm crowdfunding<sup>280</sup> en de crowdfundingplatforms zelf geven ook niet altijd (voldoende) informatie.<sup>281</sup>

---

<sup>275</sup> M.E. van Hilten & H.W.M. van Kesteren, *Omzetbelasting*, Deventer: Kluwer 2014, p. 286-287.

<sup>276</sup> Beantwoording Kamervragen van het lid Koolmees (D66) over diverse berichten over bedreigingen voor crowdfunding, Minister van Financiën, 10 juni 2015, FM/2015/805 U, antwoord op vraag 1-3.

<sup>277</sup> *Nemo censetur ignorare legem*; een ieder wordt geacht de wet te kennen.

<sup>278</sup> A.K.J.M. van Steenberghe, *Legitimiteit en fiscale rechtshandhaving*, (diss. Tilburg), Utrecht: Belastingdienst 2007, p. 120.

<sup>279</sup> A.H. Bomer, *De doorwerking van algemene rechtsbeginselen in de BTW* (diss. Maastricht), Deventer: Kluwer 2012, p. 94-96.

<sup>280</sup> In ieder geval niet tot en met 10 februari 2016.

<sup>281</sup> Zie A. de Vos, *Delende burger zet fiscus aan het denken*, *Het Financieele Dagblad* 13 juni 2015.

Toch blijkt uit de working paper van de Europese Commissie dat de btw-behandeling van het concept crowdfunding bij de lidstaten die hun gedachten en bevindingen gedeeld hebben, niet tot grote problemen op nationaal niveau heeft gezorgd.<sup>282</sup> Ook hier plaats ik (zij het voorzichtig) kanttekeningen bij. De working paper heeft als officiële datum 6 februari 2015, en in Nederland is crowdfunding het afgelopen jaar ontzettend gegroeid (zie paragraaf 1.1). De lidstaten hebben een jaar geleden aangegeven dat er tot dat moment weinig grote problemen waren, maar er was ook nog weinig ervaring.

Tot nu toe zijn dus weinig knelpunten gemeld, maar dat hoeft niet te betekenen dat er ook geen problemen zullen komen. Het kan immers heel lang duren voordat btw-problemen over nieuwe soorten prestaties in rechtszaken tot uiting komen. Bij twijfelgevallen zijn er voor een belastingplichtige drie manieren om met deze twijfel om te gaan. Ten eerste kan de belastingplichtige, zoals de Minister van Financiën voorstelde<sup>283</sup>, contact opnemen met de bevoegde inspecteur bij de Belastingdienst. Het nadeel hiervan is dat de bevoegde inspecteur dit eerst intern moet afstemmen in verband met de nagestreefde eenheid van beleid, waardoor dit een tijdrovende weg kan zijn. Ten tweede kan de belastingplichtige in geval van twijfel kiezen voor de voor hem minst voordelige uitwerking. Vervolgens kan hij bezwaar maken tegen het op aangifte voldane bedrag, waardoor er uiteindelijk een duidelijke uitspraak komt. Ten derde kan de belastingplichtige ook voor de voor hem fiscaal voordeligste uitwerking kiezen, en zonder iets te melden afwachten of er ooit controle komt, en zo ja, of dit tot naheffingen leidt. Voordat het HvJ er uiteindelijk aan te pas komt is men aldus makkelijk jaren verder, omdat er in elke lidstaat fiscale rechtspraak in twee rechterlijke instanties plaats moet vinden voordat het geschil bij de hoogste nationale rechter komt. Niet zelden ligt er tien jaar tussen een HvJ-uitspraak en het jaar waarin het belastinggeschil speelde. Dat er vooralsnog geen btw-specifieke crowdfunding rechtspraak is geweest bij het HvJ of bij nationale rechterlijke instanties, biedt niet de garantie dat er geen problemen zijn.

Er zijn zeker aandachtspunten te onderkennen bij de btw-consequenties van crowdfunding. Bovendien is het belangrijk om toekomstige knelpunten of *major problems* op nationaal en zeker ook op Europees en mondiaal niveau te voorkomen.<sup>284</sup> De scheidslijnen tussen de vier verschillende varianten kunnen gaan vervagen en het belang dat met crowdfunding gemoeid

---

<sup>282</sup> European Commission, Value Added Tax Committee, Working Paper no. 836, 6 February 2015, VAT treatment of crowdfunding, taxud.c.1(2015)576037, p. 2.

<sup>283</sup> Beantwoording Kamervragen van het lid Koolmees (D66) over diverse berichten over bedreigingen voor crowdfunding, Minister van Financiën, 10 juni 2015, FM/2015/805 U, antwoord op vraag 1-3.

<sup>284</sup> European Commission, Value Added Tax Committee, Working Paper no. 836, 6 February 2015, VAT treatment of crowdfunding, taxud.c.1(2015)576037, p. 2.

is zal toenemen, terwijl de btw-kennis van de gemiddelde geldverstrekker en projectinitiator niet automatisch zal meegroeien met het concept crowdfunding. Crowdfunding is inmiddels de kinderschoenen ontgroeid, en om te zorgen dat de financieringsvorm zich kan ontwikkelen tot een volwassen alternatief van het bankwezen, is het van belang om alert te blijven op nieuwe ontwikkelingen (zoals de opkomst van het consumentenkrediet bij leningcrowdfunding in 2015).

#### **5.4 Going forward**

In deze paragraaf besteed ik aandacht aan mogelijke oplossingen of oplossingsrichtingen voor de huidige en eventueel toekomstige problemen binnen het speelveld van crowdfunding en btw. Mijn oplossingsrichting is tweërlei: aan de ene kant pleit ik voor meer duidelijkheid en rechtszekerheid, en aan de andere kant is het mijns inziens van belang een concept in ontwikkeling niet méér dan nodig te reguleren. Dit bespreek ik in het hiernavolgende.

Ik ben van mening dat de geldverstrekker, de projectinitiator en het crowdfundingplatform ermee geholpen zouden zijn indien de staatssecretaris van Financiën, zo mogelijk in overleg met de belastingadvieswereld, een besluit zou publiceren waarin hij de btw-consequenties van crowdfunding per (tussen)variant beschrijft. Er is online een haast onuitputtelijke bron van voorbeeldsituaties beschikbaar. Een vervolgstap is allereerst eensgezindheid met betrekking tot de interpretatie van de geldende regels. De working paper van de Europese Commissie en de guidelines van het btw-comité zijn al mooie voorbeelden, ondanks dat hier geen wetgevende bevoegdheid aan gekoppeld is.<sup>285</sup> Daarna kan harmonisatie plaatsvinden: afstemming en toenadering voor zover nodig om het vrije verkeer niet te hinderen.<sup>286</sup>

Uiteindelijk pleit ik zelfs voor overeenstemming op mondiaal niveau, immers, over de hele wereld hebben meer dan honderd landen btw. Op de lange termijn zal een intercontinentaal overleg mogelijk zijn, waarin nader tot elkaar wordt gekomen, interpretaties worden gedeeld en waarin wellicht uiteindelijk tot harmonisatie over kan worden gegaan.<sup>287</sup> Óók in de digitale wereld waarin crowdfunding zich afspeelt.

---

<sup>285</sup> Bij de guidelines staat expliciet op iedere pagina vermeld: “*Please bear in mind that guidelines issued by the VAT Committee are merely views of a consultative committee. They do not constitute an official interpretation of EU law and do not necessarily have the agreement of the European Commission. They do not bind the European Commission or the Member States who are free not to follow them.*”

<sup>286</sup> A. van Dongen, *De harmonisatie van de btw* (diss. Tilburg), Den Haag: Sdu 2007, p. 27.

<sup>287</sup> D.H.J. van Ettinger, *De btw, een verheven heffing*, in: *De toekomst van de btw*, Deventer: Kluwer 2012, p. 63.

Daar tegenover staat dat bij iedere grens die getrokken wordt, grensproblemen zullen ontstaan. De (fiscale) praktijk houdt - naar mijn verwachting - de ontwikkelingen van crowdfunding in de gaten en is erbij gebaat de ruimte te krijgen om zich te voegen naar het relatief nieuwe verschijnsel. Er zijn nog geen rechtszaken aan het HvJ voorgelegd<sup>288</sup>, en mede daardoor is er nog geen of in ieder geval te weinig zicht op de uitkomst van moeilijke gevallen.

Hoe meer de Belastingdienst en de belastingadvieswereld (gezamenlijk) doen om de verschillende fiscale rechten en plichten helder in beeld te brengen, hoe groter de bereidheid om aan de kenbare regels te voldoen<sup>289</sup> en hoe groter de compliance van belastingplichtige geldverstrekkers, projectinitiators en crowdfundingplatforms zal zijn.

### **5.5 Tussenconclusie**

De btw-consequenties van crowdfunding stroken niet allemaal met het rechtskarakter van de btw (een algemene indirecte verbruiksbelasting). In het bijzonder bij de bepaling van het object van heffing heb ik geconstateerd dat er mogelijk meer dan de beoogde consumptie in de heffing van btw wordt betrokken. Dit is naar mijn mening onwenselijk. Ik zie op nationaal niveau een oplossingsrichting in een gezamenlijke aanpak van de Belastingdienst en de belastingadvieswereld om de btw-behandeling van de verschillende varianten van crowdfunding uit te werken. Daarnaast bieden de working paper van de Europese Commissie en de *guidelines* een heel mooi startpunt voor dezelfde interpretatie van regels op Europees niveau en wellicht uiteindelijk ook mondiaal niveau.

---

<sup>288</sup> Zie echter de in paragraaf 5.3 gemaakte kanttekening.

<sup>289</sup> E. Kirchler, *The economic psychology of tax behaviour*, Cambridge: Cambridge University Press 2007, p. 206.



## **Hoofdstuk 6 - Conclusie en aanbevelingen**

### **6.1 Inleiding**

In de voorgaande hoofdstukken is de btw-behandeling van de verschillende varianten van crowdfunding behandeld. Al het bovenstaande in ogenschouw nemend, geef ik in dit laatste hoofdstuk antwoord op de in dit onderzoek centraal staande probleemstelling. Dat doe ik door allereerst in paragraaf 6.2 de drie deelvragen te beantwoorden. Ten slotte vat ik in paragraaf 6.3 de antwoorden op de deelvragen beknopt samen, om zo tot de beantwoording van de hoofdvraag en de conclusie van mijn onderzoek te komen.

### **6.2 Beantwoording van de deelvragen**

#### **6.2.1 Beantwoording van de deelvraag crowdfunding**

*Wat is crowdfunding, wie zijn erbij betrokken en welke verschillende varianten zijn er?*

De deelvraag over het concept crowdfunding is in hoofdstuk 3 besproken. Crowdfunding is een vorm van publieksfinanciering, die mede door de terughoudendheid van banken bij het verstrekken van kredieten, aan bekendheid en populariteit wint. Bij crowdfunding is een drietal spelers betrokken: de geldverstrekker, de projectinitiator en het crowdfundingplatform. Het proces bij crowdfunding start met de projectinitiator. De projectinitiator is een individu, een groep mensen, of een (startende) onderneming, die op zoek is naar financiële middelen. Omdat het eigen netwerk ontoereikend is voor deze financieringsvraag, doet de projectinitiator een beroep op het grote publiek. Het publiek, *the crowd*, bestaat uit allerlei geldverstrekkers, die om uiteenlopende redenen hun geld willen doneren, besteden of investeren (de *funding*) in de projecten of organisaties van de projectinitiators. Het crowdfundingplatform brengt de projectinitiator en de geldverstrekkers met elkaar in contact en regelt vaak allerlei administratieve zaken ten behoeve van beide partijen.

Er zijn in beginsel vier verschillende varianten van crowdfunding te onderscheiden, waarbij donatiecrowdfunding en beloningcrowdfunding de niet-financiële varianten zijn, en leningcrowdfunding en aandelencrowdfunding de financiële varianten. Het onderscheid tussen de vier varianten is gebaseerd op de beloning die de geldverstrekker van de projectinitiator ontvangt voor het ter beschikking stellen van zijn liquide middelen. Bij donatiecrowdfunding ontvangt de geldverstrekker geen beloning (of slechts een symbolische beloning). Bij beloningcrowdfunding ontvangt de geldverstrekker een beloning in natura. Deze beloning in natura kan een aan het te realiseren project of op te zetten bedrijf

gerelateerd(e) product of dienst zijn, zoals een cd of een waardebon voor de (internet)winkel. Er is ook een tussenvariant mogelijk, waarbij een deel van het bedrag dat de geldverstrekker overmaakt als donatie wordt gezien, en een deel als vooruitbetaling voor het te ontvangen goed of voor de te ontvangen dienst wordt gezien. Bij de financiële varianten van crowdfunding, bestaat bij leningcrowdfunding de beloning uit rente als percentage van het ingelegde bedrag, en bij aandelencrowdfunding bestaat de beloning uit aandelen in het bedrijf van de projectinitiator.

### **6.2.2 Beantwoording van de deelvraag positief recht**

*Wat zijn de huidige btw-consequenties van crowdfunding?*

De deelvraag over de btw-consequenties van crowdfunding naar de huidige wet- en regelgeving is in hoofdstuk 4 uitgebreid behandeld. Per variant crowdfunding heb ik per speler op de crowdfundingmarkt uiteen gezet wat de btw-consequenties zijn.

Bij donatiecrowdfunding wordt door de geldverstrekker geen economische activiteit verricht, doordat hij geen tegenprestatie ontvangt, en deze ook niet bedingt, maar puur vanuit een altruïstische invalshoek zijn geld aan de projectinitiator doneert. De projectinitiator verricht ter zake van het ontvangen van het geldbedrag evenmin een economische activiteit, omdat geen sprake is van een rechtstreeks verband tussen het door hem ontvangen gedoneerde bedrag en de door hem te verrichten prestatie. De prestaties van de geldverstrekker en de projectinitiator vallen bij donatiecrowdfunding dus buiten de werkingssfeer van de btw. Het crowdfundingplatform verricht wel economische activiteiten en kwalificeert wel als belastingplichtige voor de btw. De diensten die het platform verricht bestaan onder andere uit de screening voorafgaand aan het crowdfundingproject, de bemiddeling door het bij elkaar brengen van de geldverstrekker en de projectinitiator, en uit de marketing, promotie en administratie gedurende de looptijd van het project. Ik heb betoogd dat deze diensten als één eigensoortige dienst worden aangemerkt, die belast is met btw. De plaats van deze dienst is afhankelijk van de hoedanigheid van de afnemer van de dienst (zijnde de projectinitiator), in verband met het onderscheid tussen B2B- en B2C-diensten.

Bij beloningcrowdfunding ontvangt de geldverstrekker als tegenprestatie voor het ter beschikking stellen van zijn geld, een goed of dienst van de projectinitiator als beloning. De geldverstrekker is vergelijkbaar met een reguliere afnemer van een goed of een dienst, en kwalificeert niet als belastingplichtige voor de btw. De projectinitiator kan wel als belastingplichtige voor de btw kwalificeren, indien hij uiteindelijk btw-belaste prestaties verricht. De betaling van de geldverstrekker wordt aangemerkt als een vooruitbetaling voor

het te ontvangen goed of voor de te ontvangen dienst. Verschuldigheid van btw ontstaat op het moment dat de vooruitbetaling wordt gedaan. Wanneer de beloning bestaat uit een cadeaubon, hangt het af van de aard van de cadeaubon (een *single purpose voucher*, *multi purpose voucher* of een kortingsbon) wanneer de verschuldigheid ontstaat. Als maatstaf van heffing geldt de vergoeding, ook indien deze afwijkt van de normale waarde van de beloning die als tegenprestatie wordt ontvangen. Het crowdfundingplatform wordt bij beloningcrowdfunding op dezelfde wijze in de heffing van btw betrokken als bij donatiecrowdfunding. De diensten die het platform verricht worden als één eigensoortige dienst belast met btw. De plaats van deze dienst hangt af van de hoedanigheid van de projectinitiator.

Bij leningcrowdfunding bestaat de beloning voor de geldverstrekker uit rente. De geldverstrekker kan als belastingplichtige voor de btw kwalificeren indien het verstrekken van de geldlening als een economische activiteit wordt aangemerkt. Hierbij blijkt uit rechtspraak van het HvJ dat het van belang is dat de activiteit bedrijfsmatig of met een commercieel oogmerk wordt verricht. Een particuliere geldverstrekker zal dientengevolge in de meeste gevallen niet als belastingplichtige worden aangemerkt, temeer omdat de kredietverschaffing vaak een incidenteel karakter zal hebben. Wanneer de kredietverschaffing wel wordt aangemerkt als de exploitatie van een lichamelijke of onlichamelijke zaak om er duurzaam opbrengst uit te verkrijgen, kwalificeert de geldverstrekker wel als belastingplichtige voor de btw. De kredietverschaffing zal vervolgens worden vrijgesteld van btw. De projectinitiator ontvangt de geldlening. Dit is geen economische activiteit, waardoor de projectinitiator niet als belastingplichtige voor de btw wordt aangemerkt. Het crowdfundingplatform kwalificeert wel als belastingplichtige voor de btw. Bij de financiële varianten van crowdfunding (belpningcrowdfunding en aandelencrowdfunding), wordt onderscheid gemaakt tussen enerzijds de bemiddelingsdiensten en anderzijds de overige diensten die het crowdfundingplatform verricht. De bemiddelingsdiensten vallen bij leningcrowdfunding onder de vrijstelling voor bemiddeling inzake krediet. De overige diensten (onder andere screening, marketing en administratie) zijn belast met btw. De plaats van de bemiddelingsdienst, indien de dienst aan niet-belastingplichtigen wordt verricht, is de plaats waar de dienst waarvoor bemiddeld wordt, verricht wordt. Deze plaats van dienst wordt net als de plaats van dienst van de overige diensten van het crowdfundingplatform, bepaald volgens de B2B- en B2C hoofdregels.

Bij aandelencrowdfunding krijgt de geldverstrekker als vergoeding aandelen in het bedrijf waaraan hij zijn geld ter beschikking stelt. De geldverstrekker kwalificeert in beginsel niet als

belastingplichtige voor de btw, aangezien het enkele houden en verwerven van aandelen volgens rechtspraak van het HvJ geen economische activiteit is. De uitgifte van aandelen door de projectinitiator is ook geen economische activiteit, omdat het doel het aantrekken van kapitaal is en niet het verrichten van diensten. De projectinitiator kwalificeert ter zake van het uitgeven van de aandelen dan ook niet als belastingplichtige voor de btw. Het crowdfundingplatform wordt daarentegen wel als belastingplichtige aangemerkt. Ook bij aandelen crowdfunding wordt onderscheid gemaakt tussen de bemiddelingsdiensten enerzijds, en de overige diensten op het gebied van onder andere screening, marketing en administratie anderzijds. De bemiddelingsdiensten zijn van btw vrijgesteld op basis van de vrijstelling voor bemiddelingsdiensten bij aandelen transacties. De overige diensten zijn met btw belast. De plaats van de bemiddelingsdienst wordt, indien de bemiddelingsdienst aan niet-belastingplichtigen wordt verricht, bepaald door de plaats van dienst van de onderliggende dienst. De plaats van dienst van de overige diensten van het crowdfundingplatform wordt bepaald aan de hand van de B2B- en B2C-hoofdregels.

Gesignaleerde knelpunten bij de btw-consequenties van de verschillende varianten van crowdfunding, zijn gelegen in het bepalen van de maatstaf van heffing wanneer de vergoeding afwijkt van de waarde van de beloning die ertegenover staat, en in de (on)mogelijkheid van teruggaaf van verschuldigd geworden btw indien de projectinitiator de tegenprestatie niet kan verrichten, bijvoorbeeld door het niet behalen van het van te voren gestelde doelbedrag.

### **6.2.3 Beantwoording van de deelvraag wenselijk recht**

*Zijn de btw-consequenties van crowdfunding in overeenstemming met het rechtskarakter van de btw?*

De derde en laatste deelvraag is in hoofdstuk 5 besproken. In dit hoofdstuk zijn de positiefrechtelijke btw-consequenties uit hoofdstuk 4 getoetst aan het rechtskarakter van de btw, als een algemene indirecte verbruiksbelasting. De centrale vraag bij deze toetsing is geweest of bij crowdfunding niet meer, maar ook niet minder dan de uiteindelijke consumptie in de belastingheffing wordt betrokken.

Donatie crowdfunding en aandelen crowdfunding leveren vooralsnog geen problemen op bij de toetsing van de huidige btw-consequenties aan het rechtskarakter van de btw. Het buiten het bereik van de btw vallen van de prestaties die bij deze varianten van crowdfunding verricht worden, leidt niet tot verstoringen van het rechtskarakter van de btw als een algemene indirecte verbruiksbelasting.

Bij beloningcrowdfunding wordt als maatstaf van heffing de vergoeding gehanteerd, ook als deze hoger of lager is dan de normale waarde. Dit sluit aan bij het rechtskarakter van de btw, aangezien de vergoeding gevormd wordt door de besteding, en deze besteding in de heffing wordt betrokken.

Met het oog op het beoogde object van heffing is bij beloningcrowdfunding echter wel een kanttekening te plaatsen. Wanneer de projectinitiator de tegenprestatie uiteindelijk niet kan verrichten, kan hij in een verliessituatie terecht komen. Immers, wanneer het doelbedrag niet behaald wordt, ontvangt de projectinitiator bij een all or nothing-werkwijze van het crowdfundingplatform, niets. Indien voorts de betaling van de geldverstrekker als vooruitbetaling wordt aangemerkt (en ook dit is een aandachtspunt bij beloningcrowdfunding), is de btw wel al verschuldigd geworden. Indien de projectinitiator de verschuldigd geworden btw al heeft voldaan, is het van belang dat hij deze btw terug kan krijgen van de Belastingdienst. Ingeval dit niet (volledig) mogelijk is, vindt er heffing van btw plaats zonder dat daar consumptie van een goed of dienst tegenover staat en dat is niet in overeenstemming met het rechtskarakter van de btw.

Ook de tussenvariant van donatiecrowdfunding en beloningcrowdfunding behoeft speciale aandacht bij de toetsing van de btw-consequenties aan het rechtskarakter van de btw. Bij deze tussenvariant zou een onderscheid gemaakt moeten worden tussen de btw-behandeling van het deel dat ziet op de beloning en het deel dat uit vrijgevigheid wordt betaald. In verband met de eenvoud van heffing lijkt dit niet goed uitvoerbaar. Wanneer vervolgens het volledige bedrag in de heffing wordt betrokken, wordt méér dan de consumptie belast. Dit is in strijd met het rechtskarakter van de btw.

Ten slotte heb ik de btw-behandeling van leningcrowdfunding vergeleken met het beoogde object en subject van heffing. Een punt van aandacht hierbij is dat door geldverstrekkers bij leningcrowdfunding als belastingplichtige aan te merken, het aantal belastingplichtigen toeneemt. Dit is mijns inziens ongewenst met het oog op de uitvoerbaarheid van heffing.

### **6.3 Beantwoording van de hoofdvraag**

*Wat zijn naar de huidige wet- en regelgeving de btw-consequenties van crowdfunding en zijn deze in overeenstemming met het rechtskarakter van de btw?*

Door de antwoorden op de deelvragen te combineren, kan in deze paragraaf de in dit onderzoek centraal staande vraag naar de btw-consequenties van crowdfunding en de overeenstemming hiervan met het rechtskarakter van de btw, worden beantwoord. Ik doe dit per variant crowdfunding, waarbij ik dezelfde volgorde aanhoud als in de rest van het onderzoek: eerst donatiecrowdfunding, dan beloningcrowdfunding, vervolgens leningcrowdfunding en ten slotte aandelencrowdfunding.

Donatiecrowdfunding is een van de niet-financiële varianten van crowdfunding. De geldverstrekker doneert een geldbedrag aan de projectinitiator, zonder hier enige vergoeding (of slechts een symbolische vergoeding) voor terug te krijgen. Deze donatie door de geldverstrekker vormt niet de exploitatie van een lichamelijke of onlichamelijke zaak om hier duurzaam opbrengst uit te verkrijgen, doordat van enige opbrengst geen sprake is. De donatie blijft dan ook buiten het bereik van de btw. De projectinitiator verricht bij donatiecrowdfunding evenmin een economische activiteit. Er is immers geen sprake van een door de projectinitiator te verrichten tegenprestatie. Ook de prestaties van de projectinitiator vallen hierdoor buiten de werkingssfeer van de btw. Met het oog op het rechtskarakter van de btw als een algemene indirecte verbruiksbelasting, ontstaan geen onevenwichtigheden. Er is bij deze variant van crowdfunding namelijk geen sprake van consumptie. Het crowdfundingplatform kwalificeert wel als belastingplichtige voor de btw. Het platform verricht tegen vergoeding verschillende diensten, zoals de screening van de projectinitiator, de bemiddeling tussen de geldverstrekker en de projectinitiator en de promotionele en administratieve diensten. Ik beschouw dit dienstenpakket als één eigensoortige dienst, die belast is met btw. In welke lidstaat de dienst is belast, is afhankelijk van de hoedanigheid van de projectinitiator (de afnemer van de dienst) in verband met het verschil in wet- en regelgeving tussen B2B-diensten en B2C-diensten. De btw-behandeling van de prestaties van het crowdfundingplatform is in overeenstemming met het rechtskarakter van de btw.

Bij beloningcrowdfunding, ook een niet-financiële variant van crowdfunding, ontvangt de geldverstrekker als tegenprestatie voor het inbrengen van zijn geld, een beloning in natura van de projectinitiator. Dit is vaak een aan het te realiseren project of product gerelateerde beloning. De beloning kan ook een cadeaubon zijn, die vrijelijk in de (internet)winkel van het bedrijf van de projectinitiator kan worden besteed. De geldverstrekker wordt niet als

belastingplichtige voor de btw aangemerkt; hij is immers gelijk te stellen met een reguliere afnemer van een goed of een dienst. De projectinitiator kan wel als belastingplichtige voor de btw worden aangemerkt, indien hij de intentie heeft om uiteindelijk btw-belaste prestaties te verrichten. De betaling van de geldverstrekker aan de projectinitiator is een vooruitbetaling voor het te ontvangen goed of voor de te ontvangen dienst. Verschuldigheid van btw ontstaat ten tijde van het ontvangen van de vooruitbetaling. Wanneer de beloning wordt gevormd door een cadeaubon, hangt het af van de aard van de cadeaubon wanneer verschuldigheid van btw ontstaat. Bij een *single purpose voucher* wordt de btw verschuldigd op het moment van uitgifte van de cadeaubon. Bij een *multi purpose voucher* kan het verschuldigde btw-bedrag pas worden bepaald bij de besteding, waardoor verschuldigheid pas op het moment van inwisseling van de cadeaubon plaatsvindt. Wanneer de beloning een kortingsbon is, wordt de btw verschuldigd op het moment van uitgifte. Wanneer de projectinitiator zijn tegenprestatie niet verricht, kan het zo zijn dat hij de hiervóór verschuldigd geworden btw al heeft voldaan. Wanneer hij deze niet terug kan vorderen, is sprake van strijd met het rechtskarakter van de btw. De maatstaf van heffing is bij beloningcrowdfunding het volledige bedrag van de betaling van de geldverstrekker. Het bepalen van de maatstaf van heffing kan voor strijd met het rechtskarakter van de btw zorgen, wanneer de betaling van de geldverstrekker gedeeltelijk onder donatiecrowdfunding en gedeeltelijk onder beloningcrowdfunding valt. Wanneer immers de gehele vergoeding in de heffing van btw wordt betrokken, wordt méér belast dan de consumptie. Het crowdfundingplatform wordt bij beloningcrowdfunding op dezelfde wijze in de heffing van btw betrokken als het crowdfundingplatform bij donatiecrowdfunding. Dit betekent dat de diensten die het beloningcrowdfundingplatform verricht, als één eigensoortige dienst met btw worden belast. De plaats van deze dienst is hangt af van de hoedanigheid van de projectinitiator.

Bij leningcrowdfunding ontvangt de geldverstrekker rente als beloning van het aan de projectinitiator uitlenen van zijn geld. Het HvJ heeft in verschillende arresten geoordeeld over de kwalificatie als economische activiteit (de exploitatie van een lichamelijke of onlichamelijk zaak om er duurzaam opbrengst uit te verkrijgen) van het verstrekken van een geldlening. De particuliere geldverstrekker die incidenteel en niet bedrijfsmatig een geldlening verstrekt door middel van leningcrowdfunding, zal niet als belastingplichtige voor de btw worden aangemerkt. Wanneer de kredietverschaffing een meer bedrijfsmatig en commercieel karakter krijgt, kan de geldverstrekker wel als belastingplichtige voor de btw worden aangemerkt. De kredietverschaffing door de geldverstrekker wordt vervolgens vrijgesteld van btw. Het ontvangen van het geld door de projectinitiator is geen economische activiteit, en de projectinitiator kwalificeert ter zake hiervan niet als belastingplichtige voor de

btw. Het crowdfundingplatform verricht enerzijds van btw vrijgestelde bemiddelingsdiensten, en anderzijds met btw belaste overige diensten, zoals de screening, marketing en administratie. De plaats van dienst van bemiddelingsdiensten aan niet-belastingplichtigen, is de plaats van dienst van de onderliggende dienst waarvoor bemiddeld wordt. De plaats van deze dienst en de plaats van dienst van de overige diensten van het crowdfundingplatform, wordt bepaald door toepassing van de B2B- en B2C-hoofdregels.

Aandelencrowdfunding is de andere financiële variant van crowdfunding. Hierbij ontvangt de geldverstrekker aandelen als tegenprestatie. Het enkele houden, verwerven en verkopen van aandelen wordt op basis van rechtspraak van het HvJ niet als economische activiteit aangemerkt. De geldverstrekker kwalificeert in beginsel dan ook niet als belastingplichtige voor de btw. De projectinitiator wordt evenmin als belastingplichtige aangemerkt, aangezien de uitgifte van aandelen ook geen economische activiteit is. Het doel van de uitgifte van de aandelen is het aantrekken van kapitaal, en niet het verrichten van diensten. Het crowdfundingplatform is wel belastingplichtige voor de btw. Ook hier wordt onderscheid gemaakt tussen enerzijds de bemiddelingsdiensten en anderzijds de overige diensten van het crowdfundingplatform. Bemiddelingsdiensten voor niet-belastingplichtigen hebben als plaats van dienst de plaats van de onderliggende dienst. Op de overige diensten van het crowdfundingplatform zijn de B2B- en B2C-hoofdregels van toepassing.

In al het voorgaande is een binnen de grenzen van dit onderzoek zo compleet mogelijk overzicht gecreëerd, waarbij op de eerste plaats de belangrijkste btw-aspecten die bij crowdfunding kunnen spelen zijn uitgelegd met verwijzing naar de Btw-richtlijn en relevante rechtspraak van het HvJ. Daarnaast is het concept crowdfunding uitgelegd en is het onderscheid tussen de vier verschillende varianten van crowdfunding aan bod gekomen. Vervolgens is in hoofdstuk 4 geconstateerd dat er niet bij elke variant van crowdfunding een eenduidige btw-behandeling is voorgeschreven en dat bij deze financieringsvorm in sommige situaties de omstandigheden van het concrete geval bepalend zullen zijn voor de van toepassing zijnde btw-wet- en regelgeving. Ook is geconstateerd dat de btw-consequenties niet op alle onderdelen in overeenstemming zijn met het rechtskarakter van de btw als algemene indirecte verbruiksbelasting.

Het is mijn ambitie dat deze thesis een raamwerk zal mogen zijn voor de fiscale praktijk van vandaag en morgen. Immers, *in today already walks tomorrow*.



## Literatuurlijst

### Geraadpleegde boeken

A.H. Bomer, *De doorwerking van algemene rechtsbeginselen in de BTW* (diss. Maastricht), Deventer: Kluwer 2012

A. van Dongen, *De harmonisatie van de btw* (diss. Tilburg), Den Haag: Sdu 2007.

D.H.J. van Ettinger, *De btw, een verheven heffing*, in: *De toekomst van de btw*, Deventer: Kluwer 2012.

M.E. van Hilten & H.W.M. van Kesteren, *Omzetbelasting*, Deventer: Kluwer 2014.

E. Kirchler, *The economic psychology of tax behaviour*, Cambridge: Cambridge University Press 2007.

O.L. Mobach, *Cursus Belastingrecht (Omzetbelasting)*, Deventer: Kluwer 2015.

G.J. van Norden, *Het concern in de BTW*, Fiscale Monografieën 122, Deventer: Kluwer 2007.

A.K.J.M. van Steenberghe, *Legitimiteit en fiscale rechtshandhaving*, (diss. Tilburg), Utrecht: Belastingdienst 2007.

### Geraadpleegde artikelen

L. van Beurden en B.T.J.G. van Osch, *Crowdfunding en btw: een goed idee?*, BtwBrief 2015/61.

J. Bult, *Crowdfunding: oude wijn in nieuwe zakken?*, VFP 2015/106.

K. de Buysere, O. Gajda, R. Kleverlaan en D. Marom, *A framework for European crowdfunding*, 2012.

J. Cape en H. Dayananda, *United Kingdom: Tax and Crowdfunding: Is the United Kingdom getting lost in the crowd?*, 10 januari 2014, *IBFD DFI* 2014/01/05.

Douw&Koren Crowdfunding Consultancy, 2 juli 2015, *Crowdfunding grootste vorm van alternatieve financiering dankzij vele kleine bedragen*, Douw & Koren, <http://www.douwenkoren.nl/crowdfunding-grootste-vorm-van-alternatieve-financiering-dankzij-vele-kleine-bijdragen/>

M. Ligtenberg, 25 januari 2016, *No show*, Fiscaal up to date, <http://www.futd.nl/column/9405/no-show/>.

M. Merx, *The VAT Consequences of Crowdfunding*, International VAT Monitor, 2016 (Volume 27), No. 1 (online verschenen op 2 februari 2016).

E. Mollick, *The dynamics of crowdfunding: An exploratory study*, Journal of Business Venturing 29, 2014.

L.F. Ploeger, *Het verbruik in de omzetbelasting*, WFR 1972/969. Zie voor het vervolg WFR 1972/989.

A. de Vos, *Delende burger zet fiscus aan het denken*, Het Financieele Dagblad 13 juni 2015.

### **Geraadpleegde rapporten**

De Autoriteit Financiële Markten (AFM), *Crowdfunding – Naar een duurzame sector – Onderzoek naar (toezicht op) de crowdfundingsector*, december 2014.

Douw&Koren Crowdfunding Consultancy, *Crowdfunding in Nederland*, rapporten 2012, 2013, 2014 en 2015.

European Commission, Value Added Tax Committee, Working Paper no. 836, 6 February 2015, VAT treatment of crowdfunding, taxud.c.1(2015)576037.

Guidelines resulting from the 102nd meeting of the Value Added Tax Committee of 30 March 2015, document H-taxud.c.1(2015)5528628, p. 194

### **Geraadpleegde websites**

[www.crowdfunder.com](http://www.crowdfunder.com)

[www.douwenkoren.nl](http://www.douwenkoren.nl)

[www.geldvoorelkaar.nl](http://www.geldvoorelkaar.nl)

[www.kickstarter.com](http://www.kickstarter.com)

[www.lendex.nl](http://www.lendex.nl)

[www.lendico.nl](http://www.lendico.nl)

[www.oneplanetcrowd.com](http://www.oneplanetcrowd.com)

[www.rockethub.com](http://www.rockethub.com)

[www.tilburgvoorcultuur.nl](http://www.tilburgvoorcultuur.nl)

[www.unglue.it](http://www.unglue.it)

[www.voordekunst.nl](http://www.voordekunst.nl)

[www.worldofcrowdfunding.com](http://www.worldofcrowdfunding.com)

## Jurisprudentielijst

### Hof van Justitie van de Europese Unie

- HvJ 5 februari 1981, nr. 154/80 (Coöperatieve Aardappelenbewaarplaats GA), *BNB* 1981/232.
- HvJ 19 januari 1982, nr. 8/81 (Ursula Becker), *Jur.* 1982, p. 00053.
- HvJ 1 april 1982, nr. 89/91 (Hong Kong), *BNB* 1982/311.
- HvJ 14 februari 1985, nr. 268/83 (Rompelman), *BNB* 1985/315.
- HvJ 26 maart 1987, nr. 235/85 (Commissie/Nederland), *FED* 1987/341.
- HvJ 8 maart 1988, nr. 102/86 (Apple & Pear Development Council), *Jur.* 1988 p. 1433.
- HvJ 21 september 1988, nr. 50/87 (Commissie tegen Frankrijk), *BNB* 1994/306.
- HvJ 23 november 1988, nr. 230/87 (Naturally Yours Cosmetics Limited), *Jur.* p. 6365.
- HvJ 20 juni 1991, nr. C-60/90 (Polysar Investments Netherlands B.V.), *V-N* 1991/2140.
- HvJ 4 december 1990, nr. C-186/89 (Van Tiem), *BNB* 1991/352.
- HvJ 27 oktober 1993, nr. C-281/91 (Muys' & De Winter's Bouw- en Aannemingsbedrijf), *V-N* 1993/4006, 27.
- HvJ 3 maart 1994, nr. C-16/93 (Tolsma), *BNB* 1994/271.
- HvJ 2 juni 1994, nr. C-33/93 (Empire Stores Ltd.), *FED* 1995/502.
- HvJ 29 februari 1996, nr. C-110/94 (Intercommunale voor zeewaterontzilting INZO), *V-N* 1996/1396, 27.
- HvJ 29 februari 1996, nr. C-215/94 (Jürgen Mohr), *BNB* 1997/32.
- HvJ 20 juni 1996, nr. C-155/94 (Wellcome Trust Ltd.), *V-N* 1997/1034, 17.
- HvJ 11 juli 1996, nr. C-306/94 (Régie Dauphinoise), *BNB* 1997/38.
- HvJ 26 september 1996, nr. C-230/94 (Renate Enkler), *V-N* 1997/653, 22
- HvJ 6 februari 1997, nr. C-80/95 (Harnas & Helm), *BNB* 1997/386.
- HvJ 3 juli 1997, nr. C-330/95 (Goldsmiths (Jewellers) Ltd.), *V-N* 1997/2988.
- HvJ 25 februari 1999, nr. C-349/96 (Card Protection Plan), *BNB* 1999/224.
- HvJ 14 november 2000, nr. C-142/99 (Floridienne & BergInvest), *V-N* 2000/53.17.
- HvJ 27 september 2001, nr. C-16/00 (Cibo Participations SA), *V-N* 2001/55.7
- HvJ 13 december 2001, nr. C-235/00 (CSC Financial Services Ltd.), *V-N* 2002/5.26.
- HvJ 29 april 2004, nr. C-77/01 (EDM), *BNB* 2004/285.
- HvJ 27 mei 2004, nr. C-68/03 (Lipjes), *BNB* 2006/46.
- HvJ 3 maart 2005, nr. C-32/03 (I/S Fini H), *V-N* 2005/15.8.
- HvJ 26 mei 2005, nr. C-465/03 (Kretztechnik AG), *V-N* 2005/29.18.
- HvJ 21 februari 2006, nr. C-419/02 (BUPA Hospitals Ltd.), *BNB* 2006/172.
- HvJ 19 april 2007, nr. C-455/05 (Velvet & Steel), *V-N* 2007/21.18.
- HvJ 21 juni 2007, nr. C-453/05 (Volker Ludwig), *V-N* 2007/31.23.

HvJ 18 juli 2007, nr. C-277/05 (Société Thermale d'Eugénie-les-Bains), *V-N* 2007/34.25.  
HvJ 18 oktober 2007, nr. C-355/06 (Van der Steen), *BNB* 2008/52.  
HvJ 22 oktober 2009, nr. C-242/08 (Swiss Re), *V-N* 2009/53.21.  
HvJ 15 september 2011, nr. C-180/10 en nr. C-181/10 (Staby Kuć), *V-N* 2011/50.19.  
HvJ 19 december 2012, nr. C-549/11 (Orfey), *V-N* 2013/16.11.  
HvJ 13 juni 2013, nr. C-62/12 (Galina Kostov), *V-N* 32.23.  
HvJ 20 juni 2013, nr. C-219/12 (Thomas Fuchs), *BNB* 2013/245.  
HvJ 12 juni 2014, nr. C-461/12 (Granton Advertising), *V-N* 2014/34,21.  
HvJ 23 december 2015, nr. C-250/14 (Air France-KLM) en nr. C-289/14 (Hop!-Brit Air SAS),  
*V-N* 2016/2.12.

### **Hoge Raad**

HR 5 januari 1983, nr. 20 808, *BNB* 1983/76.  
HR 5 februari 1992, nr. 27 413, *BNB* 1992/123.  
HR 11 februari 2005, nr. 38 022, *BNB* 2005/223.  
HR 23 september 2011, nr. 10/00383, *V-N* 2011/47.14.  
Conclusie A-G Van Hilten, 10 juli 2014, inzake HR 29 mei 2015, nr. 13/03683, *V-N*  
2015/27.19.  
HR 29 mei 2015, nr. 13/03683, *V-N* 2015/27.19.  
Conclusie A-G Ettema, 29 december 2015, inzake HR 29 december 2015, nr. 15/00664.

### **Gerechtshof**

Gerechtshof Arnhem, 11 april 2012, nr. 11/00467 en nr. 11/00468, *V-N* 2012/50.18.

### **Rechtbank**

Rechtbank Haarlem 16 mei 2011, nr. AWB 10/711

### **Beleid en besluiten**

Beleidsregel 29 december 1994, BWBR0007188, VB94/4707, in navolging van HR 23  
november 1994, nr. 29 186, *BNB* 1995/215.

Besluit Minister van Financiën 25 januari 2007, nr. CPP2006/2469M, *Staatscourant* 2007,  
25, *V-N* 2007/11.18.

Besluit van 21 december 2007, nr. CPP2007/3160M, Omzetbelasting,  
motorrijtuigenbelasting en belasting van personenauto's en motorrijwielen, *V-N* 2008/3.24.

Kamerbrief minister van Financiën, 31 maart 2015, FM/2015/371 M.

**Kamerstukken**

*Kamerstukken II*, 1967-1968, 9324, nr. 3, Memorie van Toelichting

*Kamerstukken II* 1967-1968, 9324, nr.6, Memorie van Antwoord.